PARAPHRASE

VAN DE BOEKEN

EZRA, NEHEMIA EN ESTER

T. WEVER — FRANEKER

TER INLEIDING.

Het boek Ezra vormde oorspronkelijk met het naar Nehemia genoemde één geheel. Een spoor daarvan vinden we nog in artikel 4 van onze Nederlandsche geloofsbelijdenis, waar het aangeduid wordt als „het eerste van Ezra"; Nehemia is dan het tweede.

Het valt in twee groote hoofddeelen uiteen.

Het eerste daarvan, omvattend de eerste 6 hoofdstukken van het boek, beschrijft gebeurtenissen vóór Ezra's komst te Jeruzalem.

Het sluit aan bij het slot van II Kronieken en begint met de weergave van het ook daar vermelde edict van Koning Cyrus, waarbij deze aan de in Babel verblijf houdende Joden verlof gaf naar Jeruzalem weer te keeren en den tempel te herbouwen, 538 v. Chr. (hoofdst. 1), waarna een beschrijving gegeven wordt van dien terugkeer onder leiding van Zerubbabel en den hoogepriester Jozua (hoofdst. 2) en van den door de teruggekeerden ter hand genomen herbouw van den tempel en weder-instelling van den offerdienst (hoofdst. 3).

Vervolgens wordt melding gemaakt van den tegenstand der landsbevolking tegen dien voorgenomen herbouw van den tempel, ten gevolge waarvan de tempelbouw moest worden gestaakt tot Darius in 521 v. Chr. aan de regeering kwam (4 : 1-5).

In aansluiting hieraan wordt ook een overzicht gegeven van den tegenstand der landsbevolking in later jaren, in den aanvang van de regeering van Ahasveros (= Xerxes, 485—465 v. Chr.), en in de dagen van Arthasasta (= Artaxerxes Longimanus, 465—425 v. Chr.) (4 : 6-23).

Na het relaas van al dezen ondervonden tegenstand wordt verhaald, hoe mede dank zij het optreden der profeten Haggaï en Zacharia onder de regeering van Koning Darius de tempelbouw kon worden hervat (4 : 24—6 : 15), waarna nog een beschrijving gegeven wordt van de inwijding des tempels en de viering van het Paaschfeest, 515 v. Chr. (6 : 16-22).

Het tweede hoofddeel, omvattende de hoofdst. 7-10, verplaatst ons opeens bijna 60 jaar later, en geeft een beschrijving van den arbeid van Ezra, een achterkleinzoon van den hoogepriester Seraja, die door Nebucadnezar bij Ribla was gedood.

Na van Koning Arthasasta ontvangen volmacht keert Ezra met ongeveer 1500 ballingen uit Babel naar Jeruzalem terug, 458 v. Chr., om daar orde op zaken te stellen in den Joodschen eeredienst, gelijk die zich om den nieuwen tempel concentreerde (hoofdst. 7 en 8).

De beide laatste hoofdstukken (9 en 10) vermelden hoe Ezra den toe-

stand te Jeruzalem bevond, en welke maatregelen hij nam om een algeheele reformatie tot stand te brengen, waarbij met name van zijn krasse maatregelen inzake de gemengde huwelijken melding wordt gemaakt.

Zoo wordt hier in het licht gesteld hoe Ezra door zijn arbeid het volk Israël weer tot het afgezonderde volk van God gemaakt heeft, waardoor het alleen in staat was zijn roeping te vervullen: de komst van den Messias te verwachten.

Hoezeer deze bijzondere positie door het volk Israël misverstaan en verzondigd is, blijkt uit de houding van het latere Farizeïsme, waarvan men ten onrechte Ezra als voorlooper uitgekreten heeft.

Het naar hem genoemde boek, waarin tal van authentieke stukken van de Perzische Koningen in de oorspronkelijke taal, het Arameesch, zijn opgenomen, is waarschijnlijk niet in zijn geheel door Ezra zelf vervaardigd.

EERSTE HOOFDDEEL: DE TIJD VÓÓR EZRA'S KOMST TE JERUZALEM. (1 : 1—6 : 22).

I. DE TERUGKEER UIT DE BALLINGSCHAP. 1 : 1—2 : 70.

1. *Het edict van Cyrus.* 1 : 1-4.

1 : 1 Toen in het eerste jaar, waarin de heerschappij van Cyrus, den koning van het Perzische wereldrijk, zich ook over het machtige Babel uitstrekte [1]), het woord dat de HEERE door den mond van Zijn profeet Jeremia over de zeventig jaren van Babels wereldheerschappij gesproken had [2]), in vervulling ging, heeft de HEERE den geest van Cyrus, den koning van het Perzische wereldrijk, verwakkerd, en hem gewillig gemaakt dat hij een edict uitvaardigde, dat hij door herauten, die ook van gewaarmerkte afschriften van het oorspronkelijke besluit voorzien waren, in zijn gansche rijk liet afkondigen, waarbij het den Joden toegestaan werd naar hun land terug te keeren en den tempel te Jeruzalem te herbouwen.

Hoezeer Cyrus hierbij ook door politieke overwegingen geleid mocht zijn, waar hij het in 's rijks belang achtte alle godsdiensten der onderworpen volken in eere te herstellen en derhalve alle volken naar hun godsdienstig cen-

---

[1]) Reeds sinds 548 v. Chr. noemde Cyrus = Kores zich Koning van Perzië. Na de verovering van Babel in 539 door Cyrus' generaal Gobryas werd Cyrus op 20 Maart 538 ter gelegenheid van het Nieuwjaarsfeest op plechtige wijze als Koning van Babel gehuldigd.

[2]) Zie Jer. 25 : 11, 29 : 10. Ten onrechte spreekt men naar aanleiding van de daar genoemde termijn van 70 jaar dikwijls van de 70-jarige ballingschap. Er is daar geen sprake van den duur der ballingschap, maar van den tijd gedurende welken de volken den koning van Babel zullen dienstbaar zijn. In Jer. 29 : 10 moet in plaats van „te Babel" (Stat. Vert.) vertaald worden: „voor Babel". Babels wereldheerschappij duurde van 607, val van Nineveh, tot 538, toen Belsazar den dood vond bij de inname van den versterkten koningsburcht van Babel.

trum te laten terugkeeren, opdat hij de gunst der door hen vereerde goden zou mogen genieten, ten diepste was dit alles toch van den HEERE, die Zijn Raad volvoerde ook in het edict dat Cyrus uitvaardigde, dat hij door Joodsche ambtenaren liet opstellen, en dat aldus luidde — het origineel ervan werd bewaard in den koningsburcht te Achmeta [1]—:

2 Na Babels val heeft de HEERE, de God des hemels, alle koninkrijken der aarde mij gegeven, en Hij is het Die mij bevolen heeft Hem een huis te bouwen te Jeruzalem dat in Juda ligt.

3 Daarom doe ik bij dezen een oproep uitgaan tot allen die tot Zijn volk behooren, zoowel tot hen die behoorden tot het tweestammenrijk van Juda als ook tot de nog overgeblevenen van het tienstammenrijk van Israël, dat een ieder die daar lust toe heeft — zijn God zij met hem — optrekke naar Jeruzalem in Juda, om daar het huis des HEEREN, des Gods Israëls, te bouwen; Hij is de God Die te Jeruzalem woont.

4 Allen die nog overgebleven zijn van degenen die eertijds gevankelijk in ballingschap zijn weggevoerd, in welke plaats zij nu ook als vreemdeling mogen verkeeren, zullen ruimschoots in de gelegenheid gesteld moeten worden aan dezen mijn koninklijken oproep te voldoen, opdat een zoo groot mogelijk aantal ballingen naar Jeruzalem moge terugkeeren.

Daarom wordt van mijn verordend dat hun plaatsgenooten hen behulpzaam zullen zijn dat zij de reis kunnen maken, en hen ondersteunen met zilver en met goud, met have en vee, en hun bovendien wijgeschenken zullen geven voor het herstel van den tempel en den eeredienst te Jeruzalem, opdat de God Die te Jeruzalem woont, zooveel mogelijk bevredigd moge worden.

2. *De uitwerking van het edict van Cyrus.* 1 : 5-11.

1 : 5 Met name bij de familiehoofden van het voormalige tweestammenrijk van Juda en Benjamin, alsook bij de priesters en levieten vond deze oproep des konings weerklank,

[1]) Zie 6 : 2.

zoodat van hen zich opmaakte een ieder wiens geest God verwakkerde, allen die God daartoe dreef dat zij optrokken om naar de bedoeling van het koninklijk edict het huis des HEEREN Die te Jeruzalem woont, te bouwen en Zijn dienst te herstellen.

6 Al hun omwonenden, hun plaatsgenooten zoowel van Joodsche als van heidensche afkomst, gaven gehoor aan Cyrus' bevel om bij te dragen in de kosten van de expeditie en boden hun daadwerkelijken steun in den vorm van zilveren voorwerpen, en goud, en have en vee, en kostbaarheden, die zij den vertrekkenden betaalden voor de onroerende goederen die zij moesten achterlaten, behalve wat bovendien nog vrijwillig door hen gegeven werd.

7 Koning Cyrus gaf daarbij zelf ook het voorbeeld door het gouden en zilveren vaatwerk en de geroofde tempelschatten van het huis des HEEREN te Jeruzalem, die Nebucadnezar bij de inname van Jeruzalem had buitgemaakt en ten bewijze van zijn overwinning op den God van Israël in den tempel van zijn god te Babel geplaatst had [1]), weder vrij te geven ten gebruike voor den tempeldienst te Jeruzalem, opdat er geen gevoelens van wraak bij Israëls
8 God zouden overblijven; en Cyrus, de koning van het Perzische wereldrijk, liet dat alles te voorschijn brengen ten overstaan van 's rijks schatmeester Mithredath, die het alles stuk voor stuk overdroeg aan Sesbazzar, den voornaamste van de familie-hoofden van Juda [2]).

9 Zoo werden onder meer teruggegeven: gouden offerbekkens: dertig; zilveren offerbekkens: duizend; offermes-
10 sen: negenentwintig; gouden bekers ten gebruike bij plengoffers en offermaaltijden: dertig; zilveren bekers, die nog weer voor andere doeleinden gebruikt werden: vierhonderd tien; andere voorwerpen ten gebruike bij den eeredienst: duizend.

11 Alle gouden en zilveren voorwerpen tesamen die teruggegeven werden: vijfduizend vierhonderd stuks.

---

[1]) Zie II Kron. 36 : 7.

[2]) Men heeft dikwijls gemeend dat Sesbazzar dezelfde is als Zerubbabel; uit 5 : 2 vergeleken met 5 : 14-16 valt veeleer af te leiden dat met beide namen verschillende personen bedoeld zijn. Vermoedelijk is Sesbazzar als stadhouder van Jeruzalem, 2 : 63, spoedig opgevolgd door Zerubbabel.

Dit alles bracht Sesbazzar mee, toen hij met de terugkeerende ballingen uit Babel optrok naar Jeruzalem.

3. *Lijst der teruggekeerde ballingen.* 2 : 1-67.

a. *De leiders.* 2 : 1-2a.

2 : 1 Dit zijn de inwoners van de Perzische provincie Juda, die opgetrokken zijn uit de gevangenschap der ballingen, die Nebucadnezar, de koning van Babel, gevankelijk had weggevoerd naar Babel, die nu terugkeerden naar Jeruzalem, het centrum van de Perzische provincie Juda, waar zij zich vestigden in hun voorvaderlijke woonplaatsen, ieder in de stad waar zijn geslacht vroeger gewoond had.

2a Leiders van de teruggekeerde ballingen waren Zerubbabel, kleinzoon van den in ballingschap weggevoerden koning Jojachin [1]), en dus stammende uit het oude Davidische koningshuis, en benevens hem Jesua [2]) uit het Aäronietische priestergeslacht, zoon van den in ballingschap gevoerden hoogepriester Josadak [3]), en verder nog Nehemia [4]), Seraja, Reëlaja, [Nahamani] [5]), Mordechai [6]), Bilsam, Mispar, Bigvai, Rehum en Baëna.

Zoo was er dus een twaalftal mannen, die als leidslieden zich stelden aan het hoofd van den stoet, waarin op treffende wijze tot uiting kwam hoe in deze weerkeerenden het geheele bondsvolk, niet slechts het tweestammenrijk, maar het gansche Israël is teruggekeerd [7]) [8]).

b. *Het gewone volk.* 2 : 2b-35.

2 : 2b Dit is het getal der mannen van het volk Israël:

---

[1]) I Kron. 3 : 17 v.
[2]) Dezelfde als de door Haggaï en Zacharia genoemde Jozua.
[3]) I Kron. 6 : 15.
[4]) Niet dezelfde als Ezra's medestander Nehemia.
[5]) Uit Neh. 7 : 7 blijkt dat deze naam hier uitgevallen is.
[6]) Niet dezelfde als de bekende neef van Ester.
[7]) Vergelijk de 12 zondoffers uit 6 : 17 en de twaalf mannen uit 8 : 24.
[8]) Sesbazzar wordt in deze lijst niet genoemd, misschien omdat hij als Perzisch stadhouder geen deel uitmaakte van de groep der 12 voornaamste familiehoofden, die als leiders van de expeditie optraden, misschien omdat hij met de hem toevertrouwde schatten reeds was vooruitgereisd, om alles voor de ontvangst der terugkeerenden gereed te maken.

Allereerst de burgers die behoorden tot de voornaamste geslachten:

3-20 Van het geslacht van Paros 2172; van het geslacht van Sefatja 372; van het geslacht van Arach 775; van het geslacht van Pahath-Moab twee afdeelingen, namelijk de zonen van Jesua en van Joab, tesamen 2812; van het geslacht van Elam 1254; van het geslacht van Zatthu 945; van Zakkai's geslacht 760; 642 zonen van Bani en 623 uit het geslacht van Bebai; van het geslacht van Azgad 1222; uit Adonikams geslacht 666; 2056 zonen van Bigvai en 454 zonen van Adin; van het geslacht van Ater alleen de afdeeling van Hizkia, 98 man; van het geslacht van Bezai 323; uit Jora's geslacht 112, van het geslacht van Hasum 223 en van Gibbars geslacht 95.

21-28 Verder de inwoners van de volgende plaatsen, alle gelegen in de onmiddellijke nabijheid van Jeruzalem (deze menschen behoorden niet tot de aristocratische families, zoodat bij hen niet van hun geslacht wordt melding gemaakt): uit Bethlehem 123 inwoners; van Netofa 56 man; uit Anathoth 128; uit Azmaweth 42; uit de steden van den vroegeren Kanaänietischen stedenbond Kirjath-Arim, Kefira en Beëroth [1]) 743 man; uit Rama en Gaba 621; uit Michmas 122, uit Bethel en Ai 223 man.

29-32 Verder de zonen van Nebo 52; van Magbis 156; van het andere Elam 1254; van Harim 320 [2]).

33-35 Verder nog uit Lod, Hadid en Ono 725 man; uit Jericho 345 en uit Senaä 3630 [3]) [4]).

---

[1]) Zie Joz. 9 : 17.

[2]) Bij vs 29-32 is het onzeker of we met namen van plaatsen dan wel van geslachten te doen hebben; de plaatsing van deze namen tusschen vs 21-28 en vs 33-35, in welke beide reeksen we met plaatsnamen te doen hebben, maakt ditzelfde ook voor vs 29-32 waarschijnlijk. Zouden geslachtsnamen zijn bedoeld, dan moet in vs 31 manlijk vertaald worden: van den anderen Elam (vgl. vs 7).

[3]) „De zonen van Senaä" heeft men willen verstaan als: „de zonen der gehate vrouw" of: „de zonen der misdeelde"; daar zouden dan de bezitsloozen mee aangeduid zijn, het proletariaat uit Jeruzalem. Het woord „haten" wordt echter in het Hebr. met een andere s-klank geschreven dan de hier gebruikte.

[4]) In de lijst van Neh. 11 : 25-35 worden nog meerdere steden van Juda en Benjamin genoemd; daaruit blijkt dat na verloop van tijd steeds meer Joden uit de ballingschap terugkeerden om zich in het land der vaderen te vestigen.

c. *De priesters en levieten, met het tempelpersoneel.*
2 : 36-58.

2 : 36-39 Na de lijst der burgers volgt hier de lijst van de priesters en van de levieten, waaronder ook begrepen de zangers en de poortwachters, en van het verdere tempelpersoneel.

Van de priesters keerden uit de ballingschap naar Jeruzalem terug om den tempel te herbouwen:

Van het priestergeslacht van Jedaja, waartoe ook het geslacht van den hoogepriester Jesua behoorde, 973 man; van het geslacht van Immer 1052 man; van Pashurs geslacht 1247 man en uit het geslacht van Harim 1017 man.

40 Van de eigenlijke levieten, die optraden als helpers van de priesters bij den eeredienst, waren er maar weinigen die terugkeerden, slechts twee levieten-klassen, te weten de zonen van Jesua en van Kadmiël, welke laatste behoorde tot de zonen van Hodavja, tesamen 74 man [1]).

41 Van de zangers bevonden zich onder de teruggekeerden 128 man uit het geslacht van Asaf.

42 Van de poortwachters keerden zes klassen naar Jeruzalem terug, namelijk de zonen van Sallum, van Ater, van Talmon, van Akkub, van Hatita en van Sobai, allen tesamen 139 man.

43-54 Van de tempelhoorigen [2]), die bij den tempel het mindere werk moesten doen, keerden vijfendertig familiën naar Jeruzalem terug, te weten: de zonen van Ziha, van Hasufa, van Tabbaoth, van Keros, van Siaha, van Padon, van Lebana, van Hagaba, van Akkub, van Hagab, van Samlai, van Hanan, van Giddel, van Gahar, van Reaja, van Rezin, van Nekoda, van Gazzam, van Uzza, van Paséah, van Bezai, van Asna, zij die behoorden tot de Mehunieten en tot de Nefusieten, de zonen van Bakbuk, van Hakufa, van Harhur, van

---

[1]) Blijkens Ez. 44 : 10 vv. waren de levieten om hun ambtelijke zonden gedegradeerde priesters, wier dienst zeer nadrukkelijk een ondergeschikt karakter droeg. Misschien lag hierin de oorzaak van het geringe aantal der terugkeerende levieten.

[2]) De Stat. Vert. heeft het woord onvertaald gelaten en spreekt van nethinim, letterlijk „de gegevenen"; waarschijnlijk oorspronkelijk krijgsgevangenen, door den overwinnaar aan den tempel geschonken om daar het mindere werk te doen, evenals de Gibeonieten eertijds, Joz. 9 : 21, 27, van wie wellicht ook vele der hier genoemde families afstammen.

Bazluth, van Mehida, van Harsa, van Barkos, van Sisera, van Thamah, van Nezíah en van Hatífa.

55-57 Als afzonderlijke groep van deze tempelhoorigen zijn hier te noemen de zonen van Salomo's slaven, de nakomelingen der eertijds door Salomo tot den tempelbouw gepreste Kanaänieten [1]). Van hen waren er tien familiën die terugkeerden, te weten: de zonen van Sotai, van Soféreth, van Peruda, van Jaëla, van Darkon, van Giddel, van Sefatja, van Hattil, van Pochereth-Hazzebaïm en van Ami.

58 Al de tempelhoorigen met inbegrip van de zonen van Salomo's slaven waren 392 man.

d. *Burgers en priesters die hun afkomst niet konden bewijzen.* 2 : 59-63.

2 : 59 Verder sloten zich bij de terugkeerende ballingen nog aan lieden uit Tel-Mélah [2]), uit Tel-Harsa [3]), en uit Kerub, Addan en Immer, doch zij konden, door wat oorzaak dan ook, hun familie en afstamming niet opgeven om aan te toonen dat zij tot het volk van Israël behoorden.

60 Dit betrof van de gewone burgers de zonen van Delaja,
61 van Tobia en van Nekoda, in totaal 652 man, terwijl er verder ook priesters waren die in dezelfde omstandigheden verkeerden, te weten de zonen van Habaja, van Hakkos [4]) en van een zekeren Barzillai, die met een dochter van den uit Davids tijd welbekenden Barzillai den Gileadiet [5]) gehuwd was en daarbij den naam van zijn vrouw aangenomen had om in de rechten der familie Barzillai te kunnen treden.

62 Deze personen konden hun priesterlijke afkomst niet bewijzen. Hoewel zij in de geslachtsregisters daarnaar zochten, konden zij toch het bewijs van hun behooren tot het

---

[1]) I Kon. 9 : 20 vv.
[2]) d.i. Zoutheuvel.
[3]) d.i. Boschheuvel.
[4]) De Stat. Vert. leest in de eerste letters van dezen naam het bepalende lidwoord en heeft hier daarom den naam Koz. In 8 : 33 is sprake van een priester Uria, die blijkens Neh. 3 : 4, 21 de zoon was van Hakkos. Wanneer deze priester Hakkos dezelfde persoon is als de hier in Ezra 2 : 61 genoemde Hakkos, is het aan dezen laatste dus gelukt nog vóór de komst van Ezra (8 : 33) zijn priesterlijke afkomst te bewijzen.
[5]) II Sam. 17 : 27, 19 : 32-39.

priesterlijk geslacht niet leveren, zoodat zij als onreinen
63 van het priesterschap geweerd werden. En Zijne Excellentie, de stadhouder Sesbazzar, zeide hun dat zij van het priesterlijk deel der offermaaltijden [1]) niet mochten eten, en zich verder ook van alle handelingen, waartoe alleen de priesters gerechtigd waren, moesten onthouden, totdat er een hoogepriester zijn zou die door middel van Oerim en Tummim hierover den HEERE zou kunnen raadplegen [2]).

e. *De eindcijfers.* 2 : 64-67.

2 : 64 De geheele gemeente der terugkeerende ballingen te-
65 samen bestond uit 42360 personen [3]), waarbij dan nog kwam een getal van 7337 slaven en slavinnen, terwijl er zich ook nog 200 betaalde zangers en zangeressen in den stoet bevonden, die bij droeve en blijde gebeurtenissen optreden moesten.

66, 67 Verder hadden ze de volgende rij- en lastdieren, die in de karavaan meetrokken: 736 paarden, 245 muildieren, 435 kameelen en 6720 ezels [4]).

4. *Het einde van de reis.* 2 : 68-70.

2 : 68 Toen zij het doel van de reis hadden bereikt, en gekomen waren ter plaatse van het huis des HEEREN Die te Jeruzalem woont, namen sommigen van de familiehoofden het initiatief tot het stichten van een bouwfonds, en zij brachten vrijwillige gaven voor het huis Gods, om dat weer op zijn oude plaats op te richten.

69 Naar hun vermogen droegen zij bij voor het fonds van

---

[1]) Zie Lev. 2 : 3 e.a.

[2]) Hieruit blijkt dus dat om een of andere reden het gebruik van Oerim en Tummim toen niet mogelijk was, misschien om het ontbreken van de ark en van het teeken van de inwoning des HEEREN onder Zijn volk, vgl. Ex. 28 : 30 en Num. 27 : 21: „voor het aangezicht des HEEREN".

[3]) Optelling der door Ezra genoemde cijfers geeft 29818, van de in Neh. 7 genoemde cijfers 31089. Het eindcijfer van 42360 is bij beiden gelijk en zal dus wel juist zijn. Vermoedelijk zijn er bij het afschrijven der registers fouten ontstaan, hetzij de getallen onjuist weergegeven zijn, hetzij er namen van geslachten uitgevallen zijn.

[4]) Uit het geringe aantal der slaven (1 slaaf op 6 manl. vrijen) en van de rijdieren, waaronder de ezel, het rijdier der minder gegoeden, de eerste plaats inneemt, blijkt wel dat zich niet vele rijken in de karavaan bevonden.

den eeredienst, en wel 61000 dareiken aan goud en 5000 pond aan zilver [1]) en honderd priesterkleeden.

70 En zoo woonden de priesters en de levieten, en de mannen uit het volk, alsook de zangers en de poortwachters en de tempelhoorigen in hun voorvaderlijke steden, en zoo deden alle teruggekeerden van gansch Israël, zij zochten hun oude haardsteden van vóór de ballingschap weer op en vestigden zich in de voorvaderlijke woonplaatsen [2]).

II. AANVANKELIJK HERSTEL VAN DEN EEREDIENST. 3 : 1-13.

1. *Herbouw van het altaar en weder-instelling van den offerdienst.* 3 : 1-6.

3 : 1 Toen nu de zevende maand naderde [3]), waarin naar het voorschrift van 's HEEREN wet verschillende heilige feestdagen vielen, dreef de begeerte om die feesten weer als van ouds te mogen vieren, de teruggekeerde Israëlieten naar Jeruzalem. Daarom verzamelden zij zich uit de steden waar zij zich gevestigd hadden, en kwamen ze, één van zin en van één zelfde begeerte bezield, naar Jeruzalem om een begin te maken met de volvoering van de opdracht, door het edict van Koning Cyrus hun verstrekt.

2 En Jesua, de hoogepriester, de zoon van Josadak — die als priester vanzelfsprekend hierbij de leiding had — maakte zich op, daarin ter zijde gestaan door zijn broederen de priesters, evenals ook door Zerubbabel, den zoon van Sealtiël [4]) en de andere familiehoofden, die als leiders

---

[1]) De gouden dareik woog 8,36 gr. en had een waarde van ± *f* 13.50 (Bijb. Handboek. I 260). Een pond bevatte 50 sikkelen (Chr. Enc.) à *f* 1.50 (Bijb. Handb. t.p.) en had dus een waarde van *f* 75.—. Het totaal bedrag der vrijwillige bijdragen was derhalve bijna *f* 1.200.000.—.

[2]) Vgl. 2 : 1.

[3]) Bedoeld is de zevende maand van hetzelfde jaar waarin zij uit Babel terugkeerden, gelijk blijkt uit vs 8, waar staat dat in de 2e maand van het 2e jaar de eerste steen van den tempel gelegd werd. De 7e maand is de maand Tisri, die ongeveer samenvalt met ons Sept.-Oct. Het was dus (hoogstwaarschijnlijk) Sept. 537 v. Chr.

[4]) Zerubbabel wordt hier, en meestal, aangeduid als de zoon van Sealtiël (vgl. Matth. 1 : 12); deze was krachtens een leviraatshuwelijk (Deut. 25 : 5,6) zijn wettelijke vader; naar het vleesch was Zerubbabel een zoon van Pedaja (I Kron. 3 : 19).

van de expeditie opgetreden waren [1]), en zij bouwden, nog vóór de zevende maand aangebroken was, het brandofferaltaar van den God Israëls, om daarop brandofferen te offeren zooals voorgeschreven is in de wet van Mozes den man Gods.

3 Zij bouwden het brandofferaltaar op zijn oude plaats, waar eens David op Arauna's dorschvloed naar Gods bevel het eerste altaar opgericht had [2]) en zij brachten daarop de dagelijksche offeranden aan den HEERE, het morgenoffer en het avondoffer [3]), omdat zij behoefte gevoelden aan de gemeenschap met God om Zijn bescherming te genieten; want vrees voor de omwonende landsbevolking had zich van hen meester gemaakt.

4 En toen de vijftiende van de zevende maand aangebroken was, hielden zij op luisterrijke wijze het loofhuttenfeest, hèt groote vreugdefeest van blijde dankbaarheid, naar het voorschrift in de Mozaïsche wet, tot den drie-en-twintigste van de zevende maand [4]), en zij brachten op elken dag van het feest met groote nauwkeurigheid de talrijke brandofferen naar het voorgeschreven getal, van den eersten dag tot den achtsten dag van het feest [5]).

5 Zoo werd van toen af de offerdienst nauwkeurig en regelmatig onderhouden: het dagelijksch brandoffer werd gebracht, het morgen- en het avond-offer, en het offer van de nieuwemaan-feesten, en van alle vastgestelde heilige feestdagen des HEEREN; bovendien de vrijwillige offeranden, wanneer iemand persoonlijk den HEERE een vrijwillige offergave bracht [6]).

6 Van den eersten dag der zevende maand af begonnen zij geregeld den HEERE brandofferen te offeren, zoodat van toen af de offerdienst bij het herbouwde altaar hersteld was, hoewel de grondslag van den tempel des HEEREN nog niet gelegd was.

---

[1]) Zie 2 : 2.
[2]) I Kron. 21 : 18 v.
[3]) Exod. 29 : 38-42.
[4]) Lev. 23 : 34-36.
[5]) Num. 29 : 12-38.
[6]) Lev. 7 : 16, 22 : 18 v.

2. *De eerste-steenlegging van den tempel.* 3 : 7-13.

3 : 7 Ook daartoe werden nu echter de voorbereidingen getroffen. Geld voor het loon van de steenhouwers en werklieden werd bijeengebracht, ook gaf men, als eertijds in de dagen van Koning Salomo, graan en wijn en olijfolie, om in natura de Sidoniërs en Tyriërs te kunnen betalen, met wie men een contract afsloot dat zij cederen op den Libanon zouden vellen en die in groote vlotten over zee zouden brengen naar Joppe, overeenkomstig de vergunning die Cyrus, de Koning van Perzië, voor den herbouw van den tempel hun verstrekt had.

8 Nadat deze voorbereidingen getroffen waren, was men in de tweede maand van het tweede jaar van hun komst naar het huis Gods te Jeruzalem [1]) zoo ver, dat met den eigenlijken herbouw van den tempel een aanvang kon worden gemaakt. Zerubbabel, de zoon van Sealtiël, die bij het herstel van het altaar de leiding aan den hoogepriester Jesua had overgelaten, trad nu gezamenlijk op met Jesua, den zoon van Josadak, evenals trouwens ook alle kringen des volks er bij betrokken werden: de priesters en de levieten en allen die uit de ballingschap naar Jeruzalem waren teruggekeerd.

Gezamenlijk werd besloten de levieten van twintig jaar oud en daarboven aan te stellen om toezicht te houden en leiding te geven aan het werk van den herbouw van het huis des HEEREN.

9 Dienovereenkomstig traden de levieten Jesua [2]) met zijn zonen en broeders, en Kadmiël met zijn zonen, de zonen van Hodavja [3]), als één man op om toezicht te houden op hen die het werk deden aan het huis Gods, evenals ook de zonen van Henadad, met hun zonen en broeders, die ook tot de levieten behoorden.

10 Toen het werk zoo ver gevorderd was dat de bouwlieden den grondslag van den tempel des HEEREN gelegd hadden, lieten Zerubbabel en Jozua de priesters in het

---

[1]) April-Mei 536.

[2]) Zie 2 : 40. Deze Jesua is dus niet dezelfde als de hoogepriester Jesua.

[3]) In den overgeleverden tekst staat: de zonen van Juda. Blijkens 2 : 40 is dit Juda, jhwdh, blijkbaar een schrijffout voor Hodavja, hwdwjh.

volle ornaat van hun priesterlijk ambtsgewaad aantreden, met zilveren trompetten, evenals de zangers-levieten, de zonen van Asaf, met koperen cymbalen, om den HEERE te loven, zooals dat eertijds door David, den koning van Israël, reeds ingesteld was [1]).

11 En zij hieven beurtzangen aan om den HEERE te loven en te danken voor Zijn liefde en trouw: „want Hij is goed, en Zijn goedertierenheid is tot in der eeuwigheid over Zijn volk Israël" [2]). En heel het volk hief een luid gejuich aan om den HEERE te loven, omdat de grondslag van het huis des HEEREN gelegd was.

12 Er waren echter ook veel ouderen onder de priesters en levieten en familiehoofden, die vóór de verwoesting van Jeruzalem door Koning Nebucadnezar den tempel van Salomo nog gezien hadden in zijn schitterende schoonheid en pracht. Toen zij van de eerste-steenlegging van dezen nieuwen tempel getuige waren, leefde de smartelijke herinnering weer bij hen op aan den ontzettenden jammer dien zij toen doorleefd hadden, en gevoelden zij ook pijnlijk en diep het schrille contrast dat er was tusschen de glorie van weleer en de armelijke omstandigheden waaronder nu de grondslag van dezen nieuwen tempel gelegd werd. Daarom konden zij zich niet bedwingen, en terwijl velen losbarstten in gejuich en vreugdebetoon, weenden zij met luider stem,
13 zoodat juichen en weenen van het volk zich ondereen vermengde en men het gejubel van den één niet meer kon onderscheiden van het geween van den ander, want het volk hief luide juichkreten aan, zoodat het op grooten afstand tot ver buiten de stad gehoord werd.

III. TEGENSTAND, VOLHARDING, TRIUMF. 4 : 1—6 : 22.

1. *Tegenstand der landsbevolking tegen den tempelbouw.* 4 : 1-5.

4 : 1 Toen nu de landsbevolking, die den teruggekeerden ballingen van Juda en Benjamin vijandig gezind was, omdat zij meenden door hen in een hoek gedrongen te zullen

---

[1]) Vgl. I Kron. 13 : 8.
[2]) Vgl. het refrein van Psalm 136.

worden, hoorde dat de teruggekeerde ballingen voor den HEERE, den God van Israël een tempel bouwden, meenden zij dat de eenige mogelijkheid om zichzelf in het land te kunnen handhaven en niet van allen invloed op den gang van zaken buitengesloten te worden, voor hen gelegen was in samenwerking met de mannen van Juda en Benjamin.

2 Daarom wendden zij zich, met voorbijgang van den hoogepriester Jesua, dien zij er maar liever buiten wilden laten, tot Zerubbabel en de familiehoofden met het verzoek: „Laat ons met u den tempel bouwen, want ook wij vereeren uw God, evenals gij, en wij hebben Hem offers gebracht sinds de dagen van Esar-Haddon, den koning van Assyrië, die ons hierheen gebracht heeft" [1]).

3 Zerubbabel en Jesua, die hier natuurlijk ook over te beslissen had, en de overige familiehoofden zeiden echter tot hen: „Het zou geen pas geven dat gij met ons gemeenschappelijk een huis zoudt bouwen voor den God, Die onze God is, maar wij alléén zullen het bouwen voor den HEERE, den God van Israël, zonder dat gij er aan deelneemt, gelijk trouwens ook Koning Cyrus, de koning van Perzië, het bevel daartoe slechts gegeven heeft aan ons, die tot Zijn volk behooren [2]), zonder dat daarbij van een deelname aan den bouw door u is melding gemaakt".

4 Toen nu de landsbevolking zag dat het hun op die wijze niet gelukte medezeggenschap in den gang van zaken en invloed op de toekomstige ontwikkeling der gebeurtenissen te verkrijgen, namen zij tot andere middelen hun toevlucht en waren zij er voortdurend op uit door allerlei intimidatie den bouwers vrees aan te jagen en hen bij den bouw-arbeid tegen te werken.

5 Zelfs deinsden zij er niet voor terug door middel van omkooping ook invloed uit te oefenen onder de raadslieden aan het koninklijk hof om den bouw van den tempel tegen te staan en de uitvoering van Cyrus' bevel te verhinderen.

Dit gelukte hun ook inderdaad gedurende al de verdere regeeringsjaren van Cyrus, den Koning van Perzië, zoodat de tempelbouw stil stond totdat Darius, Koning van Perzië,

---

[1]) Zie II Kon. 17 : 24-33.
[2]) Zie 1 : 3

aan de regeering kwam [1]), onder wien de tempelbouw tot een goed einde mocht worden gebracht.

2. *Overzicht van de tegenwerking der landsbevolking tegen den herbouw der stad, en het daarmede bereikte succes.* 4 : 6-23.

a. *Het schrijven van Rehum c.s. om den herbouw van muren en fundamenten van Jeruzalem te verhinderen.* 4 : 6-16.

4 : 6 In latere jaren vlamde de tegenstand der landsbevolking tegen de teruggekeerde ballingen echter opnieuw op, en omstreeks dertig jaar nadat de tempelbouw onder Koning Darius voltooid was [2]), toen Koning Ahasveros [3]) nog maar pas aan de regeering was, hebben de oude vijanden zich opnieuw geroerd en een schriftelijke aanklacht ingediend tegen de inwoners van Juda en Jeruzalem.

7 En datzelfde herhaalde zich ook weer in latere dagen. Want in de dagen van Arthasasta [4]) zond Bislam met Mithredath en Tabeël en zijn verdere medestanders een officiëele missive aan Koning Arthasasta, den koning van Perzië. Het stuk droeg een zeer officiëel karakter, omdat het met Arameesche letters geschreven was en niet in hun op het Hebreeuwsch veel-gelijkende moedertaal, maar in het Arameensch, de officiëele Perzische kanselarij-taal, gesteld was.

8 Dat het niet maar het karakter droeg van een gewoon particulier schrijven kwam ook daarin uit, dat zij er hooge Perzische regeeringsambtenaren in hadden weten te betrekken, namelijk Rehum, Koninklijk Raadsheer te Samaria [5]), en Simsai de Schrijver, die op hun instigatie een

---

[1]) De tempelbouw stond dus ook stil onder Cambyses 529—522, en gedurende de maanden van verwarring en opstand in het Perzische rijk onder de regeering van Pseudo-Smerdis, totdat in 521 Darius aan de regeering kwam, zie 6 : 6 v.

[2]) Zie 6 : 6 v.; de tempel werd voltooid in het 6e jaar van Darius, 515 v. Chr.

[3]) Dezelfde als Xerxes, 485—465 v. Chr.

[4]) Arthasasta = Artaxerxes Longimanus, 465—425 v. Chr., een slap vorst, onder invloed van hofkliek en harem.

[5]) Zie vs 17; misschien was hij gouverneur eener provincie met Samaria als residentie.

brief zonden naar Koning Arthasasta met aanklachten tegen Jeruzalem.

Dat schrijven kwam hierop neer:

9 Het werd verzonden door Rehum, den koninklijken Raadsheer en Simsai den Schrijver met hun verdere ambtgenooten uit naam van de Dinaïeten en de Afarsatkieten en de Tarpelieten, de Afarsieten en de Arkevieten en de Babyloniërs, de Susankieten en de Dehavieten en de Elamieten,
10 in één woord: uit naam van alle volken, ook die hier niet afzonderlijk met name genoemd worden [1]), die de groote en doorluchtige Asnappar [2]) uit de landen ten Oosten van den Eufraat had weggevoerd en had doen wonen in Samaria en in de overige steden van de satrapie „Over-de-Rivier".

11 Dit is een afschrift van den brief dien zij hem zonden: „Aan Koning Arthasasta geven uwe dienaren, de mannen van „Over-de-Rivier", met verschuldigden eerbied te kennen: (volgt verdere aanduiding van de afzenders en officieele groet) [3]):

12 Den Koning zij bekend dat de Joden die met uw vergunning zijn opgetrokken naar Jeruzalem [4]), hier in ons midden zijn aangekomen en zich te Jeruzalem gevestigd hebben, en dat zij nu bezig zijn die oproerige en kwaadaardige stad te herbouwen, dat zij bezig zijn de fundamenten uit te graven en te herstellen en de muren weder op te richten.

13 Nu zij het den Koning bekend, als deze stad weder opgebouwd en de muren hersteld zullen zijn, dat zij dan in de toekomst zullen weigeren de hun opgelegde belasting en de van hen gevergde opbrengst in naturalia

---

[1]) Het in de Stat. Vert. door „en op zulk een tijd" weergegeven woord beteekent: „enzoovoort"; vandaar de boven gegeven paraphrase.

[2]) Zijn hier dezelfde volken bedoeld als waarvan in 4 : 2 en in II Kon. 17 : 24 sprake is, dan zou Asnappar, wiens naam hier zonder den koningstitel voorkomt, misschien een hooggeplaatst regeeringsambtenaar van Esar-Haddon geweest zijn, die met de leiding van de deportatie belast was. Volgens anderen is Asnappar dezelfde als de Assyrische koning Assurbanipal, 668—626 v. Chr., en zou de hier bedoelde deportatie samenhangen met diens oorlog tegen Babel, van 652 tot 648 v. Chr.

[3]) In het Hebr. hier weer hetzelfde woord „enz."

[4]) Bedoeld zijn de ballingen die met Ezra zijn weergekeerd in het 7e jaar van Artaxerxes, 458 v. Chr.

en het wegengeld nog langer te betalen, zoodat daardoor het koninklijk inkomen schade zal lijden.

14 Juist omdat wij onze bezoldiging uit de koninklijke schatkist ontvangen, en het derhalve onze plicht is voor de belangen des konings te waken en het ons niet past den smaad, den koning aangedaan, werkloos aan te zien, hebben wij ons gedrongen gevoeld dit schrijven tot den koning te richten, en U van een en ander kennis te geven.

15 Laat men het maar nazoeken in de officiëele rijkskronieken, waarin de bijzonderheden en gedenkwaardigheden vermeld zijn uit de regeeringsjaren van uw voorvaderen, uw doorluchtige voorgangers: gij zult het in het boek der rijkskronieken bevestigd vinden dat deze stad altijd een oproerige stad geweest is, die den koningen en provincies moeite veroorzaakt heeft en dat daar opstand beraamd is, van overoude tijden af [1]). Dat heeft ook geleid tot haar ondergang; juist omdat het van ouds zoo'n onbetrouwbare en rebelsche stad geweest is, daarom is Jeruzalem verwoest en zijn haar muren, die men nú bezig is te herbouwen, neergehaald.

16 Daarom willen wij den koning nu waarschuwen, wanneer deze stad herbouwd wordt en haar muren weder worden voltooid, dat het met uw invloed in de geheele satrapie „Over-de-Rivier" dan gedaan zal zijn en gij in het geheele gebied aan deze zijde van den Eufraat niets meer te zeggen zult hebben."

b. *Het door Rehum c.s. behaalde succes.* 4 : 17-23.

4 : 17 Daarop heeft de koning een beschikking gezonden aan Rehum, den Raadsheer, en aan Simsai den Schrijver, en hun verdere ambtgenooten die in Samaria woonden en in het overige gebied van de satrapie „Over-de-Rivier", van den volgenden inhoud:

„Heil! enz. (volgt verdere aanwijzing der geadresseerden en groet):

[1]) De schrijvers zullen hierbij gedacht hebben niet alleen aan wat in de dagen van Cyrus en Xerxes aan het Perzische hof was medegedeeld, zie 4 : 5, maar ook aan wat geschied is in de dagen van Hiskia's opstand tegen Sanherib en den opstand van Jojachin en Zedekia tegen Nebucadnezar.

18 Van den brief dien gij aan ons gezonden hebt, heb ik nauwkeurig kennis genomen; hij is mij duidelijk voorgelezen [1]).

19 Daarom heb ik bevel gegeven dat men een onderzoek zou instellen in de officieele rijkskronieken en paleisarchieven, waardoor volkomen bevestigd is wat gij in uw schrijven mij hebt bericht, dat deze stad van overoude tijden af zich tegen de koningen heeft verheven en dat zij van ouds een haard geweest is van oproer en rebellie.

20 Bovendien heeft dat onderzoek van de koninklijke annalen aan het licht gebracht dat eertijds machtige koningen te Jeruzalem hebben geregeerd, die het gansche gebied „Over-de-Rivier" aan zich hadden onderworpen en wien belasting en schatting in naturalia en wegengeld opgebracht werd [2]).

21 Daarom moet gij bevel geven dat de Joden hun arbeid tot herbouw van de muren van Jeruzalem voorshands moeten staken, en dat de stad niet mag worden herbouwd, totdat bij nieuwe beschikking het bevel daartoe door mij gegeven wordt [3]).

22 Weest gewaarschuwd dat gij in dezen geen nalatigheid begaat, opdat het onheil tot schade der koningen niet grooter worde."

---

[1]) De weergave van het woord „duidelijk" door: „in (Perzische) vertaling" acht ik niet juist; het laat zich immers niet denken dat de Perzische koning het Arameesch, de „kanselarij-taal der Perzische regeering", niet kennen zou.

[2]) Hieruit blijkt dat bij de inname en verwoesting van de steden werd zorg gedragen dat de archieven bewaard bleven, zoowel bij de inname van Nineveh in 612 door de Chaldeeën alsook bij de inname van Babel in 539 door de Perzen. De hier door Artaxerxes gegeven teekening van het Davidisch-Salomonische tijdvak is echter sterk overdreven, wat hij wel gedaan zal hebben om zijn tegen het beleid van Cyrus, den grondvester van het Perzische rijk, ingaande opdracht van vs 21, 22 te rechtvaardigen.

[3]) Hieruit blijkt bij koning Artaxerxes eenige aarzeling. Blijkbaar vertrouwde hij de aanklagers toch niet geheel en wil hij de zaak eerst nog eens rustig geheel onderzoeken, voordat een *definitief* besluit door hem genomen werd. Bij Nehemia's verzoek, Neh. 2 : 4, is hij op de hier door hem gegeven beslissing dan ook teruggekomen. Bovendien is het opmerkelijk dat van een bevel tot afbraak geen sprake is. Blijkbaar was hij dus den Joden toch ook op dit moment niet geheel ongezind.

23 Niet zoodra was een afschrift van dezen brief van koning Arthasasta voorgelezen aan Rehum en aan Simsai den Schrijver en hun medestanders, of zij togen in aller ijl naar Jeruzalem om met man en macht de Joden te beletten den herbouw van de stad nog verder voort te zetten [1]).

3. *Het verdere verloop van den tempelbouw.* 4 : 24—6 : 15.

a. *Het optreden der profeten Haggaï en Zacharia.* 4 : 24—5 : 2.

4 : 24 Evenals nu op de zooeven vermelde wijze door de tegenwerking der landsbevolking de herbouw van de stadsmuren tijdelijk onderbroken werd, zoo is het ook eertijds met den herbouw van den tempel het geval geweest, waartoe Cyrus de opdracht gegeven had [2]) en waarmede de teruggekeerde ballingen in de tweede maand van het tweede jaar hunner aankomst te Jeruzalem een aanvang hadden gemaakt [3]). Door de toenmaals door hen ondervonden tegenwerking der landsbevolking werd het werk aan het huis Gods Die te Jeruzalem woont, stil gelegd en bleef het zelfs omstreeks zestien jaar geheel rusten, tot het tweede jaar van de regeering van Darius, koning van Perzië [4]).

5 : 1 In dat tweede jaar der regeering van Darius, koning van Perzië [5]), trad Haggaï op, de profeet, en Zacharia, de (klein)zoon van Iddo [6]), en deze beide profeten profeteerden tot de uit de ballingschap teruggekeerde Joden die in Juda en Jeruzalem woonden, in den naam van den God

---

[1]) Uit Neh. 1 : 3 krijgen wij den indruk dat zij niet slechts 's konings bevel zonder meer hebben ten uitvoer gebracht, maar dat zij ook de reeds opgerichte muren hebben omver gehaald en de poorten verbrand. Vermoedelijk heeft dit plaats gehad kort na Ezra's komst te Jeruzalem, in 457 v. Chr.

[2]) Zie 1 : 1 v.

[3]) Zie 3 : 8.

[4]) 520 v. Chr.; 4 : 24 sluit dus aan bij 4 : 5 en spreekt weer van den *tempel*bouw, terwijl in de tusschen-liggende pericoop vs 6-23 sprake is van de *stads*muur, waarbij de schrijver ± 75 jaar vooruitliep en melding maakt van wat ± 457 v. Chr. te Jeruzalem geschiedde.

[5]) Vgl. Haggaï 1 : 1 en Zach. 1 : 1.

[6]) In Zach. 1 : 1, 7 wordt hij genoemd: de zoon van Berechja, den zoon van Iddo. Misschien wordt Berechja hier weggelaten, omdat hij minder bekend is.

Israëls, die over hen uitgeroepen was en naar Wien zij als Zijn volk genoemd waren.

2 Daarop maakten Zerubbabel [1]) de zoon van Sealtiël, en Jesua, de zoon van Josadak, de leidslieden van het burgerlijk en kerkelijk leven der teruggekeerde ballingen, zich op om den herbouw van het huis Gods dat te Jeruzalem is, weer ter hand te nemen, en met hen ook de beide genoemde profeten Gods Haggaï en Zacharia, die hen in alles bij dien bouwarbeid hielpen en door hun profetisch woord aanspoorden en bemoedigden. De hervatting van den tempelbouw werd dus niet veroorzaakt door den onzekeren politieken toestand, waarin het Perzische rijk door de toen heerschende troebelen verkeerde, maar werd ter hand genomen op aansporing van de profeten Haggaï en Zacharia.

b. *Het optreden van Tattenai.* 5 : 3—6 : 15.

aa. *Tattenai's komst te Jeruzalem.* 5 : 3-5.

5 : 3 In dien tijd, toen de tempelbouw te Jeruzalem in vollen gang was, kwam Tattenai, de Koninklijke landvoogd van de provincie „Over-de-Rivier" [2]), te Jeruzalem, met Sthar-Boznai, zijn secretaris, en de overige hooge ambtenaren, om in eigen persoon een onderzoek in te stellen naar wat er te Jeruzalem gaande was.

Waar het bouwen van een tempel uitsluitend behoorde tot de aan den landvorst toekomende rechten, en eigenmachtig optreden in een dergelijke zaak dus gelijk zou staan met aantasting van de rechten van de Kroon, wilden zij allereerst omtrent de vereischte toestemming tot tempelbouw nader ingelicht worden. Vandaar de vraag die zij stelden aan degenen die als leiders bij den tempelbouw optraden: „Wie heeft u opdracht gegeven dit huis te bouwen en de muren van dezen tempelburcht af te maken?"

---

[1]) In Hagg. 1 : 14, 2 : 3, 22 wordt Zerubbabel genoemd „stadhouder van Juda". Hij is dus blijkbaar Sesbazzar als zoodanig opgevolgd.

[2]) Tattenai was Koninklijk landvoogd van de provincie „Over de Rivier", bestaande uit Syrië en Phoenicië, waaraan Juda met zijn stadhouder ondergeschikt was.

terwijl ze ook vroegen naar de namen van hen die voor dezen tempelbouw verantwoordelijk waren [1]), om hen eventueel voor deze insubordinatie te kunnen straffen.

4 Wij konden hun echter een hen althans voorloopig bevredigend antwoord geven, terwijl ook de namen van de voor den bouw verantwoordelijke personen hun werden meegedeeld.

5 Zoo zagen Tattenai en de met hem ten onderzoek gekomen hooge ambtenaren geen reden den Joden de voortzetting van den arbeid te verbieden. Slechts wilden zij over deze zaak aan Darius rapport uitbrengen om diens nadere beslissing in dezen af te wachten, aan wiens koninklijke beslissing de Joden zich zouden hebben te onderwerpen.

Zoo waakte het oog huns Gods over de oudsten der Joden, waar Hij het was Die den Perzischen landvoogd tot deze gunstige beslissing bewoog.

bb. *Tattenai's rapport aan Koning Darius.* 5 : 6-17.

5 : 6 Daarop zond Tattenai, de landvoogd van „Over-de-Rivier", met Sthar-Boznai en de overige Perzische ambtenaren van deze zijde van de rivier, de Afarsechaïeten, een bericht aangaande hun bevinding aan koning Darius.

7 Dit is een afschrift van het rapport dat zij hem deden toekomen:

„Den Koning Darius moge het in alle opzichten wel gaan.

8 Hiermede brengen wij ter kennis van den koning, dat wij een ambtelijk bezoek gebracht hebben aan de provincie Juda, ten einde een persoonlijk onderzoek in te stellen naar wat daar gaande is.

Daar hebben wij toen bevonden dat het huis van den Grooten God gebouwd wordt. Dit betreft niet slechts het bouwen van een tempel van een of andere onbeteekenende plaatselijke godheid; het is de tempel van den landsgod, die niet maar van leem wordt opgetrokken, doch als een machtig en monumentaal bouwwerk met dikke muren van groote behouwen steenen, terwijl zware balken gebruikt worden om de vloeren te

[1]) Dit blijkt uit het gegeven antwoord, vs 4, en uit 5 : 10.

leggen, zoodat het geheel doet denken aan een versterkten tempelburcht.

Met groot enthousiasme en ijver wordt er gearbeid, zoodat het werk onder de handen der bouwers goeden voortgang heeft.

9 Uit dit alles hebben wij begrepen hoe dit een zaak is van groote importantie. Daarom hebben wij de oudsten, bij wie de leiding van dit bouwwerk berust, ondervraagd, om allereerst van hen nader ingelicht te worden over de vergunning tot het bouwen van dien tempel: „Wie heeft u bevel gegeven dit huis te bouwen en den muur van dezen tempel te voltooien?"

10 Vervolgens hebben wij hun ook hun namen gevraagd, opdat wij die aan U zouden kunnen meedeelen en U een lijst zouden kunnen verstrekken van hen die de verantwoordelijke personen zijn en als leiders optreden.

11 Daarop hebben zij ons als volgt antwoord gegeven:

„Het recht tot het bouwen van dezen tempel ontleenen wij allereerst hieraan dat wij dienaren zijn van den God des hemels en der aarde.

Voorts hebben wij ook een historisch recht om dezen tempel te bouwen, want wat wij doen is niet anders dan een herbouwen van het huis dat reeds van ouds hier gestaan heeft en dat een groot koning van Israël, die daar ook volkomen bevoegd toe was, vóór vele jaren gebouwd en voltooid heeft.

12 Toen onze vaderen echter den God des hemels vertoornd hadden, heeft Hij tot straf voor hun zonden hen overgegeven in de hand van Nebucadnezar, den koning van Babel, den Chaldeër, die daarop dit huis heeft verwoest en het volk in ballingschap naar Babel gevoerd.

13 Toen Cyrus evenwel koning van Babel werd, heeft hij in het eerste jaar van zijn koninklijke heerschappij, onmiddellijk na zijn troonsbestijging, bevel gegeven dit huis Gods te bouwen, zoodat deze tempelbouw dus ook gedekt is door de vergunning die de Hooge Overheid daartoe verstrekt heeft.

14 En daarbij liet koning Cyrus het niet. De gouden en zilveren voorwerpen van dit huis Gods, die Nebucadnezar uit den tempel te Jeruzalem weggenomen had om

die naar Babel over te brengen en daar een plaats te geven in den tempel van zijn god, om daarmee de meerderheid van zijn god tot uitdrukking te brengen, dat waardevolle gouden en zilveren tempelgereedschap heeft koning Cyrus uit den tempel te Babel te voorschijn gehaald en ter hand gesteld aan iemand met name Sesbazzar, dien hij tot stadhouder had aangesteld,
15 met het daarbijgaande bevel: Neem deze tempelvoorwerpen, ga daarmee naar Jeruzalem, zorg dat het huis Gods te Jeruzalem op zijn oude plaats herbouwd worde en dat dit tempelgereedschap wederom geplaatst worde in dien herbouwden tempel te Jeruzalem.

16 Aan deze koninklijke opdracht heeft Sesbazzar onmiddellijk gevolg gegeven, hij is als stadhouder naar Juda gekomen, waar tijdens zijn bewind en met zijn goedvinden en medewerking de fundamenten gelegd zijn van dit huis Gods dat te Jeruzalem is, en sindsdien is er tot op heden aan gebouwd. Wat nu hier geschiedt, is dus niet anders dan de voortzetting van het werk, waarmede op last van koning Cyrus een aanvang werd gemaakt, dat echter nog nimmer voltooid werd, hoewel wij toch op grond van het edict van koning Cyrus op de volle medewerking der regeering hadden mogen rekenen."

17 Aldus hebben de leiders van den tempelbouw te Jeruzalem onze vragen beantwoord.

Indien het nu den koning goeddunkt, laat er dan in de archieven van het koninklijk schathuis te Babel een onderzoek ingesteld worden of deze ons gegeven voorstelling van zaken inderdaad juist is, of inderdaad door koning Cyrus bevel gegeven is om dit huis Gods te Jeruzalem te bouwen, en laat men de beslissing des konings in dezen ons doen weten."

cc. *Koning Darius voldoet aan Tattenai's verzoek.* 6 : 1-5.

6 : 1 Na ontvangst van dit rapport van den landvoogd Tattenai gaf koning Darius overeenkomstig het daarin tot hem gerichte verzoek, bevel dat men een onderzoek zou instellen

in de verschillende archieven, waar de schatten opgeborgen
2 worden, in het landschap Babel. Te Achmeta [1]), de koninklijke zomerresidentie in de vesting in de provincie Medië, werd toen een rol gevonden van den volgenden inhoud:

„MEMORANDUM.

3 In het eerste jaar zijner regeering vaardigde koning Cyrus een koninklijk besluit uit met betrekking tot den bouw van het huis Gods te Jeruzalem, waarin het navolgende bevolen werd:

Het huis Gods te Jeruzalem moet voor den eeredienst in gereedheid worden gebracht en herbouwd worden tot een plaats waar slachtofferen gebracht worden.

De fundamenten daarvan zal men herstellen.

Het gebouw zal zestig ellen hoog zijn, terwijl de breedte ook zestig el bedragen zal [2]).

4 De muren zullen gebouwd worden met drie rijen zware steenblokken, van binnen bekleed met een rij van nieuwe cederen balken [3]).

De onkosten van het bouwwerk zullen vergoed worden uit de koninklijke schatkist, aldus, dat de in de Juda opgebrachte belasting hiervoor zal worden aangewend [4]).

5 Voorts zullen de gouden en zilveren voorwerpen van het godshuis, die Nebucadnezar uit den tempel te Jeruzalem weggenomen en naar Babel gebracht heeft, wedergegeven worden, om naar den tempel te Jeruzalem te worden teruggebracht, ter plaatse waar zij oorspronkelijk behoorden, om in het godshuis elk naar hun bestemming voor den eeredienst weder te kunnen worden gebruikt."

---

[1]) Achmeta is hetzelfde als Ecbatana.

[2]) 60 el = ± 30 meter. De tempel van Salomo was 30 el hoog en zonder de zijvleugels 20 el breed. Uit een bericht bij Josephus valt af te leiden dat de tempel van Zerubbabel inderdaad de hier genoemde afmetingen bezeten heeft. De lengte zal waarschijnlijk gelijk geweest zijn aan die van den tempel van Salomo, met vóórhal en achterbouwwerk ± 100 el, en daarom hier niet afzonderlijk vermeld zijn.

[3]) Vgl. I Kon. 6 : 36.

[4]) Dat dit laatste de bedoeling was, blijkt uit vs 8.

dd. *Antwoord van Koning Darius aan Tattenai.* 6 : 6-12.

6 : 6 Nu uit dit gevonden memorandum met het door koning Cyrus uitgevaardige koninklijk besluit aan koning Darius bleek dat inderdaad koning Cyrus indertijd een bevel tot tempelbouw gegeven had, zond koning Darius zonder verwijl een schrijven aan den landvoogd Tattenai c.s. van den navolgenden inhoud:

„Het is mij gebleken dat inderdaad de door de bouwers van den tempel aan u gegeven voorstelling juist is.

Daarom zult gij, Tattenai, landvoogd van „Over-de-Rivier", en Sthar-Boznai, met uw ambtgenooten de Afarsechaïeten, hooge ambtenaren aan gene zijde van de rivier, u daar niet meer mee bemoeien om de bouwers in een enkel opzicht in hun arbeid te belemmeren.

7 Laat hen rustig hun gang gaan met het bouwen van dit godshuis. Laat Sesbazzar, de landvoogd der Joden, en met hem de oudsten der Joden, dit godshuis bouwen op zijn oude plaats.

8 Verder doe ik u bij dezen mijn bevel toekomen betreffende wat gij tegenover die oudsten der Joden doen moet om den bouw van dit godshuis te bevorderen:

Uit de koninklijke inkomsten, die verkregen worden door de schatting, opgebracht door het gebied „Over-de-Rivier", zullen de kosten voor den tempelbouw aan deze mannen vlot verstrekt worden, opdat de arbeid opgestoord voortgang hebben kan.

9 Bovendien zal hun op staatskosten alles verstrekt worden wat noodig is voor den geregelden voortgang van den offerdienst, zoowel wat noodig is om brandofferen te offeren aan den God des hemels, te weten jonge stieren en rammen en lammeren, als ook wat noodig is tot de spijsofferen, namelijk tarwe, zout, wijn en olie.

Volgens aanwijzing van de priesters die te Jeruzalem zijn, zal het hun iederen dag nauwkeurig en zonder
10 mankeeren gegeven worden, opdat zij den God des hemels welriekende en welgevallige offeranden brengen, en daarbij de voorbede verrichten voor het welzijn

van het huis des konings en bidden voor het leven des konings en zijner zonen.

11 Voorts wordt van mijnentwege bevel gegeven, dat al wie dit gebod zou willen overtreden of opheffen, wie hij ook zij, die zal gespietst worden aan een scherpgepunte paal, die daartoe uit zijn eigen huis genomen zal worden, terwijl zijn huis om die reden verwoest en tot een puinhoop gemaakt zal worden.

12 En mocht er een koning of een volk zijn, die zich zou durven vermeten dit gebod te overtreden en dit godshuis, dat te Jeruzalem is, te verwoesten, dan moge de God, Die daar Zijn naam heeft doen wonen en Zijn machtige openbaringsdaden van daar heeft doen uitgaan, dien koning en dat volk met Zijn geduchte wraak treffen en ter neder werpen!

Ik Darius heb het bevel gegeven.

Ziet toe dat gij zorg draagt voor een spoedige uitvoering daarvan."

ee. *Met Tattenai's hulp de tempelbouw voltooid.* 6 : 13-15.

6 : 13 Na de ontvangst van deze beslissing des konings, waarom zij in hun rapport aan den koning gevraagd hadden, hebben Tattenai, de landvoogd van „Over-de-Rivier", en Sthar-Boznai en hun ambtgenooten zich beijverd om met bekwamen spoed en groote nauwkeurigheid alles in het werk te stellen om den herbouw van den tempel te Jeruzalem te bevorderen, gelijk koning Darius in zijn schrijven hun opgedragen had.

14 En de oudsten der Joden bouwden aan den tempel voorspoedig verder onder bezieling van de profetische prediking van de profeten Haggaï en Zacharia, den zoon van Iddo. Zij bouwden den tempel en voltooiden dien naar het bevel des Gods Israëls, Die Zijn goddelijk raadsplan tot herbouw des tempels mede ten uitvoer bracht door het bevel van Cyrus en Darius, evenals ook door het bevel dat door Arthasasta [1]), den koning van Perzië, in later jaren uitgevaardigd werd [2]).

[1]) Arthasasta = Artaxerxes, 465—425 v. Chr.
[2]) Zie 7 : 15, 21.

15 Zoo werd de bouw van het huis voltooid in vier-en-een-half jaar na de hervatting van den arbeid, op den derden dag van de twaalfde maand, de maand Adar, in het zesde regeeringsjaar van koning Darius [1]).

4. *Inwijding des tempels en viering van het Paaschfeest.* 6 : 16-22.

6 : 16 Daarop hebben de Israëlieten, te weten de priesters en de levieten, die als tempeldienaars hierbij de leiding hadden, en alle overige teruggekeerde ballingen, het feest der plechtige inwijding van dit huis Gods met groote vreugde gevierd.

17 En zij offerden ter gelegenheid van de inwijding van dit huis Gods honderd stieren en tweehonderd rammen en vierhonderd lammeren ten brandoffer, terwijl bovendien ter wegneming van de door de ballingschap op hen rustende onheiligheid en om den herbouwden tempel uit de sfeer van het profane in die van het heilige te doen overgaan, een zondoffer gebracht werd, bestaande uit twaalf geitebokken, om met dit twaalftal verzoening te doen voor gansch Israël, naar het getal der twaalf stammen Israëls, waarvan de teruggekeerde ballingen zich als de wettige voortzetting beschouwden en op wier terugkeer tot den HEERE en tot het land der vaderen zij op grond van de profetische voorzeggingen hoopten [2]).

18 Tegelijkertijd werd ook de tempeldienst geregeld, en liet men de priesters en de levieten in hun afdeelingen optreden om in het vervolg hun ambtswerk te verrichten ten behoeve van den dienst van den God Die in Jeruzalem woont, iedere afdeeling in de week waarin zij dienst had [3]), zoodat nu de dienst Gods weder plaats vond gelijk in de boeken van Mozes voorgeschreven was.

19 Ruim een maand later, op den veertiende van de eerste maand, vierden de teruggekeerde ballingen het Paaschfeest.

20 Zij konden dat doen omdat de priesters en de levieten allen zonder uitzondering de reinigingsriten volbracht hadden,

---

[1]) Maart-April 515 v. Chr.
[2]) Zie b.v. Ez. 37 : 15 vv., Jer. 31 : 21 v.
[3]) Vgl. II Kron. 23 : 4, 35 : 5.

zoodat de priesters het bloed der paaschlammeren konden sprengen [1]), en de levieten hen ter zijde konden staan om de lammeren te slachten voor alle teruggekeerde ballingen, en voor hun broeders de priesters, en voor zichzelf [2]).

21 Alzoo aten de kinderen Israëls, die uit de ballingschap weergekeerd waren, het Pascha, evenals ook alle bij de wegvoering in ballingschap in Juda achtergebleven Joden, die zich eerst wel met de heidensche landsbevolking vermengd en zich daardoor verontreinigd hadden, maar nu de gemeenschap met hen verbraken en zich weder aansloten bij de teruggekeerde ballingen, om tesamen met hen den HEERE, den God Israëls, te zoeken en te dienen.

22 Gedurende de in de wet voorgeschreven zeven dagen [3]) vierden zij ook het feest der ongezuurde brooden, met groote blijdschap, want de HEERE had hen verblijd, waar de HEERE het hart van Darius, die als Perzisch koning de erfgenaam der Assyrische heerschers was, tot hen had geneigd om hen te helpen bij het bouwen van het huis Gods, des Gods van Israël.

---

[1]) Vgl. II Kron. 35 : 11.

[2]) Vgl. II Kron. 35 : 14-15. Sedert de dagen van Hiskia en Josia schijnt het gebruik opgekomen te zijn dat niet meer naar het voorschrift van Ex. 12 de huisvaders de paaschlammeren slachtten, maar dat de priesters dit deden. In II Kron. 35 : 14-15 wordt verhaald hoe de priesters tot aan den nacht met den offerdienst bezig waren, waarom de levieten hen hielpen met het slachten en toebereiden van de paaschlammeren.

[3]) Ex. 12 : 15.

TWEEDE HOOFDDEEL: EZRA'S TERUGKEER NAAR EN EERSTE [1]) WERKZAAMHEDEN TE JERUZALEM. (7: 1—10: 44)

I. EZRA'S TERUGKEER EN VOLMACHT. 7 : 1-28a.

1. *De tweede uittocht uit Babel onder leiding van Ezra.* 7 : 1-10.

7 : 1-5 Omstreeks 57 jaar na de hierboven beschreven gebeurtenis van de inwijding des tempels en de viering van het Paaschfeest had er in het zevende jaar van Arthasasta [2]) onder leiding van Ezra weder een uittocht plaats uit Babel van ballingen die terugkeerden naar Jeruzalem.

Deze Ezra was van priesterlijken bloede, want hij was een achter-achterkleinzoon van Seraja, den hoogepriester die door Nebucadnezar bij Ribla gedood was [3]), die in rechtlijnige hoogepriesterlijke linie afstamde van den hoogepriester Aäron: Seraja, zoon van den hoogepriester Azarja, zoon van Hilkia, hoogepriester uit de dagen van den vromen koning Josia [4]), zoon van hoogepriester Sallum, zoon van Zadok, zoon van Ahitub, zoon van Amarja, zoon van Azarja, zoon van Merajoth, zoon van Zerahja, zoon van Uzzi, zoon van Bukki, zoon van Abisua, zoon van Pinehas, zoon van Eleazar, zoon van hoogepriester Aäron.

---

[1]) Ezra's latere werkzaamheid te Jeruzalem valt ± 12 jaar later, zie Neh. 8-10.

[2]) Arthasasta is dezelfde als Artaxerxes, 465—425 v. Chr. We worden hier dus verplaatst naar het jaar 458 v. Chr.

[3]) In 586 v. Chr., zie II Kon. 25: 18-21. Tusschen Seraja en Ezra ligt dus een tijdsruimte van 130 jaar. De in 536 met Zerubbabel teruggekeerde hoogepriester Jozua (= Jesua, 2 : 2), zoon van Josadak, was een kleinzoon van Seraja, vgl. I Kron. 6 : 14, 15; de 78 jaar later optredende Ezra zal dus een achter-achterkleinzoon van Seraja geweest zijn.

[4]) Zie II Kon. 22.

6 Onder leiding nu van dezen Ezra had er een nieuwe uittocht van ballingen uit Babel plaats. Deze Ezra was een bekwaam schriftkundige, die van de studie van de wet van Mozes zijn levenstaak had gemaakt, met de bedoeling die wet, die de HEERE de God Israëls gegeven had, bij zijn volk wederom tot gelding te brengen.

Mede uit dien hoofde kwam hij er derhalve voor in aanmerking, gelijk dat ook de begeerte zijn harten was, door den Perzischen koning naar Jeruzalem gezonden te worden om daar orde op zaken te stellen en voor het verdere herstel van den Joodschen eeredienst zorg te dragen. Door de liefdevolle en bijzondere leiding des HEEREN zijns Gods met hem, voldeed de koning in dezen aan al Ezra's wenschen.

7 En evenals dat ook bij den eersten terugkeer der ballingen, onder leiding van Zerubbabel en Jesua c.s. [1]) het geval was geweest, waren er ook nu van de kinderen Israëls en van de priesters en de levieten en de zangers en poortwachters en tempelhoorigen, die met hem optrokken uit Babel naar Jeruzalem, in het zevende jaar van den koning Arthasastra.

8 En hij kwam te Jeruzalem in de vijfde maand van dat zelfde zevende jaar van koning Arthasasta [2]).

9 De eerste dag van de eerste maand was door Ezra bepaald om den tocht uit Babel aan te vangen, en dank zij de goede hand zijns Gods over hem konden zij de reis zoo voorspoedig volbrengen, dat ze reeds op den eersten dag der vijfde maand te Jeruzalem kwamen [3]).

10 De HEERE zijn God maakte zijn weg daarin voorspoedig, want Ezra's gansche begeerte was niet slechts voor zich zelf de wet des HEEREN te onderzoeken en daarnaar te leven, maar haar ook in het leven der teruggekeerde ballingen de haar toekomende plaats te verzekeren en het

---

[1]) Zie 2 : 2.

[2]) Juli-Aug. 458 v. Chr.

[3]) Blijkens 8 : 31 werd de reis aangevangen op den twaalfden dag van de eerste maand, zoodat de geheele reis van 14 à 1500 K.M. volbracht werd in 4 maanden min 12 dagen = 108 dagen. Wanneer we daar ook nog de sabbathdagen aftrekken, blijven er 93 dagen voor de reis over, zoodat per dag niet minder dan 15 à 16 K.M. afgelegd werd, wat voor een groote karavaan — 1700 man, zie 8 : 1-20, ongeacht de vrouwen, kinderen en slaven — een heele afstand is.

volk te leeren de inzettingen en rechten des HEEREN te betrachten.

2. *De door Arthasasta aan Ezra verleende volmacht.* 7 : 11-26.

7 : 11 Hier volgt een afschrift van het officieele schrijven van volmacht en legitimatie, dat Koning Arthasasta medegaf aan Ezra den priester en schriftkundige, schriftkundige namelijk in de woorden van de geboden en inzettingen des HEEREN aan Israël:

12 „Arthasasta, de Koning der Koningen, de grootvorst en opperheer der vazallen, aan Ezra den priester, den schriftkundige wiens studie en onderzoek betrekking heeft op de wet van den God des hemels, den zeer-geleerde, enz. (volgt verder officiëele aanspraak-formule en brief-opschrift):

13 Van mij wordt bevel gegeven dat ieder die in mijn Koninkrijk uit het volk Israël of zijn priesters en levieten, lust heeft met u naar Jeruzalem te gaan, daartoe verlof ont-
14 vangt, wijl ge door den Koning en de zeven raadsheeren van den Kroonraad[1]) uitgezonden wordt met de opdracht om aan de hand van de wet uws Gods, waarmede gij volkomen op de hoogte zijt, een onderzoek in te stellen in Juda en te Jeruzalem, hoe het staat met de onderhouding en naleving
15 dier wet, en om naar Jeruzalem over te brengen het zilver en het goud, dat de Koning en de leden van den Kroonraad als wijgeschenk vrijwillig gegeven hebben voor de
16 woning van den God Israëls, Die te Jeruzalem is, en om naar Jeruzalem over te brengen al het zilver en goud dat gij door middel van een inzameling verkrijgen zult in de geheele provincie Babel, met de wijgeschenken die de leden van uw eigen volk en de priesters u vrijwillig zullen geven ten behoeve van het huis huns Gods te Jeruzalem.

17 Dit alles zult gij aanwenden om naar de bedoeling des Konings en zijner raadsheeren te Jeruzalem ten spoedigste daarvoor te koopen runderen en rammen en lammeren, met de daarbij behoorende spijsoffers en plengoffers[2]) van

---

[1]) Vgl. Ester 1 : 14.
[2]) Zie Num. 15 : 4—10.

meelbloem en olie en wijn, om die te offeren op het altaar
van het huis uws Gods dat te Jeruzalem is.
18 En het zilver en goud, dat voor het brengen van deze
offeranden niet noodig mocht zijn, daarover zult gij met
uw broederen de priesters de vrije beschikking hebben om
daarmede te handelen naar ulieder goeddunken, om het op
eenigerlei wijze te besteden ten behoeve van den tempel-
dienst, overeenkomstig den wil van uw God.
19 En de gouden en zilveren voorwerpen die u gegeven
zijn ten behoeve van den eeredienst in het huis uws Gods [1]),
die zult gij alle afleveren ten dienste van den God van
Jeruzalem.
20 En wat verder nog noodig mocht zijn ten dienste van
het huis uws Gods, waartoe de wijgeschenken en bijdragen
die gij nu naar Jeruzalem medeneemt, niet toereikend
mochten zijn, de kosten daarvan zult gij bestrijden uit de
opbrengst der belastingen ten bate van het koninklijk schat-
huis.
21 Daartoe wordt van mij, mij Koning Arthasasta, bevel
gegeven aan alle betaalmeesters en beheerders der belastin-
gen in de provincie Over-de-Rivier:
„Alles wat Ezra de priester, de schriftkundige, wiens
levenstaak is de bestudeering van de wet van den God des
hemels, van u verlangen zal, zal stipt worden ten uitvoer
22 gelegd, en uit de opbrengst der belastingen zal hem een
tegemoetkoming verstrekt worden tot een maximum van
6000 K.G. zilver [2]) en van 36000 liter tarwe [3]) en 3600 liter
wijn [4]) en even zooveel olie, en zout in onbeperkte hoeveel-
heid.
23 Zoo zult gij, betaalmeesters en beheerders der belas-
tingen, uw medewerking verleenen dat alles wat volgens de
wet dezes Gods geschieden moet ten dienste van de ver-
eering van den God des hemels, met grooten nauwkeurig-
heid en naarstigheid zal worden ten uitvoer gelegd, ten be-
hoeve van het huis van den God des hemels, opdat Hij in

---

[1]) Zie 8 : 25—27.
[2]) letterl.: 100 talenten; 1 talent = 58,944 K.G.; 100 talenten zilver ruim ƒ 400.000.
[3]) letterl.: 100 kor tarwe; 1 kor = 364,4 liter.
[4]) letterl.: 100 bath wijn; 1 bath = 36,44 liter.

geen enkel opzicht te kort kome in Zijn verzorging, en daardoor Zijn toorn van den hemel zou ontbranden tegen de regeering des konings en zijner zonen.

24 Verder maken wij u bekend betreffende alle priesters en levieten, zangers, poortwachters, tempelhoorigen en allen die op eenigerlei wijze bij den dienst van het huis dezes Gods betrokken zijn, dat zij vrijstelling van alle belasting zullen genieten, en niemand dus gerechtigd zal zijn schatting of opbrengst in natura of wegengeld van hen te vorderen.

25 Ten slotte wordt u, Ezra, door Koning Arthasasta en de raadsheeren van zijn Kroonraad, volmacht en opdracht verstrekt om naar de wijsheid uws Gods die gij bezit, regeerders en rechters aan te stellen, opdat zij overeenkomstig de wet uws Gods recht spreken over al het volk in de provincie Over-de-Rivier, namelijk over al uw volksgenooten die de wetten uws Gods weten.

En als er Joden mochten zijn, die de wet uws Gods niet kennen en dus ook niet naar haar leven, dan zult gij hun die bekend maken, opdat die wet bij al uw volksgenooten in eere zij en door hen onderhouden worde.

26 En wie zich daaraan onttrekt, om de wet uws Gods niet te onderhouden, en tegen deze door Koning Arthasasta u verleende volmacht zich verzet, gij, Ezra, zult er voor zorg dragen dat die ten spoedigste zijn gerechte straf daarvoor ondergaat, hetzij de doodstraf of verbanning of geldboete of gevangenisstraf."

3. *Ezra's dankzegging aan den God der vaderen.* 7 : 27-28a.

7 : 27 Geloofd zij de HEERE, de getrouwe VerbondsGod, de God onzer vaderen, Die ook van hun kinderen Zijn onwankelbare trouw niet heeft afgewend, geloofd zij de HEERE voor deze groote en rijke genade, dat Hij aldus den koning in het hart gegeven heeft het huis des HEEREN dat te Jeruzalem is, te verfraaien door kostbare geschenken
28a en vorstelijke hulpverleening, bovenal daarvoor dat Hij het hart van den koning en zijn raadsheeren en al zijn geweldige rijksgrooten zoo gunstig te mijnen opzichte gestemd heeft, dat mij deze koninklijke volmacht en opdracht verleend

werd om het geheele Joodsche leven onder het bestuur van eigen Joodsche regeerders en rechters in overeenstemming met 's HEEREN wet weder te organiseeren rondom den tempel te Jeruzalem.

II. LIJST VAN HEN, DIE MET EZRA TERUGKEERDEN EN VERSLAG VAN DE REIS. 7 : 28b—8 : 36.

1. *Wie met Ezra terugkeerden.* 7 : 28b—8 : 14.

7 : 28b Voorzien van deze Koninklijke volmacht, gevoelde ik mij, door de goede leiding des HEEREN mijns Gods over mij, gesterkt tot het aanvaarden van de mij opgedragen taak, en verzamelde ik familiehoofden uit Israël om zich met hun geslachten bij mij te voegen en zich met mij als leiders te stellen aan het hoofd van de terugkeerende ballingen.

8 : 1 Dit zijn de familiehoofden, met hun geslachtsopgaven, van degenen die onder de regeering van Koning Arthasasta met mij uit Babel zijn opgetrokken naar Jeruzalem:

2 Van de priesters was er van de nakomelingen van Aärons kleinzoon Pinehas: Gersom, en van de nakomelingen van Aärons jongsten zoon Ithamar: Daniël, beiden met de tot hun geslacht behoorende priesters [1]).

Van het Koninklijk zaad van David was er Hattus, een van de kleinzoons van Sechanja [2]).

3-14 Verder waren er familiehoofden uit de twaalf volgende geslachten, waarvan er vroeger met Zerubbabel ook reeds familiehoofden uit Babel waren opgetrokken naar Jeruzalem [3]).

Van de zonen van Paros: Zacharia, en met hem zijn geslacht, bestaande uit 150 in het geslachtsregister ingeschreven mannen; van de zonen van Pahath-Moab: Eljoënai, de zoon van Zerahja, en met hem 200 man; van de zonen van Zatthu [4]): Sechanja, de zoon van Jahaziël, en met hem 300 man; van de zonen van Adin: Ebed, de zoon van Jonathan, en met hem 50 man; van de zonen van

---

[1]) Dit blijkt uit vs 24.
[2]) Vgl. I Kron. 3 : 22.
[3]) De hier in Ezra 8 genoemde namen zijn alle ook reeds te vinden in de opsomming in Ezra 2.
[4]) Aldus gewijzigd naar de LXX.

Elam: Jesaja, de zoon van Athalja, en met hem 70 man; van de zonen van Sefatja: Zebadja, de zoon van Michaël, en met hem 80 man; van de zonen van Joab: Obadja, de zoon van Jehiël, en met hem 218 man; van de zonen van Bani [1]): Selomith, de zoon van Josifja, en met hem 160 man; van de zonen van Bebai: Zacharia, de zoon van Bebai, en met hem 28 man; van de zonen van Azgad: Johanan, de zoon van Katan, en met hem 110 man; van de zonen van Adonikam, van wie er vroeger met Zerubbabel ook reeds waren teruggekeerd [2]), kwamen nu nog Elifélet, Jeïël en Semaja, en met hen 60 man; en van de zonen van Bigvai de familiehoofden Uthai en Zabbud, en met hen 70 man.

Dezen allen tesamen, ongeacht de leden der beide priestergeslachten en de Davidische nakomelingen, waren — behalve de vrouwen en kinderen — 1496 man, die aan Ezra's eersten oproep, om met hem op te trekken naar Jeruzalem, gehoor gaven.

2. *Verslag van de reis.* 8 : 15-36.

a. *Het verzamelen vóór den tocht.* 8 : 15-20.

8 : 15 En ik verzamelde hen bij de rivier de Ahava [3]), waar wij ons drie dagen legerden, gedurende welken tijd ik het volk en de priesters monsterde en de namen van allen die zich aanmeldden om den tocht mede te maken, nauwkeurig registreerde.

Daarbij bleek mij dat geen enkele leviet aan mijn oproep gehoor gegeven had om uit Babel mee op te trekken naar Jeruzalem.

16 Daarom ontbood ik negen vooraanstaande familiehoofden, te weten Eliëzer, Ariël, Semaja, Elnathan, Jarib, Elnathan, Nathan, Zacharia en Mesullam, benevens Jojarib
17 en Elnathan, twee verstandige mannen, en ik gaf hun een opdracht voor Iddo den leviet [4]) die aan het hoofd stond in de plaats Kasifja, en ik gaf hun nauwkeurig te kennen

---

[1]) Aldus gewijzigd naar de LXX.
[2]) Zie 2 : 13.
[3]) Uit vs 21 en 31 blijkt dat de rivier zelf den naam Ahava had.
[4]) Dat Iddo leviet was, blijkt wel daaruit dat door zijn invloed ook levieten zich voegden bij de karavaan van Ezra.

wat zij spreken zouden tot Iddo en tot zijn broeders[1]), de tempelhoorigen in de plaats Kasifja, om hen te bewegen dat zij ons dienaren voor het huis onzes Gods zouden zenden.

18 En naar de goede hand onzes Gods over ons brachten zij ons een man van verstand en inzicht uit de zonen van Mahli, den zoon van Levi, den zoon van den aartsvader Israël, namelijk Serebja, en met hem zijn zonen en broede-
19 ren, totaal 18 man; ook brachten zij ons Hasabja, en met hem Jesaja, uit de zonen van Merari, met hun broederen en
20 zonen, 20 man. En van de tempelhoorigen, afstammelingen dergenen die koning David en de vorsten van Israël eertijds ten dienste der levieten gegeven hadden, brachten ze ons 220 man, wier namen alle nauwkeurig werden aangegeven.

b. *De bidstond vóór den aanvang van den tocht.* 8 : 21-23.

8 : 21 Toen zoo allen, die met ons den tocht zouden maken, aan de rivier de Ahava verzameld waren, riep ik daar een vasten uit om ons te verootmoedigen voor het aangezicht Gods en in ootmoedig gebed van Hem te vragen een voorspoedige reis voor ons en onze kinderen en voor onze geheele have. Enkel op genade konden wij pleiten, geen waardigheid of verdienste bezaten wij in onszelf. Daarom wilden wij eerst door vasten ons verootmoedigen voor Gods aangezicht, vóór wij in gebed smeekten om Zijn bescherming op de reis.

22 Want van den koning wilde ik geen leger en ruiters vragen om ons te helpen onderweg tegen de vijanden. Daar schaamde ik mij voor, omdat ik vol geloofsvertrouwen tot den koning gezegd had dat de hand onzes Gods ten goede en ter bescherming uitgestrekt is over allen die Hem zoeken en hun vertrouwen op Hem gevestigd hebben, doch dat Zijn macht en Zijn toorn zich keeren tegen allen die Hem verlaten. Daarom wilden wij voor deze lange en gevaarlijke reis het niet van menschen-hulp, maar het alleen van Gods hulp en bescherming verwachten.

---

[1]) Deze vertaling berust op kleine wijziging van den overgeleverden tekst naar de Vulgaat.

23 Zoo vastten wij dan en baden hierom onzen God. En — de uitkomst heeft het bewezen dat Hij Zich van ons liet verbidden, waar Hij ons veilig door de woestijn geleidde en ons vertrouwen op Hem niet beschaamde.

c. *Laatste maatregelen vóór het vertrek.* 8 : 24-30.

8 : 24 Alvorens nu na het houden van den bidstond den tocht te aanvaarden, nam ik eerst bijzondere maatregelen om zorg te dragen voor het overbrengen van de vele kostbaarheden die we met ons zouden voeren.

Naar het getal der twaalf stammen Israëls zonderde ik daartoe twaalf mannen af van de hoofden der priesteren, benevens twaalf levieten om bij het bewaken van de tempelschatten hen behulpzaam te zijn, namelijk den verstandigen en bedachtzamen Serebja [1]) en Hasabja, en tien van hun broeders-levieten met hen.

25 En ik woog voor hen af het zilver en het goud en de voorwerpen voor den eeredienst, die ons geschonken waren als wijgeschenken voor het huis onzes Gods, die wij van den koning en zijn raadsheeren en zijn vorsten ontvangen hadden, en van alle Israëlieten die in Babel woonden en die niet met ons naar Jeruzalem gingen.

26 Wat ik zoo voor hen uitwoog en hun ter hand stelde was 650 maal 60 K.G. zilver benevens zilveren voorwerpen
27 tot een gezamenlijk gewicht van 6000 K.G.; verder 6000 K.G. goud en 20 gouden bekers tot een waarde van 1000 gouden dareiken [2]), en ten slotte nog twee bronzen voorwerpen met prachtig-diepen goudglans, zoo kostbaar als goud [3]).

28 En ik zeide tot hen: Als heilige personen behoort gij den HEERE toe en staat gij in Zijn bijzonderen dienst. Daarom zijt gij ook de aangewezen personen om voor deze tempelschatten zorg te dragen, omdat deze voorwerpen ook heilig zijn en den HEERE toebehooren, evenals ook dit

---

1) Zie 8 : 18.
2) 1 gouden dareik woog 8,36 gram en had een waarde van ± *f* 13.50.
3) De totale waarde dezer schatten heeft men getaxeerd op meer dan 3 millioen gulden.

zilver en dit goud, dat een vrijwillige gave is voor den
HEERE, uwer vaderen God.
29 Bewaakt en bewaart het u toevertrouwde, totdat gij
alles naar het u ter hand gestelde gewicht wederom aflevert
te Jeruzalem, in de voor de schatten bestemde vertrekken
van den tempel des HEEREN, ten overstaan van de hoofden
der priesters en levieten en van de vorsten der familie-
hoofden van Israël.
30 Na deze woorden namen de priesters en de levieten
het gewicht aan zilver en goud benevens de voorwerpen
voor den eeredienst in ontvangst om die te brengen naar
Jeruzalem naar het huis onzes Gods.

d. *Veilige overtocht en behouden komst te Jeruzalem.*
8 : 31-36.

8 : 31 Nadat aldus alle voorbereidende maatregelen voor het
aanvaarden van den tocht genomen waren, braken wij op
den twaalfde van de eerste maand op van onze legerplaats
aan de rivier de Ahava om de reis naar Jeruzalem aan te
vangen. En de hand onzes Gods was beschermend over ons
uitgestrekt, en beveiligde ons onderweg voor vijanden en
32 struikroovers, zoodat wij na een voorspoedige reis van ruim
drie en een halve maand [1]) te Jeruzalem kwamen.
Na onze aankomst aldaar hielden wij eerst drie dagen
rust om te bekomen van de vermoeienissen van de reis,
welke rusttijd tevens gebruikt werd voor ritueele reiniging,
waar wij uit een onrein heidensch land kwamen.
33 Op den vierden dag werden de meegebrachte tempel-
schatten afgedragen in het huis onzes Gods. Het zilver en
het goud en de voorwerpen werden gewogen ten overstaan
van den priester Meremoth, den zoon van Uria, die daarin
werd ter zijde gestaan door den priester Eleazar, uit het
geslacht van Pinehas, en door de beide levieten Jozabad,
den zoon van Jesua, en Noadja, den zoon van Binnuï.
34 Naar getal en gewicht werd alles afgeleverd, terwijl
het totaal gewicht van alles tegelijkertijd in registers aan-
geteekend werd.

---

[1]) Vgl. noot 3 bij 7 : 9.

35 Daarna had de groote offerplechtigheid plaats, waartoe reeds vóór den aanvang van den tocht het voornemen bestond [1]). En de ballingen die met Ezra uit de gevangenschap waren teruggekeerd, brachten brandofferen om den God Israëls te loven en te danken voor Zijn rijke genade hun betoond in hun veilige aankomst te Jeruzalem.

Om de eenheid van het oude bondsvolk tot uitdrukking te brengen, brachten zij naar het getal der twaalf stammen van Israël twaalf varren voor geheel Israël en 96 rammen en 77 lammeren [2]), ook twaalf zondofferbokken, om voor de zonde van gansch Israël verzoening te doen. Zoo werd dit alles den HEERE ten brandoffer gebracht; zonder dat er iets van werd afgezonderd voor offermaaltijden, kwam het alles op het altaar, om uitdrukking te geven aan de algeheele overgave van het gansche volk tot den dienst des HEEREN.

36 Na deze groote offerplechtigheid stelden de met Ezra teruggekeerden de verordeningen des konings aan de koninklijke stadhouders en aan de landvoogden van de provincie Over-de-rivier ter hand, opdat zij kennis zouden dragen van 's konings volmacht aan Ezra. En overeenkomstig de bepalingen van 's konings edict hielpen zij het volk en boden zij steun voor den dienst des HEEREN in het huis Gods te Jeruzalem.

III. EZRA's ARBEID TE JERUZALEM. 9 : 1—10 : 44.

1. *Uitslag van het aan Ezra opgedragen onderzoek.* 9 : 1-2.

9 : 1 Na onze aankomst te Jeruzalem waren er eerst enkele maanden [3]) noodig om verschillende van de door koning Arthasata mij opgedragen zaken te regelen. Immers na het afleveren van de wijgeschenken en de groote offerplechtigheid moesten er ook samensprekingen gehouden worden met

---

[1]) Zie 7 : 17.

[2]) Niet onmogelijk is dit 77 een verschrijving voor het twaalfvoud 72, welk cijfer in een van de apocriefen genoemd wordt.

[3]) Blijkens 7 : 9 kwam Ezra op den eersten dag van de 5e maand (in het jaar 458) te Jeruzalem, terwijl uit 9 : 10 blijkt dat het hier verhaalde in de 9e maand plaats had. Er waren dus ruim 4 maanden verloopen.

de koninklijke stadhouders en landvoogden van de provincie Over-de-Rivier in zake den steun dien wij zouden ontvangen uit de belasting-opbrengst van Over-de-Rivier, en over den vrijdom van belasting voor de tempeldienaren, waar koning Arthasasta in zijn aan mij verleende volmacht van gesproken had. Tevens moesten er overeenkomstig 's konings opdracht Joodsche ambtenaren aangesteld worden om de geheele samenleving der teruggekeerde ballingen in te richten naar de eischen van de wet Gods[1]).

Nadat dit alles echter zijn beslag gekregen had, kon ik mijn aandacht wijden aan het door den koning mij nadrukkelijk opgedragen onderzoek, na te gaan hoe het stond met de onderhouding en naleving der wet onzes Gods door de Joden die reeds eerder uit de ballingschap in het land der vaderen waren weergekeerd[2]).

Toen kwamen, terwijl ik in den tempelvoorhof was[3]), de vorsten tot mij om mij het volgende mede te deelen: Niet slechts de gewone man van het volk Israël, maar ook de priesters en levieten leven in overtreding en hebben aan trouwbreuk jegens den HEERE zich schuldig gemaakt, waar zij zich niet afgezonderd gehouden hebben van de heidensche volken der verschillende landen, zooals zij dat toch met het oog op de zedelooze religie en de daarmee gepaard gaande weerzin-wekkende gruwelen dier volken naar het gebod Gods hadden moeten doen[4]), maar zij hebben zich verzwagerd met de Kanaänieten en met de Hethieten en de Ferezieten en de Jebusieten en de Ammonieten en de Moabieten en de Egyptenaars en de Amorieten, en zij
2 hebben huwelijken gesloten met de dochteren dier heidenen, en ook voor hun zonen hebben zij uit de dochters dier afgodische volken vrouwen genomen, zoodat het heilige zaad, dat naar eigen wet moest leven en naar 's HEEREN bedoeling een heilig en afgezonderd volk zijn moest om eenmaal den Messias te kunnen voortbrengen, zich vermengd heeft met de volken der landen.

En dit kwaad van de gemengde huwelijken is zelfs be-

---

[1]) Zie voor een en ander 7 : 11-26.
[2]) Zie 7 : 13.
[3]) Zie 10 : 6.
[4]) Vgl. Ex. 34 : 15 vv.; Deut. 7 : 3 vv.

gonnen bij de vorsten en bij de vooraanstaanden, die leiding moesten geven. Zij zijn het die zich het eerst aan deze trouwbreuk hebben schuldig gemaakt en in dit schenden van het verbond des HEEREN met Zijn volk het voorbeeld gegeven hebben.

2. *Ezra's ontzetting en schuldbelijdenis.* 9 : 3-15.

9 : 3 Toen deze verbijsterende zaak mij werd medegedeeld, scheurde ik ten teeken van rouw mijn mantel en mijn onderkleed, van ontzetting trok ik het haar van mijn hoofd en baard uit, en in verbijstering zat ik neer, in stomme geslagenheid, door smart overmand, met starren blik voor mij uit starend.

4 Terwijl ik daar zoo in doffe geslagenheid op het tempelplein neerzat, verzamelden zich tot mij allen die beefden voor de woorden van den God Israëls over zulk een overtreding van de teruggekeerde ballingen, allen die met heiligen schrik dachten aan de straf die op zulke trouwelooze schending van het verbond des HEEREN met Zijn volk volgen zou.

Ik bleef echter den geheelen dag in dezelfde stomme ontzetting neerzitten tot den tijd des gebeds ten tijde van het avondoffer.

5 Toen, tegen den tijd van het avondoffer, stond ik op uit die houding van deemoed en boete, en, terwijl ik weder mijn onderkleed en mantel scheurde om nogmaals aan mijn zielesmart uiting te geven, wierp ik mij op de knieën neder.

Bidden wilde ik, bidden en schuldbelijden in naam van mijn volk. Daarom wierp ik mij, gebogen onder zoo zwaren schuldenlast, in ootmoed en verbrijzeling voor Gods aangezicht op de knieën, met het hoofd ter aarde, en terwijl ik mijn handpalmen uitbreidde tot den HEERE mijn God,
6 zeide ik:

O mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood; uit schaamte om de grootheid onzer misdaden waag ik het niet, o mijn God, mijn aangezicht tot U op te heffen en U aan te zien, want onze ongerechtigheden, die ons allen tesamen schuldig stellen voor U, zijn zeer vele, ze zijn ons boven het hoofd gegroeid, ja onze schuld is hemelhoog.

7 Ook uit het verleden is er een grote schuld, van de

dagen onzer vaderen af tot nu toe. En die zonden van ons zijn oorzaak geweest van de ellende onzer ballingschap waarin wij zijn overgegeven, van hoog tot laag, wij en onze Koningen en onze priesters, overgegeven in de hand van de Koningen der Assyriërs en der Chaldeeën, door het zwaard en door wegvoering en door plundering en door openlijke schande, gelijk wij nog heden ten dage de gevolgen daarvan ondervinden en den smaad daarvan te lijden hebben.

8 En nu is er sinds korten tijd[1]) een keer gekomen in het lot dat ons getroffen had, waar de HEERE onze God, onze getrouwe VerbondsGod, Zich onzer erbarmd heeft en ons een overblijfsel gelaten heeft dat uit de ballingschap ontkomen is, een klein begin, dat ons echter vervult met een blijde hoop op een heerlijke toekomst die ons nog te wachten staat, zooals in den tijd van het vermoeiende rondtrekken onzer vaderen het enkele inslaan van een tentpin sprak van komende rust en verpoozing.

Al is het begin dan nog maar klein dat de HEERE onze God ons hier gegeven heeft in Zijn heilige plaats op den Sion, toch heeft dat de doffe moedeloosheid doen wijken en heeft onze God daardoor ons oog doen stralen van nieuwe levenskracht en hoopvol verwachten, nu Hij ons weer een weinig vernieuwde nationale opleving gegeven heeft in onze dienstbaarheid.

9 Want wel zijn wij nog knechten, waar wij aan de Perzische heerschappij nog onderworpen zijn, doch in onze dienstbaarheid heeft onze God ons toch niet verlaten, maar Hij heeft het hart der Koningen van Perzië geneigd dat die ons gunstig gezind waren en ons herleving gaven, waar zij ons verlof gaven het huis onzes Gods weder op te richten en zijn bouwvallen te herstellen, en zij door hun macht ons in Juda en Jeruzalem een veilige woonplaats en nieuwe bestaansmogelijkheid geschonken hebben.

10 En nu, wat kunnen wij zeggen, o onze God, na deze blijken van Uw Goddelijk erbarmen? Niet anders dan dat

---

[1]) Vergeleken met den langen lijdenstijd sedert het optreden der Assyriërs, vgl. Neh. 9 : 32, noemt Ezra den tijd der verademing sedert het optreden van Koning Cyrus een korten tijd.

wij Uw genade-bewijzen met zonde vergolden hebben, dat
11 wij verlaten hebben Uw geboden, die Gij door den dienst
van Uw knechten, de profeten, reeds vanaf de dagen van
Mozes ons geboden had, zeggende: Het land waar gij henen
trekt om dat in bezit te nemen, is een onrein land, door de
onreinheid van de volken der landen en door hun gruwelen,
waarmede zij dat land van het eene einde tot het andere
12 vervuld hebben met hun onreinheid. Daarom zult gij uwe
dochteren niet ten huwelijk geven aan hun zonen, en gij
zult hun dochteren niet tot vrouwen nemen voor uw
zonen [1]), en gij zult tot in der eeuwigheid geen vrede met
hen sluiten noch het goede voor hen zoeken [2]), opdat gij,
voor die vermenging met onreine volken u wachtend, als
afgezonderd volk des HEEREN een sterk volk zijn moogt
en uwe zonen na u voor immer dat land doet beërven.
13 En zouden wij dan nu, na alles wat om onze booze
daden en onze groote schuld over ons gekomen is — want
Gij hebt ons, o onze God, gestraft, maar toch niet zóó als
wij om onze zonden verdiend hadden, doch Gij hebt de
straf die ons treffen moest, ingehouden, en Gij hebt ge-
geven dat er nog zoo vele geredden zijn overgebleven, die
14 nu uit Babel in Juda zijn weergekeerd — zouden wij dan
nu Uw geboden wederom durven overtreden? Zouden wij
nu, ondanks alles wat ons overkomen is, het wagen ons
wederom te verzwageren met de volken die in zulke gruwe-
len leven?

Zoudt Gij dan niet tegen ons toornen tot vernietigens
toe, tot ook het laatste overblijfsel zou zijn weggevaagd en
er geen geredden meer zouden zijn die aan Uw toorn ont-
komen zouden zijn?
15 O HEERE, God van Israël, getrouwe God des verbonds,
God van Uw volk, Gij zijt rechtvaardig, in onkreukbare ge-
rechtigheid tegenover Uw schuldig volk, om Uw volk tot
het inzicht te brengen wat zij door hun terugval in de oude
zondegruwel van Uw straffende gerechtigheid te wachten
hebben, laat het volk toch tot inkeer en tot belijdenis van
schuld komen en tot breken met de zonde.

---

[1]) Vgl. Deut. 7 : 3.
[2]) Vgl. Deut. 23 : 6.

Gij hebt U rechtvaardig betoond, dat Gij het eertijds zoo talrijke volk zoo gestraft hebt, dat er nu nog slechts een klein overblijfsel overig is, dat aan de vernietiging ontkomen is.

Zie, wij verschijnen met belijdenis van onze schuld voor Uw aangezicht, want niemand kan vanwege de nieuwe schuld die we op ons geladen hebben, voor Uw aangezicht bestaan.

3. *Hoe Ezra's schuldbelijden bij de omstanders weerklank vond.* 10 : 1-6.

10 : 1 Terwijl Ezra zoo met luider stemme bad en al weenende in den tempelvoorhof op de knieën belijdenis deed van de zonde des volks, verzamelde zich rondom hem een zeer groote menigte van mannen en vrouwen en kinderen van het volk Israël, in wier hart Ezra's boetedoening weerklank vond en die met hem uitbraken in luid geween.

2 Toen nam Sechanja, de zoon van Jehiël [1]), uit de zonen van Elam, het woord en zeide tot Ezra: „Door die huwelijken met vreemde vrouwen uit de volkeren des lands hebben wij trouweloos gehandeld en allen tesamen staan wij daarin schuldig aan trouwbreuk die wij gepleegd hebben tegenover onzen God.

Nu het echter gekomen is tot deze boetedoening en belijdenis van schuld voor Gods aangezicht, en zoo velen daar weenende mee instemmen, nu is er toch nog hoop voor
3 Israël, mits dan nu ook met dezen zondigen toestand gebroken worde. Laten wij ons dan nu onder eede verbinden tegenover onzen God, dat wij alle heidensche vrouwen mèt hun kinderen van ons wegzenden, zooals het is naar den wil des Heeren en naar de begeerte van hen die vreezen voor het gebod van onzen God en die in ware godsvrucht naar 's HEEREN geboden willen leven. Laat er gehandeld worden naar den eisch van Zijn Goddelijke wet!

4 Daarom, sta op, Ezra, want gij zijt de man om dit ten uitvoer te brengen, en gij kunt daarbij van onzen steun

---

[1]) Het is niet uit te maken of met dezen Jehiël dezelfde bedoeld is als de in 10 : 26 genoemde, die tot de schuldigen behoorde.

verzekerd zijn, want wij, die hier nu rondom u verzameld zijn, met de vorsten in ons midden [1]), wij zullen u daarbij ter zijde staan. Versaag daarom niet, maar wees sterk en doe het! Het wachten is nu op u!"

5 Toen stond Ezra op van zijn knieën en aanstonds liet hij de oversten van de priesters en van de levieten en van gansch Israël namens het geheele volk zweren dat zij doen zouden overeenkomstig dit voorstel van Sechanja.

En zij zwoeren dat zij doen zouden naar dit woord.

6 Daarop verliet Ezra het tempelplein en trok zich terug in een van de dienstvertrekken van den tempel, in de kamer van Johanan, den zoon van Eljasib [2]), waar hij verder met vasten en gebed rouw bedreef en boete deed over de trouwbreuk der teruggekeerde ballingen.

4. *Het besluit der volksvergadering.* 10 : 7-17.

10 : 7 Onder leiding der familiehoofden die ten overstaan van Ezra den eed hadden afgelegd, liet men daarna een oproep uitgaan door Juda en Jeruzalem tot alle teruggekeerde ballingen, dat zij zich te Jeruzalem verzamelen moesten, met
8 de strafdreiging daarbij dat ieder die niet binnen drie dagen komen zou, diens geheele bezit zou volgens besluit der vorsten en oudsten ten bate van den tempel verbeurd verklaard worden, terwijl hijzelf van de gemeente der teruggekeerden zou worden afgesneden.

9 Toen verzamelden zich binnen drie dagen alle mannen van Juda en Benjamin te Jeruzalem. Dit geschiedde op den twintigste van de negende maand [3]). En al het volk zat op het plein bij de Waterpoort [4]), aan de oostzijde van den tempelvoorhof. Daar waren ze bijeen in trieste stemming,

---

[1]) Vgl. 9 : 1, waar de vorsten tot Ezra kwamen.

[2]) Vermoedelijk niet dezelfde als de in Neh. 12 : 10-22 genoemde Johanan, de kleinzoon van Eljasib, want hoogepriester Eljasib was een tijdgenoot van Nehemia, Neh. 3 : 1; het laat zich dus niet denken dat reeds ten tijde van Ezra een kleinzoon van Eljasib een eigen vertrek had bij den tempel. Vermoedelijk is het een oom geweest van den in Neh. 12 : 10, 11 genoemden Johanan (in plaats van Jonathan is daar te lezen Johanan, vgl. 12 : 22).

[3]) Nov.—December.

[4]) Het plein aan de O. en Z.O. zijde van den tempelvoorhof, zie Neh. 8 : 2, 3 : 26, 12 : 37.

huiverend van wege den ernst van de zaak die behandeld moest worden, èn van wege de plasregen, die in stroomen neerviel [1]).

10 Toen stond Ezra op om de vergaderden toe te spreken, niet in zijn kwaliteit van Perzisch ambtenaar, maar om als priester de mannen van Israël zoo scherp mogelijk te wijzen op hun zonde van trouwbreuk jegens den HEERE. Wat hij tot hen zeide kwam in het kort hierop neer:

Gij hebt overtreden, gij hebt trouwbreuk gepleegd door uw huwelijk met vreemde vrouwen, waarmede gij Israëls schuld, die door de zonde onzer vaderen toch reeds zoo groot was, nog vermeerderd hebt.

11 Nu is er slechts één middel om de losbarsting van den toorn des HEEREN te voorkomen, dat gij namelijk den HEERE, den God uwer vaderen, de eere geeft en voor Hem belijdenis doet van uw overtreding en doet wat Hem welbehagelijk is door u af te zonderen van de volken des lands en alle verdere gemeenschap met hen te verbreken, wat op dit oogenblik in feite voor u met zich brengt dat gij u ontdoet van de heidensche vrouwen, met wie gij in het huwelijk getreden zijt, en die vrouwen met haar kinderen van u wegzendt.

12 Toen gaf de geheele vergadering, bevreesd dat Gods toorn over deze ontzettende volkszonde bij vernieuwing, als in de dagen hunner vaderen, over hen zou losbarsten, éénparig en met luider stemme antwoord — met luider stemme, om hemel en aarde tot getuige te nemen en om te betuigen hoe zeer het haar ernst was om dit woord gestand te doen:

„Zooals gij gesproken hebt, zoo is het onze plicht om te handelen.

13 Deze ernstige zaak kan echter niet staande deze vergadering tot oplossing worden gebracht. Want deze samenkomst is te groot om over alle afzonderlijke gevallen nu op staanden voet een beslissing te kunnen nemen, en bovendien is het nu de regentijd, die het onmogelijk maakt om nog langer in de open lucht te blijven vertoeven. Want het is

---

[1]) De temperatuur kan in dien tijd van het jaar te Jeruzalem tot zelfs onder het nulpunt dalen.

niet een werk dat in één of in twee dagen gereed is, omdat
er velen van ons zijn die op dit punt schuldig staan.
14 Daarom stellen wij voor dat er een commissie benoemd
worde, bestaande uit onze vorsten, die in dezen namens de
geheele gemeente zal handelen, en laten dan allen die in
onze steden wonen, die met heidensche vrouwen gehuwd
zijn, op vastgestelde tijden opgeroepen worden om vóór die
commissie te verschijnen, met de oudsten en de rechters van
iedere stad als getuigen, om de noodige inlichtingen te ver-
strekken. En laat die commissie dan zorg dragen voor de
uitvoering van deze zaak, totdat de dreigende toorn Gods
door het ontbinden van deze huwelijken en het wegzenden
van die heidensche vrouwen uit het midden der gemeente
van ons afgewend zal zijn. Laat die commissie onzer vorsten
zitting houden zoo lang als noodig is, totdat zij haar taak vol-
bracht zal hebben en deze gansche zaak beëindigd zal zijn."
15 Met groote eenstemmigheid werd dit voorstel door de
vergadering gedaan en aanvaard. Verzet kwam er slechts
van de zijde van Jonathan, den zoon van Asaël, en Jahzeja,
den zoon van Tikva, die daarbij steun ontvingen van twee
levieten, te weten van Mesullam en Sabbethai, die echter
niet bij machte waren de tenuitvoerlegging van dit besluit
te keeren.
16 Zoo handelden dan de teruggekeerde ballingen naar
dit besluit der vergadering, en in de commissie van onder-
zoek en uitvoering werden behalve Ezra benoemd de ver-
schillende familiehoofden, die allen afzonderlijk met name
genoemd werden, zoodat elke familie door haar hoofd in de
commissie vertegenwoordigd was.
Zij begonnen hun arbeid om deze zaak te onderzoeken
17 op den eersten dag van de tiende maand, en waren er volle
drie maanden mee bezig, zoodat zij op den eersten dag van
de eerste maand gereed waren met de behandeling van de
zaken van alle mannen die met vreemde vrouwen gehuwd
waren.

5. *Lijst der schuldigen.* 10 : 18-44

10 : 18 Onder de priesterzonen bevonden er zich zeventien, die
met heidensche vrouwen gehuwd waren, niettegenstaande in

de wet juist ten opzichte van het huwelijk der priesters zulke strenge bepalingen gemaakt waren [1]).

Vier van hen behoorden tot het hoogepriesterlijk geslacht, tot de nakomelingen van Jesua, den zoon van Josadak, en van zijn broeders, te weten: Maäseja, Eliëzer, Jarib en Gedalja.

19 Bij handslag verplichtten zij zich onder eede hun vreemde vrouwen te zullen wegzenden. Ze werden veroordeeld een ram van kleinvee ten zoenoffer te brengen voor hun schuld, opdat zij weder tot hun ambtelijken dienst in staat zouden zijn [2]).

20-22 Van de priesters werden schuldig bevonden: van de zonen van Immer: Hanani en Zebadja; van de zonen van Harim: Maäseja, Elia, Semaja, Jehiël en Uzzia; en van de zonen van Pashur: Eljoënai, Maäseja, Ismaël, Nethaneël, Jozabad en Elasa.

Het bleek dus dat alle met Zerubbabel en Jesua weergekeerde priestergeslachten [3]) aan deze zonde van huwelijk met heidensche vrouwen zich hadden schuldig gemaakt.

23 Onder de levieten waren er zes, die met heidensche vrouwen gehuwd waren, te weten: Jozabad, Simeï, Kelaja — dat is dezelfde als Kelita [4]) — Pethahja, Juda en Eliëzer.

24 Van de zangers was er één, namelijk Eljasib, en van de poortwachters waren het er drie: Sallum, Telem en Uri.

25-43 Verder waren er nog de volgende personen onder de niet-ambtsdragers, 86 in getale, die door een huwelijk met een heidensche vrouw aan de zonde van trouwbreuk jegens den HEERE zich hadden schuldig gemaakt:
van de zonen van Paros: Ramja, Jizzia, Malkia, Miamin, Eleazar, Malkia en Benaja;
van de zonen van Elam: Mattanja, Zacharia, Jehiël, Abdi, Jeremoth en Elia;
van de zonen van Zattu: Eljoënai, Eljasib, Mattanja, Jeremoth, Zabad en Aziza;

---

1) Zie Lev. 21 : 7.
2) Zie Lev. 5 : 14-16.
3) Vgl. Ezra 2 : 36-39.
4) In Neh. 8 : 7 wordt deze genoemd onder de medestanders van Ezra en in 10 : 10 onder de onderteekenaars van de oorkonde in zake de onderhouding der wet.

van de zonen van Bebai: Johanan, Hananja, Zabai en Athlai;
van de zonen van Bani: Mesullam, Malluch, Adaja, Jasub, Seal en Jeremoth;
van de zonen van Pahath-Moab: Adna en Kelal, Benaja, Maäseja, Mattanja, Bezaleël, Binnuï en Manasse;
van de zonen van Harim: Eliëzer, Jissia, Malkia, Semaja, Simeon, Benjamin, Malluch, Semarja;
van de zonen van Hasum: Mattenai, Matatta, Zabad, Elifélet, Jeremai, Manasse, Simeï;
van de zonen van Bani: Maädai, Amram, Uël, Benaja, Bedeja, Keluhu, Vanja, Meremoth, Eljasib, Mattanja, Mattenai, Jaäsai, Bani, Binnuï, Simeï, Selemja, Nathan, Adaja, Machnadbai, Sasai, Sarai, Azareël, Selemja, Semarja, Sallum, Amarja en Jozef;
van de zonen van Nebo: Jeïël, Mattithja, Zabad, Zebina, Jaddai, Joël en Benaja.

44 Deze allen, 113 man in het geheel, hadden zich heidensche vrouwen ten huwelijk genomen, en daar waren ook huwelijken onder waaruit kinderen geboren waren[1]).

---

[1]) Uit Neh. 13 : 23-29 blijkt dat bij Nehemia's tweeden terugkeer naar Jeruzalem, ± 25 à 30 jaar later, de zonde der gemengde huwelijken wederom bij het volk binnengeslopen was.

PARAPHRASE

VAN HET BOEK

NEHEMIA

DOOR

W. TOM

TER INLEIDING.

Nehemia, de zoon van Hachalja, bekleedde een hooge post aan het hof van den Perzischen koning Arthasasta, dat is Artaxerxes Longimanus, 465—424 v. Chr.

In het twintigste regeeringsjaar van dezen koning, 445 v. Chr., ontving hij van zijn broeder Hanani met enkele andere Joodsche mannen bericht van den droeven toestand, waarin Jeruzalem en de onder leiding van Ezra naar Jeruzalem teruggekeerde ballingen zich bevonden. Door de tegenkanting der vijanden was de verdere opbouw van Jeruzalem verboden. Het volk Israël zou niet een eigen plaats als het uitverkoren volk van God onder de volken der aarde mogen innemen.

Op zijn verzoek ontvangt nu Nehemia van den koning verlof, voor een bepaalden tijd naar Jeruzalem te gaan, ten einde daarin verbetering aan te brengen.

In het naar hem genoemde boek wordt nu verhaald zijn arbeid dien hij in samenwerking met Ezra heeft verricht om het volk van God weer zijn plaats en taak te doen innemen, die het naar Gods Raad in dien tijd vóór de komst van Christus te vervullen had.

Zijn boek valt in drie hoofddeelen uiteen.

Het eerste, omvattende de eerste zes hoofdstukken, verhaalt hoe Jeruzalems muur onder leiding van Nehemia werd herbouwd.

We krijgen daarbij eerst het bericht over de aanleiding van zijn reis, zijn verzoek aan den koning en zijn reis naar Jeruzalem met zijn nachtelijken inspectie-tocht om den toestand van den muur in oogenschouw te nemen (1: 1—2: 15), waarna hij in een belegde vergadering de te Jeruzalem wonende leidslieden van het volk voor zijn plan weet te winnen (2 : 16 v.).

Vervolgens wordt de herbouw van Jeruzalems muren en poorten verhaald, waarbij nauwkeurig aangegeven wordt wie daaraan hebben meegewerkt en waar door hen werd gebouwd (hoofdst. 3), en ook van de vernieuwde tegenkanting der vijanden en de voorzorgsmaatregelen van Nehemia wordt melding gemaakt (hoofdst. 4).

In hoofdstuk 5 volgt dan het bericht hoe aan verschillende sociale misstanden onder de eigen volksgenooten door Nehemia een einde wordt gemaakt, terwijl hoofdstuk 6 verhaalt hoe ondanks voortgaande intrigues toch in verrassend snel tempo de herbouw van Jeruzalems muur kon worden voltooid.

Het tweede hoofddeel, 7 : 1—12 : 43, geeft het verslag van Nehemia's verdere werkzaamheid ten behoeve van het volk.

Aan de hand van registers der teruggekeerde ballingen worden maatregelen beraamd ter bevolking van Jeruzalem (hoofdst. 7). Ook in geestelijk opzicht heeft een opwekking bij de teruggekeerde ballingen plaats, onder leiding van Ezra. In de herbouwde stad worden met groote blijdschap het feest des geklanks, op den Nieuwjaarsdag, en het Loofhuttenfeest gevierd (hoofdst. 8), terwijl in plaats van den Grooten Verzoendag een Nationale boete- en bededag gehouden wordt (hoofdst. 9), waarna een plechtige verbondsvernieuwing plaats vindt en een officiëele oorkonde wordt opgesteld in zake de naleving van verschillende bepalingen der wet (hoofdst. 10).

Nadat nog een overzicht gegeven is van de bevolking van Jeruzalem en de overige steden van Juda en Benjamin (11 : 1—12 : 26), volgt het bericht van de plechtige inwijding van Jeruzalems muur (12 : 27-43), waarmede Nehemia's arbeid een voorloopige afsluiting vindt en deze, na een twaalfjarigen arbeid te Jeruzalem, naar het hof te Babel terugkeert.

Het derde hoofddeel, 12 : 44—13 : 31, verhaalt hoe Nehemia na eenigen tijd weder naar Jeruzalem komt om aan allerlei opnieuw ingeslopen misbruiken een einde te maken.

Hoezeer Nehemia ook geweest mocht zijn een man van gebed (2 : 4, 4 : 4 v., 5 : 19, 6 : 9, 13 : 14, 22, 29-31) en een man van de daad, die met groote tact optrad (2 : 17) en door zijn voorbeeld anderen tot daden wist te prikkelen (5 : 14-19), bleef toch de zonde het volk steeds weer aftrekken van den dienst des HEEREN, zoodat ook Nehemia in zijn arbeid blijft roepen om de komst van Hem, Die de zonde zou *wegnemen* (Joh. 1 : 29), als vrucht van Wiens arbeid eenmaal het *nieuwe* Jeruzalem uit den hemel op aarde neerdalen zal (Openb. 21 : 2).

Door zijn arbeid heeft Nehemia mogen dienen om het volk Israël de plaats te doen innemen die het naar Gods Raad vervullen moest, opdat diè Verlosser in hun midden geboren zou kunnen worden.

———

EERSTE HOOFDDEEL: JERUZALEMS MUUR ONDER LEIDING VAN NEHEMIA HERBOUWD. (1 : 1—6 : 19).

I. *Hanani's mededeeling en Nehemia's gebed.* 1 : 1-11.

1 : 1 Hier volgt de beschrijving van de geschiedenis van Nehemia, den zoon van Hachalja.

In het twintigste jaar van Koning Artaxerxes [1]), toen ik verblijf hield in de winterresidentie van de Perzische koningen, in den paleisburcht te Susan, gebeurde het in de negende maand, de maand Kisleu [2]), dat ik bezoek kreeg
2 van een van mijn broers, te weten Hanani, met enkele mannen uit Juda.

Ik vroeg hun naar den toestand in het land der vaderen, en hoe de Joden het maakten die met Ezra naar het land der vaderen waren weergekeerd, en hoe het gesteld was met Jeruzalem.

3 Toen vernam ik van hen de verpletterende tijding dat de tegenstand tegen den herbouw van den stadsmuur, onder leiding van Rehum c.s. [3]), niet alleen den verderen herbouw van den stadsmuur verhinderd had, maar dat zij ook de muren en poorten, voorzoover die reeds weer herbouwd waren, hadden verwoest. Want dit was het, wat ik van mijn broeder Hanani met de mannen van Juda te hooren kreeg: „De teruggekeerde ballingen, die in de ballingschap niet zijn ondergegaan, maar vandaar naar het land der vaderen zijn weergekeerd, verkeeren daar in grooten nood en smaad; in den muur van Jeruzalem zijn bressen geslagen, terwijl de poortgebouwen in vlammen zijn opgegaan".

4 Bij het vernemen van deze droeve tijding ging ik, door smart overmand, op den grond in het stof zitten, ik liet

---

[1]) Zie 2 : 1.

[2]) Wij worden hier dus verplaatst naar Nov.-Dec. 445 v. Chr., ± 13 jaar na Ezra's aankomst te Jeruzalem, zie Ezra 7 : 8.

[3]) Zie Ezra 4 : 7-23.

mijn tranen den vrijen loop en bedreef dagen lang rouw
en vastte en bad voortdurend voor het aangezicht van den
God des hemels.
5 Zóó bad ik telkens weer in die dagen van mijn vasten en
rouw-bedrijven:
„Ach, HEERE, God des hemels, Gij groote en ontzag-
wekkende God, Die toch de getrouwe VerbondsGod van
Uw volk zijt, Die het verbond gestand doet en de genade
bewaart tegenover hen die U liefhebben en Uw geboden
6 bewaren, laat Uw oor toch opmerkzaam zijn en Uwe oogen
open zijn om acht te geven op het gebed van Uw knecht,
dat ik thans dag en nacht tot U opzend ten behoeve van
Uw knechten, de kinderen Israëls, en waarin ik belijdenis
doe van de zonden der kinderen Israëls die wij tegenover
U bedreven hebben.
Ja, ook ik en mijn familie, wij hebben gezondigd.
7 Gij hebt daarom geen onrecht gedaan in alles wat ons
overkomen is, want wij hebben zeer verkeerd tegenover U
gehandeld, en wij hebben de geboden en de inzettingen en
de rechtsregels, die Gij Uw knecht Mozes geboden hebt,
8 niet gehouden. Gij hebt derhalve reden te over om niet te
luisteren naar het gebed dat ik heden tot U opzend.
Maar Gij zijt toch de HEERE, de getrouwe God des
verbonds van Uw volk Israël; als zoodanig hebt Gij U ook
betoond in de volvoering van Uw dreigingen aan het on-
trouwe volk, dat van U afweek; wil dan nu óók vervullen
het woord der belofte dat Gij gesproken hebt, in geval het
volk zich wederom tot U zou bekeeren.
Gedenk toch aan het woord, dat Gij Uw knecht Mozes
geboden hebt [1]: Zoo gij trouwbreuk bedrijft, zal Ik u onder
9 de volken verstrooien; als gij u dan tot Mij bekeert om
Mijn geboden in acht te nemen en te doen, dan zal Ik uw
verdrevenen, al waren zij ook verdreven tot waar de koepel
van het hemelgewelf op den aardbodem rust, vandaar ver-
zamelen en zal ze wederbrengen naar de plaats die Ik ver-
koren heb om Mijn Naam daar te doen wonen en Mij in
Mijn genade aan u te openbaren.
10 Wil dan nu óók dat woord der belofte vervullen aan

[1]) Zie Deut. 30 : 1-4.

Uw volk. Want zij zijn toch Uw knechten en Uw volk, dat Gij eertijds door Uw groote kracht en door Uw sterken arm losgekocht hebt, toen Gij hen bevrijddet en uitleiddet uit het diensthuis van Egypte.

11 Ach, Heere, laat dan nu Uw oor toch opmerkzaam zijn op het gebed van Uw knecht, dat ik heden tot U opzend, en op het gebed van al Uw knechten, wier vreugde het is Uw Naam te vreezen, en maak Gij het toch zoo dat het plan van Uw knecht wèl moge gelukken en ik in de eerst-volgende dagen de gelegenheid moge krijgen om daar met den koning over te spreken, en neig het hart van den koning, dat hij gunstig moge beschikken over het verzoek dat ik hem doen wil"[1]).

Ik nu bekleedde een hooge vertrouwenspost aan het Perzische hof, ik was namelijk schenker des konings[2]).

II. *Nehemia's verzoek door den koning ingewilligd.* 2 : 1-8.

2 : 1 Omstreeks vier maanden nadat ik de droeve tijding aangaande Jeruzalem van mijn broer Hanani en zijn tochtgenooten ontvangen had, in de maand Nisan van het twintigste regeeringsjaar van Koning Artaxerxes, had er een feestelijk drinkgelag plaats, waar behalve de koning ook zijn eerste haremvrouw, die den titel van koningin voerde, aan deelnam.

Als schenker des konings was ik daarbij tegenwoordig en reikte ik aan den koning den wijn over.

Nu was ik vroeger nooit treurig geweest als ik den koning den wijnbeker overreikte, wijl het ook niet betamelijk geweest zou zijn bedroefd voor het aangezicht des konings te verschijnen[3]).

De laatste maanden van vasten en gebed hadden echter de duidelijk-waarneembare sporen van zielelijden en smart op mijn gelaat achtergelaten.

2 Daarom zeide de koning tot mij: „Waarom ziet gij zoo

---

[1]) Dat verzoek was niet minder dan een poging, Artaxerxes terug te brengen van een vroeger genomen besluit, waarbij hij tot nader orde den verderen herbouw van Jeruzalems muur verboden had, zie Ezra 4 : 17 v.

[2]) Een positie die te vergelijken is met die van eersten minister te onzent.

[3]) Vgl. Ester 4 : 2.

bedroefd, terwijl gij toch niet ziek zijt? Daar kan slechts hartsverdriet de oorzaak van zijn".

Toen werd het mij zeer bang te moede, omdat de onverwachte vraag des konings mij nu dwong mij over mijn smart uit te spreken, en ik niet wist hoe de koning de zaak opnemen zou en of hij mijn verzoek, dat ik hem doen wilde, inwilligen zou.

3 Na den gebruikelijken aanhef: „De koning leve tot in eeuwigheid!" zei ik tot den koning: „Hoe zou het ook anders kunnen en hoe zou mijn aangezicht niet treurig zijn, daar de stad, waar mijn vaderen begraven zijn, in puin ligt, en haar poorten in vlammen zijn opgegaan?"

4 Toen vroeg mij de koning deelnemend: „Wat zoudt gij dan nu willen en welk verzoek hebt gij dan nu tot mij te richten?"

Toen bad ik tot den God des hemels dat Hij mij in dit gewichtige oogenblik mocht helpen en het hart des konings
5 zou neigen om mijn verzoek toe te staan, en terwijl dit gebed opsteeg uit mijn ziel, maakte ik mijn harte-wensch den koning kenbaar en zeide tot hem: „Wanneer het den koning goeddunkt en uw knecht nu welgevallen gevonden heeft in uw oogen, mocht de koning mij dan naar Juda zenden, naar de stad waar de graven mijner vaderen zijn, dat ik haar herbouwe en haar wederom tot een stad make met muren en poorten".

6 Dit woord viel bij den koning, die mede door de tegenwoordigheid der koningin, de vrouw van zijn gunst, goedgeluimd was, in goede aarde; daarom vroeg hij mij hoe lang mijn reis zou duren en wanneer ik dacht weder te komen.

Nadat ik den koning een bepaalde termijn genoemd had, behaagde het den koning, zonder dat hij nader overleg met den kroonraad gepleegd had, mijn verzoek in te willigen en mij als koninklijk stadhouder van de provincie Juda derwaarts te zenden[1]).

---

[1]) Uit 5 : 14 blijkt dat Nehemia van het 20e tot het 32e jaar van koning Artaxerxes koninklijk stadhouder over de provincie Juda geweest is. Wel wordt van die benoeming in 2 : 6 niet met even zoovele woorden melding gemaakt, maar met het huis waar Nehemia in vs 8 van spreekt, zal hij toch wel bedoeld hebben de ambtswoning waar hij als koninklijk stadhouder zijn intrek zou nemen. In het „zenden" van vs 6 ligt dan zijn benoeming tot stadhouder ook opgesloten.

7 Die groote welwillendheid des konings gaf mij vrijmoedigheid mijn wenschen den koning nog nader kenbaar te maken. Daarom zeide ik tot hem:

„Wanneer het den koning goeddunkt, laat mij dan brieven gegeven worden aan de koninklijke stadhouders in het gebied Over-de-Rivier, ten Westen van de Eufraat, een koninklijke reispas, opdat ik op mijn reis naar Jeruzalem door niemand gehinderd worde, maar de stadhouders van Over-de-Rivier mij door laten reizen totdat ik in Juda kom.

8 Laat mij ook een koninklijke opdracht meegegeven worden aan Asaf, den opzichter van 's konings park en opper-houtvester in de bosschen die tot het kroondomein behooren, dat hij hout te mijner beschikking stelle om de poorten van de burcht, die bij den tempel te Jeruzalem behoort, met balken te kunnen overkoepelen, en ten behoeve van de poortgebouwen van de stadsmuur van Jeruzalem, alsmede hout ten behoeve van de ambtswoning, het stadhouderlijk paleis, waar ik mijn intrek in nemen zal" [1]).

En de koning willigde mijn verzoek in, en gaf mij een reispas en koninklijke lastbrieven, naar de goede hand mijns Gods over mij, Die mijn gebed verhoorde en mijn weg voorspoedig maakte.

III. *Nehemia's komst en werkzaamheid te Jeruzalem.* 2 : 9-20.

1. *Nehemia's komst te Jeruzalem.* 2 : 9-11a.

2 : 9 Zoo kwam ik dan bij de stadhouders van Over-de-Rivier, wien ik de brieven des konings en mijn koninklijke reispas overhandigde.

Bovendien had de koning, waar ik de gevaarlijke reis in staatsdienst maakte, een militair escorte van legeraanvoerders en ruiters te mijner bescherming met mij gezonden, terwijl ook enkele van mijn volksgenooten met mij gingen [2]).

10 Toen Sanballat, de Horoniet [3]), de stadhouder van

---

[1]) Blijkens 5 : 17, waar sprake is van 150 gasten, is het een niet kleine ambtswoning geweest.

[2]) Zie 5 : 10.

[3]) Vermoedelijk zoo genoemd om zijn afkomst uit het Efraimietische Beth-Horon, dat ten tijde van Nehemia tot Samaria behoorde.

Samaria, en Tobia, de Ammonietische slaaf, die zich tot Perzisch bestuursambtenaar had weten op te werken[1]), van mijn komst hoorden, wekte het ten zeerste hun misnoegen op dat er iemand gekomen was om het goede voor de kinderen Israëls te zoeken, waarom zij dan ook al wat ik in het belang van Juda zou ondernemen, op alle mogelijke wijze, door middel van list en geweld, zouden trachten te verhinderen.

11a Dank zij echter de goede hand mijns Gods over mij en de koninklijke reispas en het militair geleide bereikte ik veilig en wel het doel van mijn reis en kwam te Jeruzalem.

2. *De nachtelijke inspectie-tocht.* 2 : 11b-15.

2 : 11b Nadat ik drie dagen te Jeruzalem geweest was, welken tijd ik gebruikte voor ritueele reiniging en om te bekomen
12 van de vermoeienissen van de reis[2]), wilde ik mij vergewissen hoe het met Jeruzalems muren gesteld was. Met niemand wilde ik daar echter over spreken, om niet ontijdig aan mijn ver-strekkende plannen met betrekking tot Jeruzalems muur ruchtbaarheid te geven en zoodoende den vijanden in de kaart te spelen. Ik besloot daarom om in het geheim persoonlijk een onderzoek te gaan instellen. Daarom maakte ik mij des nachts op, met enkele vertrouwde dienaren met mij, zonder dat ik aan iemand te kennen gaf wat mijn God mij in het hart gegeven had om voor Jeruzalem te doen. Om mijn inspectie-tocht zoo ongemerkt mogelijk te maken, maakte ik alleen zelf van een rijdier gebruik, terwijl mijn tochtgenooten mij te voet vergezelden.

13 Zoo ging ik dan 's nachts uit de stad, door de Dalpoort, en trok in zuid-oostelijke richting naar de Drakenbron, en vandaar verder naar de Aschpoort, terwijl ik onderweg een nauwkeurig onderzoek instelde naar de muren van Jeruzalem, waar bressen in geslagen waren, en naar de stadspoorten die door vuur verteerd waren.

---

[1]) Misschien is hij de opperste Perzische bestuursambtenaar in de provincie Ammon geweest.
[2]) Vgl. Ezra 8 : 32.

14 Vandaar zette ik mijn nachtelijken tocht in oostelijke richting voort tot aan de Fonteinpoort, en inspecteerde ook den Koningsvijver, het bassin waar door de waterleiding van Hiskia het water uit de Gihon-bron heengeleid werd [1]), en die daarom in geval van belegering van de stad van zoo uiterste groote beteekenis was. Hier was de door de vijanden aangerichte verwoesting echter zóó groot en lag alles zóó in puin, dat er voor mijn rijdier geen plaats overbleef om zijn pooten neer te zetten, zoodat ik te voet mijn tocht vervolgen moest.

15 Daarna ging ik dien zelfden nacht verder opwaarts door het Kidrondal, waar ik een onderzoek naar den oostelijken muur instelde, en zoo kwam ik, na mijn tocht langs den noordelijken stadsmuur volbracht te hebben, door de Dalpoort weder [2]) in de stad en keerde huiswaarts.

3. *De ontvangst van Nehemia's plan bij vriend en vijand.* 2 : 16-20.

2 : 16 De te Jeruzalem wonende leidslieden van de reeds vroeger teruggekeerde ballingen wisten niet waar ik heengegaan was noch wat ik deed. Want tot nog toe had ik met niemand over mijn plannen gesproken, en noch aan de burgers van Jeruzalem, noch aan de priesters, noch aan de familie- en geslachtshoofden, noch aan de stedelijke magistraatspersonen, noch aan de anderen die vroeger den stadsmuur gebouwd hadden, ook maar iets daarvan te kennen gegeven.

17 Nadat ik mij echter op mijn nachtelijken inspectietocht van den droeven toestand van Jeruzalems muur op de hoogte gesteld had en daarbij tot de overtuiging gekomen was dat uitvoering van mijn plannen mogelijk zou zijn, ging ik er toe over in een speciaal tot dit doel bijeengeroepen volksvergadering hun mijn plannen nader te ontvouwen.

---

[1]) Zie II Kon. 20 : 20.

[2]) „Ik keerde en kwam" beteekent niet: Ik keerde om, ik keerde op mijn schreden terug, alsof Nehemia den afgelegden weg langs den zuidelijken stadsmuur nog eens gegaan zou zijn, maar „keeren" drukt de herhaling van de handelwijze uit: „ik kwam weder door de Dalpoort". Zoo heeft Nehemia zijn tocht van de noordpunt van het Kidrondal naar de Dalpoort in het Westen gemaakt langs den noordelijken stadsmuur.

Vóór alles was ik er daarbij op bedacht hen tot het inzicht te brengen dat de herbouw van Jeruzalems muur een zaak was die hun allen aanging. Daarom wilde ik niet als stadhouder van den Perzischen koning hun bevélen, den herbouw ter hand te nemen, maar begon ik met een beroep te doen op hun nationaal eergevoel, en sprak tot hen:

„Gij ziet voor uw oogen de ellende waarin wij verkeeren, hoe Jeruzalem een puinhoop is en haar poorten zwartgeblakerd, door vuur verbrand. Komt, laat ons dan Jeruzalems muur herbouwen, opdat wij niet langer een smaad en een aanfluiting zijn voor onze tegenstanders."

18 Daarop vertelde ik hun hoe mijn God door Zijn bijzondere leiding die Hij met mij had gehouden, tot hiertoe mijn weg in dezen voorspoedig had gemaakt, en gaf ik hun ook te kennen de woorden die de koning tot mij had gesproken, hoe hij mij tot koninklijk stadhouder van de provincie Juda benoemd had, en op zijn vroeger genomen besluit was teruggekomen [1]) en mij zelfs een opdracht aan den opper-houtvester van de bosschen van het kroondomein verstrekt had om hout te mijner beschikking te stellen voor den herbouw van Jeruzalems poorten.

Hierdoor bemoedigd, namen de vergaderden het eenparig besluit den herbouw der stadsmuren ter hand te nemen, en aanstonds werd ook met de uitvoering van dat goede werk een krachtig begin gemaakt.

19 Natuurlijk kwam dit al heel spoedig ter oore aan Sanballat, den Horoniet, den stadhouder van Samaria, in het Noorden, en aan Tobia, den Ammonietischen slaaf in het Oosten [2]), en aan Gesem, den hoofdman van de in het Zuiden wonende Arabieren.

Zij begrepen maar al te goed dat herbouw van Jeruzalems muur aan hun invloed in Juda een einde zou maken. Daarom trachtten zij het werk te verhinderen. Zij bespotten en verachtten ons, en trachten ook door verdachtmaking ons te intimideeren: „Ha! wat gaat gij nu beginnen? Wilt

---

[1]) Vgl. Ezra 4 : 21.

[2]) Blijkens 6 : 18, 13 : 4 v. en 13 : 28 waren in de volksvergadering ook vrienden en bloedverwanten van Sanballat en Tobia.

gij tegen den koning in opstand komen?"
20 Ik gaf hun echter ten antwoord: „De God des hemels, Die zal ons voorspoedig maken en ons werk doen slagen, en in gehoorzaamheid aan Hem zullen wij, Zijn knechten, ons opmaken en bouwen. Gijlieden noch uw nazaten hebt echter het minste recht of aanspraak op een duimbreed grond in de heilige stad of op het geringste deel van Jeruzalems erve; daarom zal uwer in de toekomst te Jeruzalem niet meer gedacht worden".

IV. *De herbouw van Jeruzalems muren en poorten.* 3 : 1—4 : 23.

1. *Lijst van de bouwers met aanduiding van de plaats waar zij bouwden.* 3 : 1-32.

3 : 1 Ten einde den herbouw van den stadsmuur zoo veel mogelijk te bespoedigen, had er bij de uitvoering van het werk een streng-doorgevoerde taak-verdeeling plaats, waarbij aller medewerking werd ingeroepen en elke groep van familieleden of van dorps- of vakgenooten een deel van den stadsmuur zich toegewezen zag.

Dat deel van den stadsmuur, dat aan de noordzijde van de stad het tempelplein afsloot, nam de hoogepriester Eljasib, kleinzoon van den met Zerubbabel uit de ballingschap weergekeerden Jozua [1]), met medewerking van de priesterschaar, voor zijn rekening.

Daar, aan de noordzijde der stad, was de muur geheel verwoest, zoodat daar nieuwbouw moest plaats hebben.

Zoo bouwde dan de hoogepriesterlijke familie de Schaapspoort, waardoor de offerdieren werden binnengebracht, aan de N.O. hoek van de stad, terwijl die poort, als behoorende tot het tempelcomplex, ook afzonderlijk door hen werd gewijd.

Ook maakten zij de deuren van de Schaapspoort gereed, die er later, na voltooiïng van het gansche bouwwerk, door hen werden ingezet [2]).

---

[1]) Hieruit volgt dat hij toentertijd reeds geen jonge man meer geweest kan zijn, maar reeds vermoedelijk ± 75 jaar geweest zal zijn.
[2]) Zie 6 : 1.

Verder bouwden zij den muur westelijk van de Schaapspoort tot aan den toren van Mea [1]), die ook door hen werd gewijd, en bouwden daarna nog verder in westelijke richting tot aan den toren van Hananeël.

2 Naast hen bouwden de mannen van Jericho, terwijl nog verder westwaarts naast de mannen van Jericho de muur gebouwd werd door het familiehoofd Zakkur, den zoon van Imri, met de tot zijn familie behoorende mannen.

3 De Vischpoort werd gebouwd door de zonen van Senaä [2]); zij overdekten haar met balken en brachten er ook de deuren met de grendels en sluitbalken in aan.

4 Naast hen was de restauratie van den muur opgedragen aan Meremoth, den zoon van Uria, den zoon van Koz, die met Ezra uit Babel was weergekeerd [3]); en naast hem restaureerde Mesullam, de zoon van Berechja, de zoon van Mesezabeël, en daarnaast Zadok de zoon van Baëna.

5 Nog meer westwaarts werd de noordelijke stadsmuur gerestaureerd door de inwoners van Thekoa; hun voornaamsten namen aan de restauratie echter geen deel, die weigerden hun schouders mede te zetten onder het werk van Nehemia hun heer.

6 De poort van den Ouden muur, die nog dateerde uit den tijd vóórdat koning Joas van Israël den stadsmuur van Jeruzalem had verwoest [4]), werd gerestaureerd door Jojada, den zoon van Paseah, en door Mesullam, den zoon van Besodja; zij brachten de balken van de zoldering er in aan en zetten er ook de deuren in met de grendels en sluitbalken.

7 Naast hen werd de muur gerestaureerd door Melatja de Gibeoniet, en Jadon, den Meronothiet, die aan het hoofd stonden van de mannen van Gibeon en Mizpa. Zij restaureerden den muur ter plaatse waar de stadhouder van Overde-Rivier zitting hield wanneer hij naar Jeruzalem kwam om recht te spreken en allerlei andere zaken te behartigen.

---

[1]) Mea beteekent honderd; misschien aanduiding van een militaire eenheid (vgl. de Romeinsche centuria); niet onmogelijk dat in dien toren het garnizoen van den tempelburcht gelegen was.

[2]) Zie de noot bij Ezra 2 : 35.

[3]) Zie Ezra 8 : 33.

[4]) Zie II Kon. 14 : 13.

8 Naast hen restaureerde Uzziël, de zoon van Harhaja, het hoofd van het gilde der goudsmeden, die hem bij zijn arbeid ter zijde stonden, en daarnaast Hananja, het hoofd van het zalfbereiders-gilde, met zijn vakgenooten. Bij de inname van Jeruzalem door de Chaldeeën was hier een stuk van den stadsmuur blijven staan, zoodat zij die hier de restauratie verrichtten, tot aan den Breeden muur met aangrenzende Efraïmpoort de zaak konden laten zooals die was[1]).

9 Naast hen restaureerde Refaja, de zoon van Hur, de bevelhebber van de helft van het onmiddellijk aan de stad grenzende district Jeruzalem.

10 Daarnaast restaureerde Jedaja, de zoon van Harumaf, die het gedeelte van den stadsmuur tegenover zijn huis voor zijn rekening nam, en naast hem arbeidde Hattus de zoon van Hasabneja.

11 Een ander stuk van die zelfde muurlengte werd gerestaureerd door Malkia, den zoon van Harim, en door Hassub, den zoon van Pahath-Moab, die bovendien den Bakoventoren voor hun rekening namen, tusschen de Efraïmpoort en de Dalpoort, in den westelijken stadsmuur.

12 Naast hen werd de muur gerestaureerd door Sallum, den zoon van Lohes, den bevelhebber van de andere helft van het district Jeruzalem, die in het werk werd terzijde gestaan door de mannen van de in dat deel van het district Jeruzalem liggende dorpjes en gehuchten[2]).

13 Verder Zuidwaarts werd de Dalpoort, in den Zuid-West-hoek van de stad, gerestaureerd door Hanun, het hoofd van de inwoners van Zanoah, die hem bij zijn arbeid ter zijde stonden; zij bouwden de Dalpoort en brachten er ook

---

[1]) De Efraïmpoort wordt hier in hoofdstuk 3 niet genoemd, terwijl uit 8 : 17 blijkt dat zij ten tijde van Nehemia toch wel bestond. Die poort zal dus geen restauratie hebben noodig gehad. Blijkens 12 : 38 strekte de Breede muur zich uit westelijk van de Efraïmpoort. Vermoedelijk is dit dus het stuk van den muur dat door Joas van Israël werd afgebroken, II Kon. 14 : 13, en dat daarna, volgens een bericht van Josephus (Oudheden IX, 10, 3) breeder en sterker werd herbouwd, en is dit gedeelte nog later, bij de inname van Jeruzalem door de Chaldeeën, blijven staan.

[2]) „Dochters" heeft de beteekenis van „onderhoorigheden", d.w.z. de tot het district behoorende plaatsen.

haar deuren, grendels en sluitbalken in aan. Bovendien restaureerden zij den zuidelijken stadsmuur, die minder beschadigd was en waar dus ook minder herstelwerkzaamheden te verrichten waren, over een afstand van duizend el [1]), van de Dalpoort tot aan de Aschpoort.

14 Deze laatste werd gerestaureerd door Malkia, den zoon van Rechab, den bevelhebber van het district Beth-Kerem. Deze bouwde de Aschpoort en zette er ook haar deuren in met de grendels en de sluitbalken.

15 De Fonteinpoort werd gerestaureerd door Sallum, den zoon van Kolhozé, den bevelhebber van het district Mizpa. Hij bouwde de Fonteinpoort en bracht er ook zoldering-balken in aan. Ook zette hij de deuren er in met haar grendels en sluitbalken. Bovendien zorgde hij voor den wederopbouw van den zuidelijken stadsmuur in de omgeving van den vijver Selah [2]), het waterreservoir bij den Koningstuin, dat door middel van Hiskia's waterleiding zijn water ontving uit de Gihon-bron. Hij bouwde den muur tot aan den Z.O. hoek van den stadsmuur, waar de rotstrappen uit de Davids-stad vanaf den stadsheuvel voeren naar de plaats waar het ten Zuiden van Jeruzalem gelegen Hinnomdal zich vereenigt met het Oostelijk daarvan gelegen Kidrondal.

16 Het volgende stuk van den stadsmuur, aan den Oostkant van den Zionsheuvel, tot tegenover de Davids-graven in de Davids-stad [3]) en tot aan den aangelegden vijver en het huis der helden, werd gerestaureerd door Nehemia, den zoon van Azbuk [4]), den bevelhebber van de helft van het district Beth-Zur.

17 Daarnaast arbeidden de levieten onder leiding van Rehum, den zoon van Bani, en daarnaast Hasabja, bevelhebber van de helft van het district Kehila, die met zijn
18 mannen voor het herstel van een deel van den stadsmuur zorg droeg, terwijl het daarnaast liggende deel van den stadsmuur gerestaureerd werd door Bavvai, den zoon van

---

[1]) 1000 el = 525 meter.
[2]) Selah = Silóach (Silóam), zie Joh. 9 : 11.
[3]) Vgl. II Kron. 32 : 33.
[4]) Deze Nehemia was dus een andere dan de hoofdpersoon van dit Bijbelboek, zie 1 : 1.

Henadad, den bevelhebber van de andere helft van het
district Kehila, met zijn mannen.
19 Daarnaast restaureerde Ezer, de zoon van Jesua, de
bevelhebber van Mizpa, een ander deel van dien zelfden
Oostelijken stadsmuur, tegenover de trap naar het wapen-
20 huis aan den hoek [1]), terwijl naast hem met zeer grooten
ijver Baruch, de zoon van Zabbai, een volgend stuk van die
zelfde muurlengte restaureerde, van den hoek van het wa-
penhuis tot aan de deur van het huis van hoogepriester
Eljasib.
21 Naast hem werkte Meremoth, de zoon van Uria, den
zoon van Koz, die het gedeelte vanaf de huisdeur van Eljasib
tot aan het einde van Eljasibs huis voor zijn rekening
nam [2]).
22 Verder noordwaarts werd de muur gerestaureerd door
de priesters uit de Jordaan-vlakte in de nabijheid van
Jericho.
23 Het volgende gedeelte van den stadsmuur werd gere-
taureerd door Benjamin en Hassub, die het gedeelte van
den muur tegenover hun huis voor hun rekening namen,
terwijl Azarja, de zoon van Maäseja, den zoon van Ananja,
naast hen zorgde voor den muur bij zijn huis.
24 Daarnaast werd een volgend deel van den muur ge-
restaureerd door Binnuï, den zoon van Henadad, vanaf het
huis van Azarja tot aan de plaats waar de stadsmuur een
hoek vormde en waar hij ook hooger opgetrokken was.
25 Palal, de zoon van Uzai, herstelde den muur tegenover
den hoek en tegenover den toren die van den koninklijken
burcht vooruitspringt, te weten den hoogen toren die bij
de gevangenis is [3]), en naast hem arbeidde Pedaja, de zoon
26 van Paros, in de nabijheid van den Ofel, den middelsten
heuvel van Jeruzalem, waar de tempelhoorigen hun woon-
plaats hadden. Hij herstelde den muur tot tegenover de
Waterpoort oostwaarts en tot tegenover den reeds genoem-

---

[1]) Misschien vormde de stadsmuur hier een hoek, of vormde het wapenhuis in de stad zelf een hoek, omdat er Zuidwaarts geen andere huizen bij aansloten.

[2]) Het hoogepriesterlijk paleis moet dus een aanzienlijke lengte gehad hebben.

[3]) De gevangenis bevond zich blijkens Jer. 32 : 2 in of bij den koninklijken burcht.

den vooruitspringenden toren van den koningsburcht.
27 Verder restaureerden de inwoners van Thekoa een volgend deel van dien zelfden muur, van tegenover den vooruitspringenden toren van den koningsburcht tot aan den muur van den Ofel.
28 Vanaf de Paardenpoort werd de muur gerestaureerd door de priesters, die ieder het deel van den muur tegenover hun huis voor hun rekening namen.
29 Tot hen behoorde onder meer Zadok, de zoon van Immer[1]), die den muur tegenover zijn huis restaureerde. Naast hem arbeidde Semaja, de zoon van Sechanja, de wachter van de Oostpoort, een van de poorten van den tempelvoorhof.
30 Verder noordwaarts werd de muur gerestaureerd door Hananja, den zoon van Selemja, en door Hanun, den zesden zoon van Salaf, die van die zelfde muurlengte een gedeelte voor hun rekening namen.
Naast hen arbeidde Mesullam, de zoon van Berechja, die een van de tempelkamers tot zijn beschikking had en de zorg voor het gedeelte van den stadsmuur tegenover zijn kamer voor zijn rekening genomen had.
31 Naast hem arbeidde Malkia, een van de goudsmeden. Hij restaureerde den stadsmuur tot aan het dienstgebouw van de tempelhoorigen en het in de nabijheid daarvan gelegen warenhuis der handelaars, tegenover de Monsteringspoort[2]) tot aan de torenkamer van den Hoektoren, terwijl
32 het laatste gedeelte van den stadsmuur, van de torenkamer van den Hoektoren tot aan de Schaapspoort, waar de priesters aan het werk waren[3]), gerestaureerd werd door de goudsmeden en de handelaars.

2. *Sanballat en Tobia trachten door spot en hoon het werk te verijdelen.* 4 : 1-6.

4 : 1 Toen Sanballat, de stadhouder van Samaria, hoorde dat

[1]) Zie Ezra 2 : 37.
[2]) Uit het feit dat zij den muur restaureerden *tegenover* de Monsteringspoort valt af te leiden dat deze laatste niet een poort in de stadsmuur was — ze wordt in 12 : 39 ook niet genoemd — maar waarschijnlijk een poort op het tempelplein, in den N.O. hoek daarvan.
[3]) Zie vs 1.

wij inderdaad bezig waren den muur te herbouwen, wekte
dat zijn ergernis op en werd hij zeer toornig, en hij hoonde
2 de Joden, en in een vergadering te Samaria, waar ook Tobia
de Ammoniet en Gesem de hoofdman van de Arabieren en
de officieren van de inlandsche troepen tegenwoordig waren,
gaf hij in een vlijmscherpe spotrede openlijk lucht aan zijn
ergernis en toorn, waarbij hij zich niet ontzag niet slechts
de Joden op het krenkendst te grieven, maar ook hun Gods-
vertrouwen en daarmede God Zelf op het felst te hoonen,
en hij zeide: „Wat willen die uitgemergelde, machtelooze
Joden? Denken zij soms met hun zwakke kracht dat groote
werk te kunnen uitvoeren? Of willen zij misschien door
middel van offers de hulp van hun God inroepen? Denken
zij soms dat Die machtig is hen te helpen? Of verkeeren zij
misschien in den waan dat het door hen ondernomen werk
een kleinigheid is? Alsof zij daar ooit mee klaar zullen
komen! Of zijn zij misschien van meening dat zij de ver-
brokkelde steenen in solied bouwmateriaal kunnen om-
tooveren? Die zijn immers alle door het vuur verpulverd!"
3 Waarop Tobia, de Ammoniet zich daarbij aansloot en
zeide: „Al zou het hun ook gelukken den muur te her-
bouwen, dan zou de lichte tred van een sluipenden jakhals
voldoende zijn om den muur weer te doen instorten."

4 Toen deze vernieuwde aanval onzer tegenstanders mij
ter oore kwam, stelde ik tegenover het door hen gebezigde
wapen van den spot het veel machtiger wapen des gebeds,
dat God het hun vergelden mocht dat zij op deze wijze Gods
volk hadden gehoond en daarmede God Zelf hadden aan-
getast, en ik bad: „Hoor, o onze God, hoe zij met hun spot
ons diep hebben gekrenkt, en laat hun smaad waarmede zij
ons overdekken, op hun eigen hoofd wederkeeren. Geef dat
zij, van alles beroofd, in ballingschap mogen worden weg-
5 gevoerd. Laat hun zonde, die zij tegenover ons en tegelijk
tegenover U bedreven hebben, niet vergeven worden, laat
ze ook niet worden uitgewischt van voor Uw aangezicht,
maar in gedachtenis blijven. Want zij hebben met hun
smaadwoorden tegen de bouwers U getart en gesmaad en
Uw goddelijken toorn gaande gemaakt."

6 Zonder verder door die spottaal der vijanden ons te laten weerhouden, bouwden wij verder, zoodat nu spoedig de muur tot halverhoogte verrezen was, zonder dat er één zwakke plek of bres meer in was overgebleven. Want het volk had lust en moed om te bouwen.

3. *Een beraamde aanslag verijdeld.* 4 : 7-15.

4 : 7 Toen Sanballat, de stadhouder van Samaria, en Tobia de Ammoniet, en de Arabieren en Ammonieten en de inwoners van Asdod met de overige Filistijnen uit de kustvlakte hoorden dat ondanks hun spot het herstel van Jeruzalems muren regelmatig voortgang had, en dat de bressen in de muren hoe langer hoe meer gestopt begonnen te worden, wekte dat ten zeerste hun ergernis op.

8 Daarom beraadslaagden zij met elkander om door een gewapenden overval aan den herbouw van Jeruzalems muur een einde te maken, en zij maakten met hun allen een samenzwering dat zij tegen Jeruzalem zouden optrekken ten strijde om daar onheil aan te stichten.

9 Toen het bericht daarvan ons bereikte, zocht ik met de leidslieden van het werk kracht in het gebed, en wij baden tot onzen God dat de beraamde aanslag van onze vijanden niet mocht gelukken. Bovendien namen wij met het oog op die voorgenomen plannen der vijanden de noodige maatregelen tot tegenweer, door dag en nacht wachtposten uit te zetten ten einde een eventueele overrompeling te kunnen verijdelen.

10 Die voortdurende spanning van een dreigenden overval, gepaard met de lasten van het werk, wekte in den kring der teruggekeerde ballingen echter een stemming van moedeloosheid, zoodat er zelfs aan opgeven van het werk gedacht werd, en zij zeiden: „Wij kunnen niet meer. Het werk gaat onze kracht te boven. Er is te veel puin. Wij kunnen den muur niet bouwen. Laten we er maar mee ophouden."

11 Nu hadden onze tegenstanders gezegd: „Wij zullen hen plotseling overvallen; de Joden zullen er niets van merken vóór we in hun midden staan en hen dooden en zoo aan den voortgang van het werk een einde maken."

12 Niettegenstaande hun geheimhouding was hun plan

echter toch uitgelekt aan de Joden die in het grensgebied dicht bij de vijanden woonden. Daarom kwamen zij uit alle verschillende plaatsen, vanwaar de mannen bezig waren aan den wederopbouw van Jeruzalems muur, uit Jericho en Thekoa en Gibeon en Mizpa en al die andere plaatsen [1]), en zij zeiden telkens en telkens weer tot hun dorpsgenooten die aan het bouwen waren dat zij toch terug moesten komen naar huis om hun vrouwen en kinderen en have en goed te beschermen, omdat de vijanden hen van alle kanten dreigend omringden: Sanballat met de Samaritanen in het Noorden, de Ammonieten in het Oosten, de Arabieren in het Zuiden en de Filistijnen van de kustvlakte in het Westen.

13 Daarom nam ik maatregelen om de bevolking te beveiligen, en familiesgewijs ingedeeld, plaatste ik overal buiten den muur rondom Jeruzalem groepen gewapende mannen, voorzien van zwaarden, lansen en bogen. Ik plaatste ze aan den voet van den stadsmuur en op kale heuvels, vanwaar men een vrij uitzicht had om den vijand reeds van ver te kunnen zien naderen.

14 Nadat ik hen aldus in gewapende groepen had ingedeeld en opgesteld, trad ik op hen toe en sprak tot de edelen en de aanvoerders en leidslieden en het overige volk: „Vreest niet voor hen! Denkt aan den Heere, dien grooten en vreeselijken God, Die Zijn bijstand niet onthoudt aan wie bij Hem kracht en steun zoeken, en Die voor u tegen uw vijanden strijden zal [2]). Laat dat geloof u sterken om te strijden voor uw broeders, voor uw zonen en dochters, voor uw vrouwen en huizen, die door onze vijanden worden bedreigd."

15 Toen onze tegenstanders hoorden dat hun plan ons bekend geworden was en dat God, Wien alle eere daarvoor toekomt, naar Zijn goede gunst over ons hun voornemen om ons bij verrassing te overvallen, door onze maatregelen verijdeld had, was er voor ons geen bezwaar meer om naar den muur terug te keeren en den herbouw, die tijdelijk onderbroken was, te hervatten.

---

[1]) Zie 3 : 2, 5, 7, 15, 16, 17, enz.
[2]) Vgl. Deut. 3 : 22, 20 : 3 vv.; zie ook vs 20.

4. *Verdere voorzorgsmaatregelen van Nehemia.* 4 : 16-23.

4 : 16 Al was het werk aan Jeruzalems muren hervat, toch moesten wij rekening houden met de mogelijkheid dat onze vijanden te eeniger tijd onverhoeds een aanval zouden wagen. Daarom werd er van dien dag af in ploegen gearbeid, zóó dat de ééne helft van mijn manschappen aan het werk was aan den muur, en de andere helft met lansen, schilden, bogen en harnassen gewapend, de wacht hield, terwijl de oversten en leidslieden zich ieder bij hun mannen bevonden om hen aan te moedigen bij het bouwen en in geval van een vijandelijken aanval hen te kunnen aanvoeren.

17 En wat den bouwlieden betreft en allen die bij den bouw van den muur betrokken waren: de sjouwerlui en opperlieden, die het puin moesten wegruimen en de benoodigde steenen moesten aandragen, deden met de ééne hand hun werk, terwijl zij met de andere hand hun ver-
18 dedigingswapen vasthielden, terwijl de bouwlieden, die beide handen bij hun werk noodig hadden, elk bij het bouwen hun zwaard aan hun heup gegord hadden. En de trompetter, die in geval van nood met de bazuin het alarmsignaal moest blazen, was bij mij.

19 En ik zeide tot de edelen, tot de leiders van het volk en alle overigen:

„Het werk is groot en uitgestrekt en wij zijn ver van
20 elkander over den muur verspreid; ter plaatse vanwaar gij het alarmsignaal van de bazuin hooren zult, daarheen moet gij u tot ons verzamelen. En vreest niet, doch stelt uw vertrouwen op onzen God Die voor ons strijden zal."

21 Zoo waren wij aan het werk vanaf het eerste krieken van den dageraad totdat 's avonds de sterren te voorschijn kwamen[1]), terwijl telkens de helft van de manschappen de lansen vasthield.

22 Bovendien trof ik nog een anderen voorzorgsmaatregel, dat namelijk niemand van de buitenmenschen 's nachts naar huis mocht gaan, en ik zeide toentertijd tot het volk:

„Ieder moet met zijn knecht binnen Jeruzalem overnachten, opdat er bij een eventueelen nachtelijken overval genoeg

---

[1]) Ongeveer van 's morgens 5 uur tot 's avonds 7 uur.

volk in de stad aanwezig zij, en gijlieden zoodoende 's nachts
een wacht voor ons zijt en overdag aan het werk zijt."
23 Zelf gaf ik bij dat alles het goede voorbeeld, want noch
ik, noch mijn broeders en andere verwanten, noch de man-
nen van mijn gevolg die mij als lijfwacht dienden, noch de
mannen van de wacht, die ambtshalve als Perzisch stad-
houder mij waren toegevoegd, wij kwamen 's nachts niet
uit de kleeren, en ieder had, als hij zich 's nachts gekleed
ter ruste begaf, zijn wapen onder zijn onmiddellijk bereik
aan zijn rechterhand [1]), om op het eerste signaal strijdvaar-
dig te zijn.

V. *Nehemia's houding ten opzichte van het sociale leven te Jeruzalem.* 5 : 1-19.

1. *Nehemia maakt een einde aan sociale misstanden binnen Jeruzalem.* 5 : 1-13.

5 : 1 In dezen tijd toen rijk en arm eendrachtig saamwerkte
aan den herbouw van Jeruzalems muur en daardoor ook
de armsten zich weer ten volle lid gingen gevoelen van de-
zelfde volksgemeenschap met de rijken, ontstonden er hef-
tige klachten van de arme Joden en hun vrouwen tegen hun
rijke Joodsche broeders.
2 Onder de allerarmsten waren er, vaders en moeders van
groote gezinnen, die zeiden: „Wij hebben veel kinderen, en
daardoor lijden wij voedselgebrek. Daarom verlangen wij
dat ons koren verschaft worde, opdat wij in leven blijven."
3 Ook waren er, keuterboertjes, die zeiden: „Onze akkers
en onze wijngaarden en onze huizen hebben wij voor langen
termijn in pand moeten geven, zoodat wij daar niet van
hebben kunnen oogsten, en wij willen toch koren koopen
om geen honger te lijden."
4 Weer anderen klaagden: „Wij hebben geld geleend op
onze akkers en onze wijnbergen, door de opbrengst daar-
van te verpachten, om de koninklijke belasting te kunnen
5 betalen," terwijl er anderen waren die klaagden: „Wij zijn
toch één vleesch en bloed, leden van dezelfde volksgemeen-
schap, met onze rijke broeders, die ons geld tegen pand

[1]) Met kleine wijziging van den Hebr. tekst.

geleend hebben. Onze zonen zijn toch niet minder dan hun zonen. En toch moeten wij onze zonen en onze dochters als slaven verkoopen; ja, van onze dochters zijn er al die als slavin verkocht zijn, waarbij zij gevaar loopen bijwijf van haar meesters te moeten worden, en wij kunnen er niets tegen doen, omdat onze akkers en wijnbergen aan anderen toebehooren, zoodat hun opbrengst ons niet ten goede komt en wij daarom niet in staat zijn een einde te maken aan die droeve noodzaak hen als slaaf te moeten verkoopen."

6 Toen ik deze klachten van de arme volksgenooten
7 hoorde, was ik diep verontwaardigd, en ik overlegde bij mijzelf wat mij te doen stond.

Daarna twistte ik met de edelen en met de leidslieden en verweet hun:

„Woeker bedrijft gij tegen uw broeders, hoewel de HEERE dat in Zijn heilige wet verboden heeft" [1]).

Daarop belegde ik een groote volksvergadering om in
8 het openbaar over dit alles te handelen, en daar zeide ik tot hen:

„Wij, ik Nehemia en de mannen die evenzoo gezind zijn, wij hebben gedaan wat wij konden doen om onze broederen de Joden, die aan heidenen verkocht waren, vrij te koopen, en zoudt gij, rijke Joden van Jeruzalem, die naastenliefde van ons nu willen uitbuiten en als geldwolven en slavenhandelaars willen optreden door uw broeders als slaven te verkoopen, wat in lijnrechten strijd is met de zaak der nationale vrijmaking en met wat de HEERE zegt in Zijn heilige wet [2]), en zoudt gij er mede schuldig aan willen zijn dat uw broeders zichzelf uit armoede als slaaf moeten verkoopen?"

Tegen dit verwijt hadden de woekeraars niets in te brengen. Daarom zwegen zij en spraken geen woord ter
9 rechtvaardiging van hun doen, waarop ik aldus voortging:

„Uw handelwijze is niet goed. Zult gij, om den heidenen, onzen vijanden, geen aanleiding te geven ons als volk des HEEREN wegens liefdeloosheid jegens onze broeders te lasteren, zult gij niet wandelen in de vreeze onzes Gods?

---

[1]) Zie Ex. 22 : 25, Lev. 36 : 25 vv.
[2]) Lev. 25 : 42.

10 Ook ik met mijn broeders en verwanten en de mannen
van mijn gevolg hebben hun geld en koren geleend. Maar
wij willen hun die leening kwijtschelden zonder iets terug
11 te vorderen. Volgt gij nu dat goede voorbeeld en geeft hun
heden hun akkers en hun wijngaarden, hun olijfgaarden en
hun huizen terug, en haalt een streep door de uitstaande
schuldvorderingen die gij op hen hebt, van één ten honderd
per maand, van geld en koren en most en olie."
12 Dit woord viel in goede aarde bij de geldschieters, en
zij zeiden:

„Wij zullen het van hen geleende teruggeven en de uitstaande schuldvorderingen annuleeren. Wij zullen doen naar uw woord."

Ten einde deze toezegging meerdere vastheid te verleenen en het hun onmogelijk te maken hierop later terug te komen en het eens gegeven woord te breken, riep ik de priesters en liet de geldschieters zweren dat zij hun toezegging gestand zouden doen.

13 Ten besluite hiervan verrichtte ik nog een symbolische handeling: ik schudde de borstplooi van mijn gewaad, die als bergplaats voor geld gebruikt werd, uit, en sprak daarbij deze woorden:

„Zoo moge God ieder, die dit woord niet gestand doet, uit zijn huis en uit zijn bezit uitschudden, dat hij naakt uitgeschud en berooid zij."

En de gansche vergadering bevestigde deze vloekspreuk met een plechtig en overluid: „Amen! Zoo zij het!", daarmede den vloek Gods over zichzelf inroepende wanneer zij hun toezegging niet gestand zouden doen, en zij loofden den HEERE voor deze zegenrijke beslissing, waardoor de onderlinge band tusschen de leden van de ééne zelfde volksgemeenschap weer was hersteld en de wet des HEEREN te dezen aanzien weer rechtskracht verkregen had.

En zij voegden de daad bij het woord en maakten de zaak van de teruggave van het geleende en van de kwijtschelding der uitstaande vorderingen aanstonds in orde.

2. *Nehemia's onbaatzuchtigheid.* 5 : 14-19.

5 : 14 Gelijk ik bij het nemen van deze sociale maatregelen

mijn invloed aanwendde om den nood van het volk te lenigen, zoo is steeds mijn optreden er op gericht geweest de lasten van het volk zoo veel mogelijk te verlichten.

Zoo heb ik gedurende de gansche periode van mijn stadhouderschap, vanaf het oogenblik dat Koning Artaxerxes in het twintigste jaar zijner regeering mij tot stadhouder van Juda benoemde, tot aan het einde van mijn stadhouderschap, in het twee en dertigste jaar van Koning Artaxerxes, al die twaalf jaren van mijn ambtsbediening heb ik met mijn verwanten en mijn hofhouding geen gebruik gemaakt van de stadhouderlijke inkomsten, de belasting in natura, waar de stadhouders recht op hadden ter voorziening van de behoeften van hun huis.

15 Toch was dat zoo niet de gewoonte geweest, want de vroegere stadhouders die er vóór mij geweest waren, hadden daar wel gebruik van gemaakt en hadden daarmede het volk zware lasten opgelegd, waar zij per dag van het volk brood en wijn vroegen tot een bedrag van veertig zilveren sikkelen [1]). Ook hadden hun mannen het volk getyranniseerd met allerlei afpersingen.

Ik heb zoo echter niet gedaan, uit vreeze voor God, omdat mijn geweten mij verbood mij op eenigerlei wijze te verrijken ten koste van het volk des HEEREN, waarmede ik mij één gevoelde.

16 En behalve dat heb ik zelf aan de restauratie van den stadsmuur meegewerkt en in de kosten daarvan bijgedragen, en ook al mijn mannen steeds afgestaan voor het werk van den herbouw van Jeruzalems muur, terwijl ik mij ook niet verrijkt heb met het verwerven van grondbezit, door geld of koren tegen onderpand van perceelen grond ter leen te geven.

17 Terwijl ik aldus geen enkele inkomst uit mijn stadhouderschap verkreeg, gingen evenwel de uitgaven die aan mijn ambtsbediening verbonden waren, regelmatig door. Zoo heb ik dagelijks open tafel gehouden voor honderd en vijftig man van mijn eigen volk, te weten voor de Joodsche leiders en familiehoofden, terwijl ook de buitenlandsche gezanten en wie uit den kring der omwonende heidenen tot

---

[1]) 40 zilveren sikkelen = ± f 60.—.

ons kwamen, steeds mijn gasten waren en aan mijn disch aanzaten.

18 Per dag was daar niet minder voor noodig dan één rund en zes beste stuks kleinvee, en gevogelte. Dat was wat dagelijks voor mij bereid werd, terwijl bovendien alle tien dagen een aanzienlijke hoeveelheid van verschillende soorten wijn noodig was.

Ondanks deze uitgaven, aan mijn stadhouderschap verbonden, heb ik van mijn recht op de stadhouderlijke inkomsten geen gebruik willen maken, omdat het volk het toch al zwaar genoeg had en reeds zoo veel had op te brengen.

19 Reken mij ten goede, o mijn God, wat ik in het belang van dit volk gedaan heb, en wil Uw genadeloon mij daar niet voor onthouden!

VI. *Ondanks intrigues tegen Nehemia het werk voltooid.* 6 : 1-19.

1. *De eerste intrigue van Sanballat c.s.* 6 : 1-9.

6 : 1 Terwijl bovengenoemde sociale maatregelen in Jeruzalem hun beslag kregen, had intusschen het werk aan den herbouw van Jeruzalems muur regelmatig voortgang gevonden, zoodat het nu bijkans voltooid was.

Toen dat aan Sanballat en aan Tobia en aan Gesem den Arabier en onze andere vijanden ter oore kwam, dat ik den muur herbouwd had en dat het steenwerk van den muur gereed gekomen was zoodat er geen bres meer in was overgebleven — hoewel tot op dat oogenblik de zware houten deuren van de stadspoort nog niet waren aange-
2 bracht — zonden Sanballat en Gesem mij een beleefde uitnoodiging: „Laat ons toch een bijeenkomst met elkander hebben in het dal Ano in één van de dorpen, waarvan we de keus gaarne aan u overlaten."

3 Hun plan was echter mij kwaad te doen. Daarom gaf ik door middel van boden hun ten antwoord:

„Ik ben met een groot werk bezig, waarvoor mijn aanwezigheid te Jeruzalem noodzakelijk vereischt wordt,

zoodat ik geen gelegenheid heb tot u te komen. En waarom zou dit werk onderbroken worden door mijn afwezigheid om tot u te komen?"

4 Ondanks mijn weigerend antwoord zonden zij mij tot vier maal toe dezelfde boodschap, maar steeds antwoordde ik hun op dezelfde wijze.

5 Toen zond Sanballat voor de vijfde maal zijn knecht tot mij, met een open brief bij zich, om allen argwaan ten opzichte van zijn goede bedoelingen jegens mij weg te
6 nemen. Daarin schreef hij:

„Onder de naburige volken doet het gerucht de ronde, dat door Gesem den Arabiër bevestigd wordt, dat gij en de Joden van plan zijt oproer te maken tegen den koning van Perzië. Dàt is de reden waarom gij den muur van Jeruzalem herbouwt. En dan wilt gij hun koning worden, naar verluidt.

7 Ook hebt gij reeds de noodige profeten omgekocht om het volk wijs te maken dat uw troonsbestijging door God is gewild, en u te Jeruzalem tot koning uit te roepen over Juda.

Nu is het gevaar groot dat dit alles ook aan den koning van Perzië ter oore zal komen. Laten we daarom een samenkomst hebben om met elkander te beraadslagen wat te doen zij om deze geruchten als ongegrond te weerleggen."

8 Ik doorzag echter Sanballats list, mede omdat Sanballat zelf bij het begin van den herbouw van Jeruzalems muur ons van opstand tegen den koning beschuldigd had om daardoor het werk te doen ophouden[1]).

Daarom zend ik hem aldus bericht:

„Iets dergelijks als gij zegt, heeft niet plaats gehad. Het zijn lasterpraatjes, die in uw eigen brein zijn opgekomen, door u zelf verzonnen."

9 Want zij probeerden ons bang te maken, meenende dat wij daardoor het werk wel zouden opgeven, zoodat het verder ongedaan bleef.

Terwijl ik zoo Sanballat van antwoord diende, zocht ik bij het ontvangen van zijn brief kracht in het gebed, en bad tot den HEERE: „Sterk mij, o mijn God, en geef mij

[1]) Zie 2 : 19.

kracht en moed die ik noodig heb om het werk te volbrengen."

2. *Een volgende intrigue.* 6 : 10-14.

6 : 10 Toen het den vijanden aldus niet gelukt was mij buiten Jeruzalem te lokken ten einde mij van het leven te berooven, beraamden zij een list om mij binnen Jeruzalem ten val te brengen.

Daartoe bedienden zij zich van Semaja, den zoon van Delaja, den zoon van Mehetabeël, een valschen profeet, dien zij tegen mij gehuurd hadden.

Ter symbolische aanduiding van de boodschap die hij mij wilde overbrengen en om daar nog meerdere kracht aan bij te zetten [1]), bewoog Semaja zich niet vrijelijk in het openbaar, maar had hij zich in zijn huis opgesloten, waarheen hij mij ontbood om mij dit woord te doen hooren:

„Laten wij samen naar het huis Gods gaan, om daar in het heilige van den tempel een veilige schuilplaats te zoeken, en laten we dan de deuren van den tempel sluiten, want vannacht zullen er sluipmoordenaars komen om een aanslag op u te plegen en u te dooden."

11 Het was een listig gespannen strik om mij tot een zondige daad te verlokken dat ik mij begeven zou in den tempel, waartoe de toegang voor niet-priesters op straffe des doods verboden was [2]). Daarom zeide ik tot hem:

„Zou een man als ik vluchten, die de wettige vertegenwoordiger ben van den Perzischen koning en als stadhouder voor het welzijn van Jeruzalem verantwoordelijk? Zou iemand als ik, die niet tot de priesters behoort, den heiligen tempelgrond mogen betreden, zonder voor deze overtreding met zijn leven te moeten boeten? Ik denk er niet aan, aan uw voorslag gevolg te geven. Ik ga niet in den tempel."

12 Want ik doorzag aanstonds zijn list, en begreep, omdat hij iets vroeg wat met Gods heilige wet in strijd is, dat God hem niet gezonden had om mij op deze wijze door een profeet te laten waarschuwen, maar hij sprak deze profetie

---

[1]) Vergelijk het optreden van den valschen profeet Zedekia in I Kon. 22 : 11.
[2]) Zie Num. 18 : 7.

als verrader in dienst van den vijand, omdat Sanballat en Tobia hem hadden omgekocht.

13 Dàt was hun toeleg, om mij door de „profetische" waarschuwing van dezen huurling bang te maken, opdat ik doen zou naar den raad dien hij mij gaf en zulk een zondige daad zou bedrijven. Want het binnengaan in het heilige van den tempel om daar een schuilplaats te zoeken zou een grove aanranding zijn van de heiligheid des tempels, en dat zou den vijanden gelegenheid gegeven hebben mij als een tempelschenner aan het volk voor te stellen en mij bij het volk verdacht te maken als een verachter van Gods geboden, waardoor het met mijn invloed en prestige voor goed gedaan zou zijn geweest.

14 „Gedenk, o mijn God, aan Tobia en aan Sanballat, wat zij tegen mij misdraven hebben, waarmede zij Uw werk bedreigd hebben. En gedenk ook aan Noadja, de profetes, en de anderen, die zich voor profeten hebben uitgegeven, die geprobeerd hebben mij bang te maken!"

3. *De voltooiïng van den muur en hoe ook daarna nog werd geïntrigeerd.* 6 : 15-19.

6 : 15 Te midden van al deze intrigues was er met kracht gewerkt aan het verder herstel van Jeruzalems muur, zoodat de muur voltooid werd op den vijf en twintigsten van de maand Elul [1]), in den zeer korten tijd van twee en vijftig dagen.

16 Toen al onze vijanden dat hoorden, maakte vrees zich meester van de heidenen die rondom ons woonden, en de moed ontzonk hun en zij voelden zich terneergeslagen, omdat zij moesten erkennen dat dit werk met Gods hulp was tot stand gebracht.

17 Het gestook van onze vijanden was daarmede echter nog niet ten einde. Ook na dien tijd bleven zij intrigeeren. Want er had in dien tijd een drukke briefwisseling plaats tusschen tal van edelen van Juda en Tobia. Zij schreven brieven aan hem, terwijl de brieven van Tobia tot hen
18 kwamen. Want velen in Juda waren aan hem geparenteerd,

---

[1]) Overeenkomende met Aug.-Sept.; 't was dus nog in het jaar 444 v. Chr.

welke familie-relatie met een eed bevestigd was. Tobia zelf was een schoonzoon van Sechanja, den zoon van Arach [1]), terwijl zijn zoon Johanan gehuwd was met een dochter van Mesullam, den zoon van Berechja, één van de ijverige medewerkers aan den herbouw van Jeruzalems muur [2]).

Zoo had Tobia door deze dubbele familie-relatie een grooten kring van medestanders binnen Jeruzalem, met wie hij in drukke correspondentie stond, en die zijn invloed bij
19 mij trachtten te bevorderen. Want zij beijverden zich om zijn goede eigenschappen en bedoelingen bij mij breed uit te meten, terwijl zij mijn woorden aan hem overbrachten. En dat gaf dan aan Tobia weer stof om brieven aan mij te schrijven met de bedoeling mij bang te maken en daardoor mijn kracht en invloed te breken.

---

1) Zie Ezra 2 : 5.
2) Zie 3 : 4, 30.

TWEEDE HOOFDDEEL: NEHEMIA's VERDERE WERKZAAMHEID TEN BEHOEVE VAN HET VOLK. (7 : 1—12 : 43).

I. *Maatregelen ter beveiliging en bevolking van Jeruzalem.* 7 : 1-73.

7 : 1 Nadat aldus na ruim zeven weken van hard werken en moeizamen arbeid Jeruzalems muur was herbouwd, kon ik er toe overgaan de deuren van de stadspoorten met de grendels en sluitbalken aan te brengen.

Tevens werden de poortwachters aangesteld, die tesamen met de zangers en de levieten voor de bewaking van de stadspoorten moesten zorg dragen.

2 En mijn broeder Hanani, die mij indertijd de boodschap van den droeven toestand van Jeruzalem had overgebracht en daardoor den stoot tot den herbouw van Jeruzalem gegeven had[1]), stelde ik aan tot gouverneur van de stad, tesamen met Hananja, die bevelhebber was van den tempelburcht en als zoodanig verantwoordelijk voor de verdediging van dit uiterst belangrijke punt aan de Noordzijde van de stad. Met mijn broeder Hanani benoemde ik hem tot gouverneur van de stad, omdat hij een betrouwbaar man was en iemand van bijzondere godsvrucht.

3 En ik zeide tot hen: „Draagt er zorg voor dat de poorten van Jeruzalem niet geopend worden, voordat de zon heet is, en dat zij gesloten en gegrendeld worden terwijl de zon nog aan den hemel staat, opdat geen vijand onder de beschutting van de morgen- of avondschemering een onverwachten aanval op de stad doen kan.

Bovendien zult gij er voor zorg dragen dat den ganschen nacht door de muren en poorten van Jeruzalem be-

---

[1]) Zie 1 : 2.

waakt worden door de inwoners van Jeruzalem, die daartoe elk in de nabijheid van zijn huis de wacht betrekken zullen."

4 Nu was de stad wijd uitgestrekt en groot, terwijl er toch slechts weinig menschen in de stad woonden, wat mede veroorzaakt werd door het feit dat de herbouw van de huizen in de stad nog bijna niet ter hand genomen was, zoodat er nog zeer vele huizen binnen den stadsmuur in puin lagen.
5 Om aan de gevaren die voor de veiligheid van de stad hieruit voortvloeiden, het hoofd te kunnen bieden, rijpte onder Gods bestiering in mijn geest het plan, een volkstelling te houden, ten einde nauwkeurig te kunnen nagaan wie er voor in aanmerking zouden kunnen komen binnen Jeruzalem te wonen [1]).

Daartoe verzamelde ik de familie- en geslachtshoofden, de magistraatspersonen en het volk, ten einde hen in geslachtsregisters in te schrijven en zoo den stand der bevolking van stad en land nauwkeurig te kunnen nagaan.

Bij dien arbeid kon ik gebruik maken van het geslachtsregister van hen, die indertijd met Zerubbabel en Jozua uit de ballingschap waren weergekeerd [2]), welk register door mij in het tempelarchief gevonden werd, en waarin als volgt stond opgeteekend [3]):

6 Dit zijn de inwoners van de provincie Juda, die opgetrokken zijn uit de gevangenschap der ballingen, die Nebucadnezar, de koning van Babel gevankelijk had weggevoerd, die nu terugkeerden naar Jeruzalem en Juda, waar zij zich vestigden in hun voorvaderlijke woonplaatsen, ieder in de stad waar zijn geslacht vroeger gewoond had.
7a Leiders van de teruggekeerde ballingen waren Zerubbabel, kleinzoon van den in ballingschap weggevoerden koning Jojachin, en dus stammende uit het oude Davidische koningshuis, en benevens hem Jesua [4]) uit het Aäronietische priestergeslacht, zoon van den in ballingschap weggevoerden

---

[1]) Zie hierover nader hoofdst. 11 en 12.
[2]) Zie Ezra 2.
[3]) Het hier volgende register is hoofdzakelijk aan dat van Ezra 2 gelijk.
[4]) Dezelfde als de door Haggaï en Zacharia genoemde Jozua.

hoogepriester Josadak, en verder nog Nehemia [1]), Azarja, Raämja, Nahamani, Mordechai [2]), Bilsan, Mispereth, Bigvai, Nehum en Baëna.

't Was dus een twaalftal mannen, die als leidslieden zich stelden aan het hoofd van den stoet, waarin op treffende wijze tot uiting kwam hoe in deze wederkeerende ballingen niet slechts het tweestammenrijk, maar het gansche bondsvolk Israël terugkeerde naar het land der vaderen.

7b-25 Dit is het getal der mannen van het volk Israël:

Allereerst de burgers die behoorden tot de voornaamste geslachten:

Van het geslacht van Paros 2172; van het geslacht van Sefatja 372; van het geslacht van Arach 652; van het geslacht van Pahath-Moab, twee afdeelingen, namelijk de zonen van Jesua en van Joab, tesamen 2818; van het geslacht van Elam 1254; van het geslacht van Zatthu 845; van Zakkai's geslacht 760; van het geslacht van Binnuï 648 en van Bebai 628; van het geslacht van Azgad 2322; uit Adonikams geslacht 667; van het geslacht van Bigvai 2067 en van Adin 655; van het geslacht van Ater alleen de afdeeling van Hiskia, 98 man; uit Hasums geslacht 328; van het geslacht van Bezai 324; van Harifs geslacht 112 en van Gibeons geslacht 95.

7: 26-32 Verder de inwoners van de volgende plaatsen, alle gelegen in de onmiddellijke nabijheid van Jeruzalem (deze menschen behoorden niet tot de aristocratische families, zoodat bij hen niet van hun geslacht wordt melding gemaakt): uit Bethlehem en Netofa 188 inwoners; uit Anathoth 128; uit Beth-Azmaveth 42; uit de steden van den vroegeren Kanaänietischen stedenbond Kirjath-Jearim, Kefira en Beëroth 743 man; uit Rama en Gaba 621; uit Michmas 122, uit Bethel en Ai 123.

33-38 Verder uit Nebo in Juda [3]) 52 man; uit het andere Elam

---

[1]) Niet dezelfde als Ezra's medestander en tijdgenoot Nehemia.

[2]) Niet dezelfde als de bekende neef van Ester.

[3]) Letterlijk staat er: het andere Nebo, om het als het in Juda gelegen Nebo te onderscheiden van de gelijknamige stad in het stamgebied van Ruben, zie Num. 32 : 3 e.a. pl.

1254; uit Harim 320; uit Jericho 345; uit Lod, Hadid en Ono 721 man, en uit Senaä 3930 [1]).

39-42 Na deze opsomming der burgers de volgende lijst van priesters en van levieten, waaronder ook begrepen de zangers en de poortwachters, en van verder tempelpersoneel.

Van de priesters keerden uit de ballingschap naar Jeruzalem terug: van het priestergeslacht van Jedaja, waartoe ook het geslacht van den hoogepriester Jesua behoorde, 973 man; van het geslacht van Immer 1052 man; van Pashurs geslacht 1247 en uit het geslacht van Harim 1017 man.

43 Van de eigenlijke levieten, die optraden als helpers van de priesters bij den eeredienst, waren er maar weinigen die terugkeerden, slechts twee levieten-klassen, te weten de zonen van Jesua en van Kadmiël, welke laatste behoorde tot de zonen van Hodeva, tesamen 74 man [2]).

44 Van de zangers bevonden zich onder de terugkeerenden 148 man uit het geslacht van Asaf.

45 Van de poortwachters keerden zes klassen naar Jeruzalem terug, namelijk de zonen van Sallum, van Ater, van Talmon, van Akkub, van Hattita en van Sobai, totaal 138 man.

46-56 Van de tempelhoorigen [3]), die bij den tempel het mindere werk moesten doen, keerden de volgende familiën naar Jeruzalem terug: de zonen van Ziha, van Hasufa, van Tabbaoth, van Keros, van Sia, van Padon, van Lebana, van Hagaba, van Salmai, van Hanan, van Giddel, van Gahar, van Reaja, van Rezin, van Nekoba, van Gazzam, van Uzza, van Paséah, van Besai, zij die behoorden tot de Mehunieten en tot de Nefusieten, de zonen van Bakbuk, van Hakufa, van Harhur, van Bazlith, van Mehida, van Harsa, van Barkos, van Sisera, van Tamah, van Nezih en van Hatifa.

57-60 Als afzonderlijke groep van deze tempelhoorigen zijn hier te noemen de zonen van Salomo's slaven, de nakomelingen der eertijds door Salomo tot den tempelbouw gepreste Kanaänieten. Van hen waren het de volgende fami-

---

[1]) Vgl. de aanteekening bij Ezra 2 : 35.
[2]) Vgl. de noot bij Ezra 2 : 40.
[3]) Zie de noot bij Ezra 2 : 43.

liën die terugkeerden: de zonen van Sotai, van Sofereth, van Perida, van Jaëla, van Darkon, van Giddel, van Sefatja, van Hattil, van Pochéreth-Hazzebaïm en van Amon.

Al de tempelhoorigen met inbegrip van de zonen van Salomo's slaven waren 392 man.

61 Verder sloten zich bij de terugkeerende ballingen nog aan lieden uit Tel-Mélah, uit Tel-Harsa [1]), en uit Kerub, Addon en Immer, doch zij konden, door wat oorzaak dan ook, hun familie en afstamming niet opgeven om aan te toonen dat zij tot het volk van Israël behoorden.

62 Dit betrof van de gewone burgers de zonen van Delaja,
63 van Tobia en van Nekoda, in totaal 642 man, terwijl er verder ook priesters waren die in dezelfde omstandigheden verkeerden, te weten de zonen van Habaja, van Hakkos en van een zekeren Barzillai, die met een dochter van den uit Davids tijd welbekenden Barzillai den Gileadiet gehuwd was en daarbij den naam van zijn vrouw aangenomen had om in de rechten der familie Barzillai te kunnen treden.

64 Deze personen konden hun priesterlijke afkomst niet bewijzen. Hoewel zij in de geslachtsregisters daarnaar zochten, konden zij toch het bewijs van hun behooren tot het priesterlijk geslacht niet leveren, zoodat zij als onreinen van het priesterschap geweerd werden.

65 En Zijne Excellentie, de stadhouder Sesbazzar [2]), zeide hun dat zij van het priesterlijk deel der offermaaltijden niet mochten eten, en zich verder ook van alle priesterlijke handelingen moesten onthouden, totdat er een hoogepriester zou zijn die door middel van Oerim en Tummim hierover den HEERE zou kunnen raadplegen [3]).

66 De geheele gemeente der terugkeerende ballingen tesamen bestond uit 42360 personen [4]), waarbij dan nog kwam een getal van 7337 slaven en slavinnen, terwijl er zich ook nog 245 betaalde zangers en zangeressen in den stoet be-

---

[1]) Zie de noten bij Ezra 2 : 59.

[2]) Sesbazzar was koninklijk stadhouder ten tijde van den terugkeer onder Zerubbabel en Jozua, zie Ezra 1 : 8 met de daarbij gevoegde noot.

[3]) Vgl. de noot bij Ezra 2 : 63.

[4]) Vgl. de noot bij Ezra 2 : 64.

vonden, die bij droeve en blijde gebeurtenissen optreden moesten.

67-69 Verder hadden ze de volgende rij- en lastdieren, die in de karavaan meetrokken: (736 paarden, 245 muildieren) [1]), 435 kameelen en 6720 ezels.

70 Toen deze karavaan van terugkeerende ballingen het doel van de reis had bereikt, nam een deel van de familiehoofden het initiatief tot het stichten van een bouwfonds en zij offerden van hun vermogen om den herbouw des tempels mogelijk te maken.

En Zijne Excellentie stadhouder Sesbazzar gaf een bijdrage voor het tempelfonds van 1000 gouden dareiken [2]) en 50 sprengbekkens ten behoeve van den eeredienst en 530 priesterkleederen.

71 En sommigen van de familiehoofden gaven voor het
72 bouwfonds 20.000 dareiken aan goud en 2200 pond aan zilver, terwijl de bijdragen van het overige volk eveneens 20.000 gouden dareiken bedroeg en 2000 pond in zilver en 67 priesterkleeden.

73 En zoo woonden de priesters en de levieten, de poortwachters en de zangers, de mannen uit het volk en de tempelhoorigen, ja alle teruggekeerden van gansch Israël, ze woonden weder in hun voorvaderlijke woonplaatsen.

II. *Geestelijke opwaking bij de teruggekeerde ballingen onder leiding van Ezra.* 8 : 1—10 : 39.

1. *Het feest des geklanks op den Nieuwjaarsdag.* 8 : 1-13.

8 : 1 Gelijk reeds gemeld, was de herbouw van Jeruzalems muur gereed gekomen op den vijfentwintigste van de zesde maand [3]).

't Was dus nog enkele dagen vóór den Nieuwjaarsdag,

---

[1]) De paarden en muildieren ontbreken hier in den overgeleverden Hebr. tekst, en zijn hier naar analogie van Ezra 2 : 68 tusschengevoegd.
[2]) Zie de aant. bij Ezra 2 : 69.
[3]) Zie 6 : 15.

die naar de Mozaïsche wet op den eerste van de zevende maand als een dag van groote blijdschap en een dag des geklanks gevierd moest worden [1]).

2 Toen die dag aanbrak, verzamelde zich al het volk uit de verschillende steden en dorpen, waar zij woonden, als één man te Jeruzalem op het plein vóór de Waterpoort. Door eigen aanschouwen wilde men zich verblijden over het gereedkomen van den herbouw van Jeruzalems muur, en tevens deze gelegenheid aangrijpen om openlijk den HEERE te danken voor Zijn wonderbare hulp, die zij bij den wederopbouw van Jeruzalems muur op zoo kennelijke wijze hadden mogen ondervinden.

Daarom vroegen zij aan Ezra, den schriftkundige, die naar de opdracht des konings naar Jeruzalem gekomen was om de wet des HEEREN aan het volk bekend te maken [2]), dat hij het boek der wet van Mozes, die de HEERE aan Israël gegeven had, uit den tempel zou halen om hun daaruit voor te lezen, opdat zij die wet tot richtsnoer huns levens zouden kunnen maken.

3 Toen bracht de priester Ezra, op dien eersten dag der zevende maand, de wet vóór de gemeentevergadering, waar niet alleen mannen aanwezig waren, maar ook vrouwen, en ook kinderen die tot hun verstand gekomen waren en in staat waren om te luisteren, en hij las daaruit voor op
4 het plein vóór de Waterpoort, van zes uur in den morgen tot het aanbreken van den middag, ten aanhoore van de mannen en de vrouwen en de kinderen die tot hun verstand gekomen waren.

En de geheele saamgestroomde menigte was één en al oor om te luisteren naar wat uit het wetboek werd voorgelezen.

5 Opdat allen hem zouden kunnen hooren, stond Ezra bij dit voorlezen op een speciaal voor dit doel vervaardigd hoog houten platform, en naast hem op het platform stonden, aan zijn rechterhand: Mattithja, Sema, Anaja,

---

[1]) Zie Lev. 23 : 24, Num. 29 : 1.
[2]) Zie Ezra 7 : 25.

(Azarja) [1]), Uria, Hilkia en Maäseja, en aan zijn linkerhand: Pedaja, Misaël, Malchia, Hasum, Hasbaddana, Zacharja en Mesullam.

6 Staande op het platform, zoodat allen hem zien konden, ontsloot Ezra de boekrol ten aanschouwe van al het volk. Aangegrepen door den heiligen ernst van dit plechtig moment stond al het volk op uit hun gehurkte houding toen Ezra de boekrol ontsloot.

7 Alvorens nu met de voorlezing uit het wetboek een aanvang te maken, sprak Ezra eerst een lofverheffing uit om den HEERE, den grooten en getrouwen VerbondsGod van Israël, te loven en te prijzen, waarop door al het volk, terwijl zij hun handen biddend ten hemel hieven, met „Amen, Amen" geantwoord werd, waarna zij nederknielden met het hoofd ter aarde om den HEERE te aanbidden.

8 En telkens als Ezra een gedeelte uit het wetboek gelezen had, traden de levieten Jesua en Bani, Serebja, Jamin, Akkub, Sabbethai, Hodia, Maäseja, Kelita, Azaria, Jozabad, Hanan en Pelaja op om het voorgelezene voor het volk toe te lichten en hen daar nader over te onderwijzen, terwijl het volk bleef staan luisteren.

9 En de levieten lazen ook zelf voor uit het boek van de wet Gods, terwijl zij er een verklarende omschrijving [2]) en practische toepassing bij gaven om de beteekenis van de wet aan de hoorders duidelijk te maken, zoodat de schare, die aandachtig naar het gesprokene luisterde, ook een recht inzicht kreeg in wat haar voorgelezen werd.

10 Dit alles, de plechtigheid van het samenzijn en de inhoud van de door Ezra en zijn mannen voorgelezen Schriftgedeelten, waarin het volk de eisch van volstrekte gehoorzaamheid op het hart gebonden werd en de ernstige gevolgen van ontrouw en ongehoorzaamheid hun werden voor oogen gesteld [3]), maakte op het volk zulk een ontzaglijken

---

[1]) In den overgeleverden Hebr. tekst worden slechts zes mannen genoemd ter rechterhand van Ezra. Het is echter waarschijnlijk dat zoowel aan zijn rechter- als aan zijn linkerhand zeven mannen gestaan hebben. In een der apocriefe boeken wordt na Anaja de naam van Azarja genoemd, die in den overgeleverden Hebr. tekst waarschijnlijk uitgevallen is.

[2]) Zij boden dus ook al een „parafrase van de Heilige Schrift".

[3]) Men denke b.v. aan Schriftgedeelten als Lev. 26 en Deut. 28.

indruk, dat het geheele volk uitbarstte in geween, toen zij de woorden der wet hoorden.

Dit was echter niet in overeenstemming met het karakter van den Nieuwjaarsdag, die een dag van bijzondere feestvreugde zijn moest, geen dag van geween, maar een feestdag des geklanks [1]).

Daarom zeiden Zijne Excellentie stadhouder Nehemia, en Ezra de priester, de schriftkundige, en de levieten die het volk onderwezen, tot al het volk:

„Doet niet alzoo! Bedrijft geen rouw en weent niet, want deze eerste dag van het nieuwe jaar is een dag, dien de HEERE uw God afgezonderd heeft tot Zijn dienst, opdat Hij op dezen dag in blijdschap zou worden gediend, en gij u verlustigen zoudt in de weldaden des HEEREN, die Hij u geeft."

11 Verder spraken zij aldus tot hen:

„Bedrijft daarom vreugde, en richt vroolijke feestmaaltijden aan met kostelijke lekkernijen en heerlijke vette spijzen, en drinkt daarbij zoete dranken, en zorgt er voor dat àllen blijde kunnen zijn en deze feestvreugde algemeen zij, door ook gaven en lekkernijen te zenden en alzoo een feestelijke verkwikking te bereiden aan de armen, die zelf geen feestmaaltijd kunnen aanrichten. Want onze Heere heeft dezen dag bestemd tot een dag van heilige vreugde voor Zijn aangezicht. Bedroeft u daarom niet, maar verblijdt u met een heilige en intense vreugde over de weldaden en zegeningen die de HEERE, uw getrouwe VerbondsGod u te genieten geeft, en laat die blijdschap u troosten, en u moed geven, omdat de HEERE het u getoond heeft dat Hij een barmhartig en genadig God is, en groot van weldadigheid en trouw, zoodat gij ook voor de toekomst goedsmoeds moogt zijn en uw hoop op Hem gevestigd moogt hebben."

12 En ook de levieten spraken in denzelfden zin tot al het volk om de smart te stillen en aan het geween een einde te maken, en zeiden:

„Zwijgt toch stil, want dit is een dag van heilige feestvreugde. Weest dus niet bedroefd!"

13 Deze woorden van den stadhouder Nehemia en van

---

[1]) Zie Num. 29 : 1.

Ezra den priester en van de levieten hadden de gewenschte uitwerking. Want al het volk ging heen om feestmaaltijden aan te richten, en om te eten en te drinken en feestelijke lekkernijen te zenden aan de armen, en alzoo dezen dag met groote feestelijkheid te vieren als een dag van heilige vreugde en feestelijk geklank. Want zij hadden de woorden die tot hen gesproken waren, ter harte genomen.

2. *Het Loofhuttenfeest.* 8 : 14-19.

8 : 14 Nadat des anderen daags het gewone volk weer aan den arbeid was gegaan, verzamelden zich de leidslieden van het geheele volk, de familiehoofden en de priesters en de levieten tot Ezra den Schriftkundige, om door hem nader onderwezen te worden in de wet en met elkander na te gaan wat er met het oog op de verdere plechtigheden in de feestmaand in de wet voorgeschreven was.

15 Toen vonden zij in de wet het voorschrift, dat de HEERE door den dienst van Mozes gegeven had, dat de Israëlieten gedurende zeven dagen, van den vijftienden tot
16 den een-en-twintigsten van de zevende maand, in loofhutten wonen zouden [1]), en dat het volk daartoe plechtig moest worden opgeroepen [2]), waarom zij besloten overeenkomstig het voorschrift een algemeene opwekking en oproep te doen uitgaan door al hun steden en door Jeruzalem, van den volgenden inhoud:

„Gaat uit naar het gebergte, en haalt vandaar looftakken van olijfboomen en van oleasters, en looftakken van mirteboomen en van palmboomen, en takken van dichtbebladerde boomen, om naar het voorschrift der wet het feest in loofhutten te kunnen vieren."

17 Met blijdschap en enthousiasme gaf het volk aan dezen oproep zijner leiders gehoor, en het ging uit de steden naar het gebergte, en haalde vandaar looftakken en zij bouwden loofhutten, op het dak of op de binnenplaats van hun huis, terwijl de priesters en de levieten hun loofhutten bouwden op het tempelplein, in de voorhoven van het huis Gods, en

---

[1]) Zie Lev. 23 : 34-44.
[2]) Lev. 23 : 37.

de Joden van het platteland hun loofhutten bouwden op he plein vóór de Waterpoort en de Efraimspoort.

18 De deelname was algemeen, want de gansche gemeente van hen die uit de ballingschap waren weergekeerd, maakte loofhutten en woonde daarin, zoodat sinds de dagen van Jozua den zoon van Nun tot nu toe het feest der loofhutten niet zóó luisterrijk en met zóó algemeene deelname door het volk was gevierd. Zoo was er zeer groote vreugde.

19 En op elk der zeven dagen van het feest, van den eersten tot den laatsten dag toe, werd er voorgelezen uit het wetboek Gods [1]).

Zeven dagen lang vierde men het feest der loofhutten, terwijl het geheel besloten werd met een laatste heilige feestvergadering op den achtsten dag, die naar het voorschrift der wet een verbodsdag was, waarop men zich van allen arbeid onthield [2]).

3. *De nationale boete- en bededag.* 9 : 1-37.

9 : 1 De op den Nieuwjaarsdag door de wetslezing bij het volk gewekte stemming van boete en berouw, die toen reeds in luide weeklachten zich had geuit [3]), maar die toen door de leiders van het volk was teruggedrongen, omdat de Nieuwjaarsdag een dag van feestvreugde en blij geklank zijn moest — die stemming zocht nu toch een uitweg.

Juist door het met groote blijdschap gevierde loofhuttenfeest, waarop men den HEERE dank gebracht had voor Zijn groote en onverdiende zegeningen, gevoelde het volk zich te meer gedrongen nu ook met belijdenis van schuld en zonde tot God te gaan en den nood des volks in ootmoedig gebed Hem voor te leggen.

Nadat er daarom na de acht dagen van het feest één dag in stilte was voorbijgegaan, opdat er een duidelijk merkbare scheiding zijn zou tusschen feestvreugde en boetedoening, verzamelde het volk zich wederom op den vierentwintigsten van die zelfde zevende maand, tot het houden

---

[1]) Vgl. Deut. 31 : 10-13.
[2]) Lev. 23 : 36.
[3]) Zie 8 : 10.

van een nationalen boete- en bededag, waarvoor allen zich innerlijk en uiterlijk hadden voorbereid: men was den dag 's morgens reeds met vasten begonnen, terwijl men rouwkleederen had aangetrokken en aarde op het hoofd had gestrooid, ten teeken van diepen rouw en droefheid des harten.

2 Wijl men belijdenis wilde doen van de zonden der vaderen, scheidden de Israëlieten zich af van alle vreemden, die in deze nationale boete niet konden deelen.

Zoo deden zij staande belijdenis van hun zonden en van de ongerechtigheden hunner vaderen, afgewisseld door het voorlezen van gedeelten van het wetboek des HEEREN.

3 Terwijl ze op hun plaats bleven staan, luisterden zij het vierde gedeelte van den dag naar de voorlezing en toelichting van verschillende gedeelten uit het wetboek des HEEREN huns Gods, die hen moesten voorbereiden tot schuldbelijdenis en gebed, terwijl het volgende vierde gedeelte van den dag, tot aan den middag, besteed werd aan schuldbelijdenis en gebed, om voor het aangezicht des HEEREN belijdenis te doen van de zonden die het volk in het verleden tegenover den HEERE bedreven had en zich in ootmoed aanbiddend neer te werpen voor het aangezicht van den HEERE hun God.

4 Jesua en Bani, Kadmiël, Sebanja, Bunni, Serebja, Bani en Kenani hadden hierbij de leiding. Zij stonden op het hooge platform der levieten en riepen om beurte met luider stem tot den HEERE hun God, met schuldbelijdenis en
5 smeekgebed, terwijl de levieten Jesua, Kadmiël, Bani, Hasabneja, Serebja, Hodia, Sebanja en Pethahja meer tot taak hadden de gemeente tot de aanbidding des HEEREN op te wekken en aan het gemeenschappelijk gezang en den beurtzang der gemeente leiding te geven, waar zij tot de saamgestroomde menigte spraken: Komt, looft den HEERE uw God, van eeuwigheid tot eeuwigheid.

Ja, laat men Uw heerlijken Naam loven, Uw nooit naar waarde geprezen Naam, die boven allen lof en prijs verheven is.

6 [1]) Gij, o HEERE, Gij zijt de groote Schepper van hemel

[1]) Volgens de LXX is Ezra de voorganger geweest bij dit gebed.

en aarde. Want Gij, Gij alleen, hebt den hemel gemaakt, Uw hemelsche troonzaal in de bovenste hemelen met alle heirscharen der hemelsche legermachten, en de aarde hebt Gij gemaakt met alle schepselen die daarop zijn, en de zee met alles wat daarin is, en Gij laat Uw vaderlijke zorg naar dat alles uitgaan, waar Gij niet alleen dien schepselen het leven géeft, maar ook hun leven in stand houdt.

Voor U buigt al het heir des hemels aanbiddend zich neer, alle engelen en alle heirscharen der hemelsche legermachten!

7 Gij, o HEERE, die groote God en almachtige Schepper van hemel en aarde, Die ook de getrouwe God des verbonds van Uw volk zijt, Gij zijt de God, Die in nederbuigende goedheid Abram verkoren hebt en hem uitgeleid hebt uit Ur der Chaldeën, en zijn naam veranderd hebt in Abraham, omdat Gij hem tot een vader van velen maken wildet,
8 en Gij hebt zijn hart betrouwbaar bevonden tegenover U, waar hij U geloofde op Uw woord [1]), en Gij hebt met hem het verbond gesloten om aan zijn zaad te geven het land van den Kanaäniet en den Hethiet, den Amoriet, den Fereziet, den Jebusiet en den Girgasiet, en Gij hebt deze Uwe belofte ook gestand gedaan, omdat Gij rechtvaardig zijt, en Uw daden met Uw woorden in overeenstemming zijn.
9 En zoo hebt Gij steeds in den loop der eeuwen Uw onwankelbare trouw betoond tegenover onze vaderen.

Zoo was het toen onze vaderen verkeerden in grooten nood en ellende in Egypteland. Gij hebt de ellende onzer vaderen in Egypte gezien [2]) en Gij hoordet hun gekrijt bij de Schelfzee, toen zij door de legermacht van Farao werden
10 nagejaagd [3]), en Gij hebt teekenen en wonderen gedaan aan Farao en aan al zijn knechten en al de inwoners van zijn land, om Uw volk uit het diensthuis van Egypte te verlossen, machtige daden die Gij tevoren door Uw knecht Mozes hadt laten aankondigen, zoodat zij als even zoo vele teekenen waren dat Gij het waart, Die hiermede verlossend voor Uw volk tusschenbeide kwaamt, en wonderen, die niet

---

1) Zie Gen. 15 : 6.
2) Vgl. Exod. 3 : 7.
3) Exod. 14 : 10.

slechts het kunnen, maar ook het begrijpen der menschen te boven gingen.

Zulke teekenen en wonderen hebt Gij gedaan aan Farao en zijn volk, omdat Gij wist dat zij zich tegenover onze vaderen door trotschen overmoed lieten leiden.

Zoo hebt Gij U een naam gemaakt, die tot op heden voortduurt, waar nog heden ten dage de machtige wonderen die Gij toenmaals gedaan hebt tot verlossing van Uw volk Israël, niet zijn vergeten.

11 En Gij hebt de Schelfzee voor hun aangezicht gekliefd, en hun een pad gebaand door de golven, waarover zij midden door de zee konden voorttrekken, maar hun vervolgers, Farao en zijn heir, die dat ook beproefden, hebt Gij in de diepte der zee doen verzinken, als een steen in geweldige wateren [1]).

12 Daarna hebt Gij hun Uw veilig geleide gegeven op den tocht door de woestijn. Overdag leiddet Gij hen in een wolkkolom, waarin Gij voor hun aangezicht henentoogt [2]), en des nachts in een vuurkolom om voor hen den weg te verlichten waarlangs zij voorttrokken.

13 Op den berg Sinaï zijt Gij nedergedaald en hebt daar met hen gesproken vanuit den hemel, en Gij hebt hun rechtmatige rechtsnormen en betrouwbare wetten gegeven, goede
14 en doelmatige inzettingen en geboden, waaronder met name deze weldaad te noemen is dat Gij hun Uw heiligen sabbat hebt bekend gemaakt, als heenwijzing naar de komende rust, opdat zij op dien dag aan Uw Goddelijke rust zouden deel hebben.

En behalve die geboden en inzettingen en de wet, die
15 Gij hun hebt opgelegd door den dienst van Uw knecht Mozes, hebt Gij bovendien op dien woestijntocht voor hun stoffelijke nooden zorg gedragen, waar Gij hun van den hemel brood gaaft voor hun honger in het manna dat Gij deed neerdalen, en water voor hen uit de rots deed voortkomen tot lessching van hun dorst. En Gij zeidet hun dat zij zouden intrekken in het land waar Gij hen henen leiddet, om dat land dat Gij gezworen hadt hun te zullen geven, in bezit te nemen.

---

[1]) Vgl. Exod. 15 : 5, 9.
[2]) Vgl. Exod. 13 : 21, Num. 14 : 14.

Zoo zijt Gij in alles jegens onze vaderen getrouw geweest aan den eens door U gezworen eed.
16 Maar zij, onze vaderen, aan wie Gij Uwe weldaden zoo groot gemaakt hadt, zij hebben door trotschen overmoed jegens U zich laten leiden; zij hebben zich halsstarrig gedragen en hun nek verhard [1]) en niet geluisterd naar Uw
17 bevelen, en zij hebben geweigerd te gehoorzamen en niet gedacht aan Uw wonderteekenen die Gij voor hen gedaan hadt. Zij hebben zich halsstarrig gedragen en in hun afkeer van den dienst van U, hebben zij zelfs gepoogd onder een eigen-gekozen leider terug te keeren naar hun dienstbaarheid in Egypte [2]).

Maar Gij zijt een God, groot van vergevende liefde, Die in Uw genade steeds weer Uw gunst hun hebt bewezen, en in barmhartigheid met hen waart begaan, Die in Uw lankmoedigheid veel van hen hebt verdragen, en groot van goedertierenheid, waardoor Gij U nooit van hen hebt teruggetrokken en hen aan hun lot hebt overgelaten.
18 Ja, zelfs toen zij die groote afschuwelijkheid bedreven, dat zij openlijk hun minachting voor U te kennen gaven en een gegoten kalf maakten waarvoor zij zich godslasterlijk neerbogen met de woorden: „Dit is uw god, die u uit Egypte
19 heeft opgevoerd", zelfs ook toen hebt Gij in Uw groote barmhartigheid U niet van hen teruggetrokken en hen niet aan hun lot overgelaten in de woestijn, dat oord van dorheid en duisternis, waar de giftige slangen en gevaarlijke schorpioenen huisvesten, maar Gij hebt Uw eed gestand gedaan en gedacht aan Uw verbond, Gij hebt U over hen erbarmd en zijt voor hen blijven zorg dragen: de wolkkolom week overdag niet van boven hun hoofd om hen te leiden op den weg, noch de vuurkolom des nachts om den weg voor hen te verlichten dien zij gaan moesten.
20 Gij hebt hun zelfs Uw goeden Geest gegeven om hen steeds weer terecht te wijzen, toen Gij de zeventig oudsten begiftigd hebt met den Geest der wijsheid en der profetie [3]),

---

[1]) Vgl. Exod. 32 : 9; 33 : 3; 34 : 9.

[2]) Het woord, door de Stat. Vert. weergegeven als: in hun wederspannigheid, is door het uitvallen van een letter blijkbaar een schrijffout voor „in Egypte", zooals ook door de LXX vertaald wordt, vgl. Num. 14 : 4.

[3]) Num. 11 : 17, 25.

om het volk te onderwijzen, en in Uw onwankelbare trouw zijt Gij voortgegaan op wonderbare wijze te voorzien in hun stoffelijke nooddruft, waar Gij het manna niet geweerd hebt van hun mond en hun water gegeven hebt tot lessching van hun dorst.

21 Zoo hebt Gij veertig jaren lang voor hen gezorgd in de woestijn, en hun in rijke mate alles gegeven wat zij behoefden, zoodat zij geen gebrek leden; hun kleeren zijn al die jaren niet gesleten, en — wat anders toch eveneens te verwachten geweest zou zijn — hun voeten zijn niet pijnlijk gezwollen op dien jaren-langen tocht door het woestijnzand [1]).

22 Ook Uw belofte omtrent het land dat Gij hun geven zoudt, hebt Gij om de zonde des volks niet teniet gedaan, maar Gij hebt hun koninkrijken en volken gegeven, en het gebied dier volken hebt Gij naar vaste grenzen hun toegewezen. Ja, Gij hebt Uw belofte zelfs boven verwachting vervuld: Gij hebt hun ook gebied te erven gegeven in het Over-Jordaansche, waarvan in de belofte nimmer sprake was geweest, en hebt hun gegeven dat zij erfelijk in bezit mochten nemen het land van Sihon, den koning van Hesbon, en van Og, den koning van Basan.

23 Evenzoo hebt Gij ook Uw belofte aangaande de vermeerdering des volks met onkreukbare trouw vervuld, en Gij hebt hun zonen vermenigvuldigd als de sterren des hemels in menigte, en Gij hebt hen ingebracht in het land, waarvan Gij aan hun vaderen beloofd had dat zij daar zouden inkomen om het erfelijk in bezit te nemen.

24 Zoo zijn hun zonen daarin gekomen, en hebben het land in bezit genomen, en de inwoners des lands, de Kanaänieten, hebt Gij voor hun aangezicht vernederd en ten onder gebracht, en hebt die in hun hand overgegeven met hun koningen en de volken des lands, zoodat zij heer en meester werden in het land, en met de koningen en volken des lands konden handelen naar het hun goed dacht.

25 Versterkte steden hebben ze zoo in bezit genomen en een vruchtbaar land, waarbij een buitengewoon groote rijkdom hun ten deel viel: van huizen hebben zij zich meester gemaakt, die vol waren van allerlei goederen, en van uit-

---

[1]) Vgl. Deut. 2 : 7 en 8 : 4.

gehouwen waterbakken, en van wijngaarden en olijfgaarden en een groote hoeveelheid vruchtboomen.

Zoo konden zij naar hartelust eten, en verzadigd worden, en tot volle krachtsontplooiïng komen, onderwijl zij volop konden genieten door de groote goedheid die Gij hun betoondet.

26 Zij hebben U in dat alles echter niet erkend, maar zijn wederspannig geworden door hun wil te zetten tegenover Uw wil; zij kwamen tegen U in opstand, hebben om Uw wet zich niet bekommerd en Uw profeten gedood, die hun hun zonden voorhielden en hen waarschuwden om hen tot U terug te voeren [1]), en aldus hebben zij groote afschuwelijkheden bedreven.

27 Daarom kwaamt Gij met Uw tuchtigingen en gaaft in den tijd der Richteren hen telkens weer over in de hand hunner benauwers, die het hun benauwd maakten.

Als zij dan vanuit die benauwdheid riepen tot U, hebt Gij vanuit den hemel steeds weer naar hen gehoord en naar Uw groote barmhartigheden, waarmede Gij over hen begaan waart, hun telkens weer redders gegeven, die hen
28 redden uit de hand hunner benauwers. Maar als zij dan, verlost uit de hand hunner onderdrukkers, wederom een tijd van rust mochten genieten en de doorgestane benauwenis weder door hen vergeten was, dan bedreven zij opnieuw kwaad tegenover U, waarom Gij hen overleverdet in de hand hunner vijanden die over hen heerschten en hen vertraden, zoodat zij geheel van U vergeten schenen. Als zij dan uit dien grooten nood opnieuw tot U riepen, hebt Gij vanuit den hemel steeds weer opnieuw naar hen gehoord, en hebt naar Uw groote barmhartigheden hen vele malen verlost
29 uit de hand hunner onderdrukkers. En Gij hebt hen gewaarschuwd, om hen wederom te brengen tot het betrachten van Uw wet. Maar zij van hun kant hebben zich tegenover U verstout en zich door trotschen overmoed jegens U laten leiden, en naar Uw bevelen niet geluisterd, en Uw rechtsnormen, die hebben zij overtreden en daartegen gezondigd, van welke toch geldt dat de mensch die ze doet en betracht, daardoor zal leven [2]).

[1]) I Kon. 18 : 4, 13; 19 : 10; II Kron. 24 : 21.
[2]) Vgl. Lev. 18 : 5.

Zoo hebben zij als onwilligen zich tegen U verzet, en
als halsstarrigen hun nek verhard en niet willen luisteren.
30 Doch Gij hebt vele jaren met hen geduld gehad, al-
vorens Gij met Uw oordeelen gekomen zijt om over al die
zonden bezoeking te doen, en Gij hebt tegen hen betuigd
en hen gewaarschuwd door Uw Geest, door den dienst der
profeten die Gij tot hen gezonden hebt.
Maar zij hebben niet geluisterd. Daarom hebt Gij hen
overgegeven in de macht van de volken der landen, de
Assyriërs, die het tienstammen-rijk te gronde richtten, en de
Chaldeën, die Juda getuchtigd en haar bevolking in balling-
schap weggevoerd hebben.
31 In Uw groot erbarmen, waarmede Gij over hen bewogen
waart, hebt Gij evenwel ook in die zware tuchtiging hen
niet volkomen vernield, noch hen verlaten en hen in de
ballingschap doen ondergaan, maar gegeven dat er een
heilig overblijfsel mocht zijn, dat trouw was aan Uw wet en
dat Gij uit de ballingschap hebt verlost.
Alleen aan Uw ongehoudene goedheid en genade was
dat te danken, want een genadig en barmhartig God zijt
Gij.
32 Zoo komen wij met onzen nood van heden dan nu tot
U, o onze God, Gij, die in het verleden U geopenbaard hebt
als de groote, de oppermachtige en ontzagwekkende God,
Die het verbond gestand doet en tegenover Uw volk door
Uw weldadigheid U laat leiden, en wij bidden U: Wil toch
acht geven op de zeer groote moeite en al de ellende, die
ons volk in al zijn lagen geteisterd heeft, onze koningen,
onze vorsten, onze priesters, onze profeten en onze vaderen,
ja Uw gansche volk, vanaf de dagen van koning Hizkia, toen
koning Sanherib van Assyrië Juda heeft verwoest en onze
ellende een aanvang genomen heeft.
33 Wij bidden U, dat Gij al die zeer groote ellende van Uw
volk, die toen reeds begonnen is en die tot op heden nog
voortduurt, toch opmerken moogt. Niet, alsof wij U iets
te verwijten zouden hebben vanwege al Uwe tuchtigingen.
Want Gij zijt rechtvaardig in alles wat ons overkomen is, en
hebt het recht aan Uw zijde, maar wij hebben goddeloos
34 gehandeld, en tegen de vermaningen der profeten in, die
telkens weer Uw volk hebben gewaarschuwd, hebben onze

koningen en onze vorsten en onze priesters en onze vaders
steeds weer Uw wet niet gehouden en geen acht gegeven
op Uw geboden en Uw getuigenissen, die Gij tot hen liet
35 uitgaan om hen te waarschuwen; en zij hebben U niet ge-
diend in het koninkrijk dat zij van U ontvangen hadden,
en de menigvuldige zegeningen waarmede Gij hen zegendet
en al Uw goedheid, die Gij hun telkens weer beweest in dat
uitgestrekte en vruchtbare land dat Gij hun geschonken
hadt, hebben zij verzondigd, en zij hebben geweigerd zich
te bekeeren van hun booze werken.
36 Maar zie nu onze ellende aan, want wij zijn heden
slaven, slaven in het land dat Gij onzen vaderen gegeven
hadt om de vrucht daarvan te eten en het goede daarvan
37 te genieten, en de opbrengst van dat land komt heden ten
dage ten goede aan de koningen die Gij over ons gesteld
hebt om onzer zonden wil, die over ons heerschen naar hun
welgevallen; ja zij heerschen over onze lichamen, die wij
hun ter beschikking moeten stellen voor den krijgsdienst,
en zij beschikken over ons vee voor de belastingen die wij
hun moeten opbrengen.
Zoo zijn wij nu in groote benauwdheid!

4. *De oorkonde over de naleving der wet.* 9 : 33—10 : 39.

9 : 38 Om het nu na dezen boete- en bededag niet bij woorden
te laten blijven, maar de vrucht van deze boetedoening een
meer blijvend karakter te verleenen, sloten wij met het oog
hierop een plechtig trouwverbond, waarvan ook een oor-
konde op schrift gesteld werd, die door onze vorsten, onze
levieten en onze priesters werd onderteekend en van hun
zegelafdruk voorzien.
10 : 1 De volgende personen waren het die de oorkonde onder-
teekenden en verzegelden:
Allereerst Zijne Excellentie Stadhouder Nehemia, de
zoon van Hachalja, en Zidkia [1]).
2-8 Vervolgens de familiehoofden van de verschillende

[1]) Deze Zidkia is òf de schrijver geweest van Nehemia, vgl. Ezra 4 : 8, 17, òf naast Nehemia als vertegenwoordiger van den Perzischen koning moet hij beschouwd worden als vertegenwoordiger van de Joodsche gemeenschap, voorzitter van den raad der oudsten.

priestergeslachten, te weten Seraja, Azarja, Jeremia, Pashur, Amarja, Malkia, Hattus, Sebanja, Malluch, Harim, Meremoth, Obadja, Daniël, Ginnethon, Baruch, Mesullam, Abia, Miamin, Maäzja, Bilgai en Semaja.

Dit waren de hoofden van de priesterafdeelingen, die namens de onderscheidene priestergeslachten de oorkonde onderteekenden.

9-13 Na de priesters onderteekenden de familiehoofden van de levieten, namelijk Jesua, de zoon van Azanja, Binnuï uit de zonen van Hanadad, en Kadmiël en hun broeders Sebanja, Hodia, Kelita, Pelaja, Hanan, Micha, Rehob, Hasabja, Zakkur, Serebja, Sebanja, Hodia, Bani en Beninu.

Dit waren de familiehoofden der levieten die het stuk onderteekenden en verzegelden.

14-27 Vervolgens kwamen de familiehoofden van het volk, dat niet tot de priesters en levieten behoorde, te weten Paros, Pahath-Moab, Elam, Zattu, Bani, Bunni, Azgad, Bebai, Adonia, Bigvai, Adin, Ater, Hizkia, Azzur, Hodia, Hasum, Bezai, Harif, Anathoth, Nebai, Magpias, Mesullam, Hezir, Mesezabeël, Zadok, Jaddua, Pelatja, Hanan, Anaja, Hoséa, Hananja, Hassub, Hallohes, Pilha, Sobek, Rehum, Hasabna, Maäseja, Ahia, Hanan, Anan, Malluch, Harim en Baäna.

28 Behalve deze schriftelijke onderteekening van de oorkonde door de vorsten en familiehoofden, werd door de groepen die zij vertegenwoordigden de nadrukkelijke verklaring afgelegd dat zij hun instemming daarmede betuigden.

Dit waren de overige priesters en levieten, de poortwachters, de zangers, de tempelhoorigen en de nakomelingen van hen, die bij de wegvoering in ballingschap in het land waren achtergebleven, doch zich van de volken der landen afzijdig gehouden hadden om naar de wet Gods te leven.

Deze allen met hun vrouwen en hun zonen en hun dochteren, die tot onderscheid van jaren gekomen waren,
29 betuigden hun instemming met wat hun familiehoofden en leidslieden gedaan hadden, en sloten zich aan bij hun broederen, hun voornaamsten en leidslieden en vorsten, die

de oorkonde onderteekend en verzegeld hadden, en, met
vervloeking van zichzelf wanneer zij in dezen hun woord
niet zouden gestand doen, beloofden zij onder inroeping
van God als Getuige, dat zij zouden nakomen de wet Gods
die door de hand van Mozes, den knecht Gods, gegeven is,
en dat zij zouden onderhouden en volbrengen alle geboden
en rechtsnormen en inzettingen van den HEERE onzen
Heere, den VerbondsGod en Gebieder van het volk Israël.
30 Dit hield met name ook in dat wij ons niet door ge-
mengde huwelijken verzwageren zouden met de heidensche
volken, dat wij onze dochteren niet ten huwelijk zouden
geven aan de niet-Joodsche landsbevolking, en hun dochters
31 niet ter vrouw zouden nemen voor onze zonen; dat wij
ook getrouw zouden zijn in het onderhouden van de heilige
dagen, die de HEERE ingesteld had, en dat wij dus, als de
landsbevolking op den sabbatdag hun koopwaren, waar-
onder ook het gedorschte koren, in de stad ter markt zou
brengen, dat wij dan op den sabbat of op een anderen
heiligen dag van hen niets zouden koopen; dat wij ook het
sabbatsjaar zouden onderhouden door het land in het ze-
vende jaar braak te laten liggen, opdat het een rustjaar
genieten zou, waarin de armen recht zouden hebben op al
wat in dat jaar vanzelf op den akker groeit, en dat van de
armen in het sabbatsjaar geen schuld zou worden terugge-
vorderd en geen rente zou worden geëischt [1]).
32 Bovendien hebben wij ons vrijwillig verplicht tot be-
taling van een hoofdgeld van een derde sikkel per jaar [2])
ten behoeve van den eeredienst in het huis onzes Gods,
opdat daarmede de kosten bestreden zouden worden van de
33 toonbrooden, die wekelijks voor het aangezicht des
HEEREN moesten worden neergelegd, en van de dagelijk-
sche offeranden, te weten het avond-spijsoffer en het mor-
genbrandoffer [3]), en van de offers die op de sabbatten en
de nieuwe-maan-feesten en op de vastgestelde heilige fees-

---

[1]) Vgl. Deut. 15 : 1-11.

[2]) Volgens Ex. 30 : 13 moest iedere volwassen manlijke Israëliet ½ sikkel betalen, dat is ± 75 cent. Waar de Perzische sikkel echter ongeveer de helft zwaarder was dan de Joodsche sikkel, werd het hoofdgeld hier teruggebracht op 1/3 sikkel.

[3]) Zie Exod. 29 : 38-42.

ten gebracht moesten worden [1]), en van de wijgaven bij bijzondere gelegenheden [2]), en van de zondoffers die op den grooten verzoendag en in enkele bijzondere gevallen [3]) gebracht moesten worden om over de zonden van Israël verzoening te doen, en verder alle kosten die aan den tempeldienst verbonden waren ter voorziening in alles wat voor den goeden gang van den eeredienst in het huis onzes Gods van noode was.

34 Ook voor de houtvoorziening ten behoeve van het vuur op het brandofferaltaar werd een regeling getroffen. Wij wierpen het lot onder de priesters en de levieten en het overige volk om uit te maken welke geslachten en families op bepaalde tijden jaar na jaar het benoodigde hout zouden brengen naar het huis onzes Gods ten dienste van het brandofferaltaar van den HEERE onzen God, waarop volgens het voorschrift der wet het vuur steeds brandende gehouden moest worden [4]).

35 Verder namen wij ook de verplichting op ons tot het getrouw naleven van de wet der eerstelingen, dat wij de eerstelingen van onzen akker en de eerstelingen van alle soorten vruchtboomen jaar op jaar zouden brengen naar de
36 priesters ten huize des HEEREN, en dat wij de eerstgeborenen onzer zonen en van het onreine vee zouden lossen door naar de schatting des priesters overeenkomstig het voorschrift der wet het verschuldigde losgeld daarvoor te betalen [5]), en dat wij de eerstgeborenen van onze runderen en van onze schapen naar het huis onzes Gods zouden brengen naar de priesters die in het huis onzes Gods dienst doen, opdat het vet daarvan op het altaar zou worden verbrand tot een vuuroffer van lieflijken reuk voor den HEERE en het vleesch voor offermaaltijden bestemd zou worden [6]).

37 Bovendien werd overeengekomen dat wij, behalve de reeds genoemde eerstelingen van veld- en boomvruchten,

---

[1]) Zie Num. 28 : 16—29 : 38.
[2]) B.v. de beide lammeren die op het Pinksterfeest uit naam der gansche gemeente geofferd werden, Lev. 23 : 19.
[3]) Zie Lev. 4.
[4]) Lev. 6 : 12.
[5]) Num. 18 : 15-16.
[6]) Num. 18 : 17 v.

ook eerstelingen zouden opbrengen ten behoeve van de priesters. Dat betrof met name de eerstelingen van het fijne meel en van alle soorten fruit en van wijn en olie, die als hefoffer den HEERE zouden worden aangeboden door ze voor den HEERE omhoog te heffen, en dan naar de priesters gebracht zouden worden in de voorraadkamers van het huis onzes Gods[1]), terwijl de levieten de tienden van de akker-opbrengst ontvangen zouden.

De levieten moesten daartoe echter zelf in de steden komen in alle landbouwcentra, vergezeld van een priester
38 uit het geslacht van Aäron, om ten overstaan van dien priester vast te stellen wat zij moesten ontvangen en om die tienden in ontvangst te nemen. Van die door hen ontvangen tienden van de akker-opbrengst moesten de levieten dan wederom het tiende gedeelte afstaan aan de priesters, en dat brengen naar de provisiekamers bij het huis onzes Gods.
39 Naar die provisiekamers moeten de Israëlieten hun hefoffer brengen van koren, most en olie, dat voor de levieten bestemd was, en daar moeten de levieten op hun beurt brengen wat voor de priesters bestemd is, omdat daar de opslagplaatsen zijn met het vaatwerk van het heiligdom, en omdat daar voldoende tempeldienaren aanwezig zijn, dienstdoende priesters en poortwachters en zangers, om alles te kunnen controleeren.

Zoo hebben wij de verplichting op ons genomen het huis onzes Gods niet in den steek te laten, maar zorg te dragen voor alles wat voor den dienst in het huis onzes Gods noodig zou zijn.

III. *Overzicht der bevolking.* 11 : 1—12 : 26.

1. *Verdeeling der bevolking tusschen Jeruzalem en de overige steden van Juda en Benjamin.* 11 : 1-36.

11 : 1 Reeds vóór het aanbreken van de zevende maand, waarin de verschillende heilige feesten en de nationale boete- en bededag gehouden waren en de plechtige verbondsvernieuwing had plaats gegrepen met de daarop volgende

[1]) Deze provisiekamers waren door Koning Hiskia gebouwd, II Kron. 31 : 11 v.

onderteekening en verzegeling van de verbondsoorkonde, reeds vóór dit alles had de HEERE in mijn geest een plan doen rijpen, maatregelen te nemen om de bevolking van Jeruzalem te vermeerderen, opdat de veiligheid van de stad meer gewaarborgd zou zijn [1]).

Nu, na afloop van de feesten en plechtigheden, kon tot nadere uitvoering van dit plan worden overgegaan.

De vorsten van het volk en de familiehoofden woonden wel in Jeruzalem, van het gewone volk waren het er echter slechts weinigen, die binnen den muur van Jeruzalem woonden.

Door het volk dat buiten Jeruzalem woonde werd nu het lot geworpen om er één op de tien aan te wijzen om in Jeruzalem, de heilige stad, waar de tempel des HEEREN stond, te gaan wonen, terwijl de negen overigen in de andere steden van Juda en Benjamin zouden mogen wonen.

2 Er waren er echter ook, die zich vrijwillig aanmeldden om in Jeruzalem te gaan wonen, die daarvoor den blijden dank en de zegenwenschen der voor deze aangelegenheid saamgeroepen volksvergadering mochten inoogsten.

3 Hier volgt een lijst van de familiehoofden uit de Perzische provincie Juda, die binnen de muren van Jeruzalem zijn gaan wonen. Zij woonden in de steden van Juda, ieder op zijn eigen bezitting in hun steden, gewone burgers, priesters, levieten, tempelhoorigen en zonen van Salomo's slaven, maar gingen nu binnen Jeruzalem wonen.

4 Zoo zijn van de Judeërs en Benjaminieten zich metterwoon binnen Jeruzalem gaan vestigen de navolgende personen:

Van den stam van Juda twee familiehoofden, te weten: uit het geslacht van Perez [2]) Athaja, de zoon van Uzzia, den zoon van Zacharia, den zoon van Amarja, den zoon van Sefatja, den zoon van Mahalaleël, en uit het geslacht
5 van Sela [3]) Maäseja, de zoon van Baruch, den zoon van Kolhozé, den zoon van Hazaja, den zoon van Adaja, den zoon van Jojarib, den zoon van Zacharia.

6 Al de zonen van Perez, die in Jeruzalem zijn gaan

[1]) Zie 7 : 4, 5.
[2]) Zie Gen. 38 : 29.
[3]) Zie Gen. 38 : 5; I Kron. 2 : 3.

wonen, waren in totaal vierhonderd acht en zestig familiehoofden[1]), allen dappere en weerbare mannen, die zelf voor hun uitrusting konden zorgen en daarom weerplichtig waren.

7 Van den stam van Benjamin twee geslachtshoofden: Sallu, de zoon van Mesullam, den zoon van Joëd, den zoon van Pedaja, den zoon van Kolaja, den zoon van Maäseja, den zoon van Ithiël, den zoon van Jesaja, en na hem
8 Gabbai-Sallai: in totaal negenhonderd acht en twintig familiehoofden.

9 Deze Benjaminieten leefden in eigen stamverband onder leiding van Joël, den zoon van Zichri, die overste over hen was, terwijl Juda, de zoon van Senuja, onderbevelhebber was over de stad[2]).

10-14 Van de priesters waren het de volgende familiehoofden die zich binnen Jeruzalem gingen vestigen: Jedaja, Jojarib[3]), Jachin en Seraja, de zoon van Hilkia, den zoon van Mesullam, den zoon van Zadok, den zoon van Merajoth, den zoon van Ahitub, die den titel droeg van „vorst van het huis Gods", met de tot hun priesterklassen behoorende dienstdoende priesters, in totaal achthonderd twee en twintig man.

Verder ook nog Adaja, de zoon van Jeroham, den zoon van Pelalja, den zoon van Amzi, den zoon van Zacharia, den zoon van Pashur, den zoon van Malkia, met zijn broeders, tesamen tweehonderd twee en veertig familiehoofden; en eindelijk Amassai, de zoon van Azareël, den zoon van Achzai, den zoon van Mesillemoth, den zoon van Immer, met zijn broeders, allen weerbare mannen, die voor hun eigen uitrusting konden zorg dragen, totaal honderd acht en twintig man, die onder het bevel stonden van Zabdiël, den zoon van Haggedolim.

15-19 Verder waren het de volgende levieten-geslachten, die zich binnen Jeruzalem gingen vestigen:

Semaja, de zoon van Hassub, den zoon van Azrikam,

---

[1]) Vermoedelijk zullen de familiehoofden uit het geslacht van Perez' jongere broer Sela mede in dit getal begrepen zijn.

[2]) letterl.: de tweede over de stad.

[3]) In den overgeleverden tekst staat: de zoon van Jojarib; dit „zoon van" is waarschijnlijk door een schrijffout in den tekst gekomen, vgl. I Kron. 9 : 10.

den zoon van Hasabja, den zoon van Bunni, en verder Sabbethai en Jozabad, twee hoofden van levietische geslachten, die belast waren met den buitendienst van het huis Gods[1]). Voorts Mattanja, de zoon van Micha, den zoon van Zabdi, den zoon van Asaf, de leider van het lofgezang[2]), die bij het gebed den jubel van lof en dank aanheffen moest[3]). Verder Bakbukja, die de leider was van het tweede koor, en Abda, de zoon van Sammua, den zoon van Galal, den zoon van Jeduthun, als leider van het derde koor.

Al deze genoemde levieten, die in Jeruzalem woonden, waren tweehonderd vier en tachtig huisvaders, waar dan nog bijkwamen de poortwachters, Akkub en Talmon met hun broeders, die wacht hielden bij de poorten, totaal honderd twee en zeventig man.

20 De rest van Israël, zoowel van de burgerbevolking als van de priesters en de levieten, bleef wonen in de overige steden van Juda, ieder op zijn erfdeel.

21 De tempelhoorigen echter, die ter wille van hun dienst wel in de onmiddellijke nabijheid van het heiligdom verblijf moesten houden, woonden allen in Jeruzalem, in een eigen wijk op den Ofel, den heuvel bij den oostmuur van Jeruzalem. Aan hun hoofd stonden Ziha en Gispa.

22 Aan het hoofd van de levieten in Jeruzalem stond Uzzi, de zoon van Bani, den zoon van Hasabja, den zoon van Mattanja, den zoon van Micha, die behoorde tot de zonen van Asaf, de zangers. Deze Uzzi had toezicht te houden op den dienst dien de levieten verrichtten in het huis Gods.

23 Want met betrekking tot hen was er een besluit van den Perzischen koning, waarin hun dienst, dien zij van dag tot dag te verrichten hadden, nader was omschreven[4]), terwijl de dagtaak dien de zangers te verrichten hadden, door onderlinge afspraak en overeenkomst geregeld was.

---

[1]) Misschien is hieronder te verstaan het onderhoud van de gebouwen en gereedschappen, en het in ontvangst nemen van de geschenken, misschien ook is bedoeld de niet-cultische arbeid als rechtspraak en dergelijke, vgl. I Kron. 26: 29.

[2]) Naar de lezing van de LXX is hier een kleine wijziging aangebracht in den overgeleverden tekst.

[3]) De tekst van dit „Looft!" is te vinden I Kron. 16 : 8-36.

[4]) Hierbij zal wel te denken zijn aan de door koning Artaxerxes aan Ezra verleende opdracht om den dienst Gods in Jeruzalem te regelen. Zie Ezra 7: 12 v.

24 Petahja, de zoon van Mesezabeël, een van de nakomelingen van Juda's zoon Zerah [1]), was gevolmachtigde des konings voor alles wat het Joodsche volk betrof, om als tusschenpersoon op te treden tusschen het Perzische hof en het Joodsche volk.

25-30 Wat de bevolking betreft van de open steden en dorpen op het platteland: er woonden Judeërs in Kirjath-Arba met de dorpjes die daarbij hoorden, en in Dibon met de dorpjes die daarbij hoorden, in Jekabzeël met de daarbij behoorende dorpen, in Jesua, Molada, Beth-Pélet, Hazar-Sual, Ber-Seba met de dorpjes daaromheen, in Ziklag, Mechona met de daarbij behoorende dorpjes, in En-Rimmon, Zora, Jarmuth, Zanóah, Adullam met de daarbij behoorende dorpen, Lachis en de landstreek daaromheen, en in Azeka met de dorpjes en gehuchten die daarbij behoorden.

Het gansche gebied waarin de Judeërs zich vestigden, strekte zich dus uit van Ber-Seba in het Zuiden tot aan het dal van Hinnom in de onmiddellijke omgeving van Jeruzalem.

31-35 De Benjaminieten vestigden zich vanaf Géba, aan de noordgrens van het gebied van Juda [2]), in Michmas en Aja en Beth-El met de dorpjes die daarbij behoorden, in Anathoth, Nob, Ananja, Hazor, Rama, Gittaïm, Hadid, Zeboïm, Neballat, Lod, Ono en in het Handwerkersdal [3]).

36 Van de levieten kregen enkele afdeelingen, die vroeger in Juda gewoond hadden, een woonplaats in Benjamin.

2. *Register van priesters en levieten.* 12 : 1-26.

12 : 1-7 Hier volgt nog een lijst van de priesters en levieten, die met Zerubbabel, den zoon van Sealtiël, en met Jozua indertijd optrokken uit Babel naar het land der vaderen.

Het waren de priesterfamiliën van Seraja, Jeremia, Ezra, Amarja, Malluch, Hattus, Sechanja, Rehum, Meremoth, Iddo, Ginnethoi, Abia, Miamin, Maädja, Bilga en

---

[1]) Zie Gen. 38 : 30.
[2]) Zie II Kon. 23 : 8.
[3]) Vgl. I Kron. 4 : 14.

Semaja en verder ook de priesterfamilies van Jojarib, Jedaja, Sallu, Amok, Hilkia en Jedaja.

Dit waren de hoofden der priesters en van hun broeders in de dagen van den hoogepriester Jozua, ten tijde van den eersten terugkeer uit Babel.

8-9 De hoofden der levieten in dien tijd van den hoogepriester Jozua waren Jesua, Binnuï, Kadmiël, Serebja, Juda en Mattanja; hij en zijn broeders hadden de leiding bij het zingen der dankliederen in den dienst in den tempel, terwijl hun broeders Bakbukja en Unni bij den dienst tegenover hen stonden en het andere koor vormden, dat bij den beurtzang in den tempel de andere partij te zingen had.

10-11 Hier volgt een lijst van de hoogepriesters, die er in den loop der jaren geweest zijn:

Eerst Jozua, de zoon van Jozadak, welke laatste bij den ondergang van Jeruzalem door Nebucadnezar naar Babel was gevoerd [1]). Deze Jozua gewon Jojakim; Jojakim gewon Eljasib, den tijdgenoot van Nehemia [2]); Eljasibs zoon was Jojada; Jojada gewon Johanan [3]) en Johanan gewon Jaddua.

12-21 In de dagen van den hoogepriester Jojakim, den zoon van Jozua, stonden de volgende priesters aan het hoofd der reeds genoemde priesterfamilies [4]):

Aan het hoofd van het priestergeslacht van Seraja stond Meraja; van het geslacht van Jeremia, Hananja; van Ezra, Mesullam; van Amarja, Johanan; van Melichu, Jonathan; van Sebanja, Jozef; van Harim, Adna; van Merajoth, Helkai; van Iddo, Zacharia; van Ginnethon, Mesullam; van Abia, Zichri; van Minjamin, . . . [5]); van Moadja, Piltai; van Bilga, Sammua; van Semaja, Jonathan; en voorts aan het hoofd van het priestergeslacht van Jojarib, Mattenai; van Jedaja, Uzzi; van Sallai, Kallai; van Amok, Heber; van Hilkia, Hasabja en van Jedaja, Nethaneël.

22 Van de levieten zijn de namen der familiehoofden ge-

---

[1]) Zie I Kron. 6 : 15.
[2]) Zie 3 : 1.
[3]) In den overgeleverden tekst staat hier Jonathan; blijkens vs 22 is dit een schrijffout voor Johanan = Johannes.
[4]) Met kleine wijziging worden hier dezelfde namen genoemd als in vs 1-7.
[5]) Hier is de naam van het hoofd van het geslacht uitgevallen.

registreerd in de dagen van de hoogepriesters Eljasib, Jojada, Johanan en Jaddua, terwijl van de priesters de namen der familiehoofden geregistreerd werden tot aan de regeering van Darius den Pers [1]).

23 De namen van deze familiehoofden van de zonen van Levi, zoowel der priesters als der levieten tot de dagen van den hoogepriester Johanan, den kleinzoon van Eljasib, werden opgeteekend in het officieele boek der Kronieken, dat in het tempelarchief bewaard werd en dat een volledige lijst bevatte van de namen der priesters en levieten uit den tijd van het Perzische rijk.

24 Familiehoofden der levieten waren Hasabja, Serebja, Jesua, Binnuï [2]) en Kadmiël, en hun broeders Mattanja, Bakbukja en Obadja [3]), die bij den tempeldienst de leiding hadden van de koren tegenover hen, afdeeling tegenover afdeeling, om naar het voorschrift van David te loven en te prijzen [4]).

25 Mesullam, Talmon en Akkub [5]) waren hoofden der levietische poortwachters, die de wacht hielden bij de provisiekamers in de poortgebouwen.

26 Dit waren tijdgenooten van den hoogepriesters Jojakim, den zoon van Jozua, den zoon van Jozadak, en van den landvoogd Nehemia en van den priester Ezra, den Schriftkundige.

IV. *Plechtige inwijding van Jeruzalems muur.* 12 : 27-43.

12 : 27 Toen al deze maatregelen tot vermeerdering van

---

1) Bedoeld is Darius I, 521—485 v. Chr., Darius de Pers genoemd, ter onderscheiding van Darius den Meder.

2) In den overgeleverden tekst staat hier: „zoon van". Vergelijking met de opsomming uit vs 8 doet vermoeden dat dit „zoon van" een schrijffout is voor Binnuï.

3) In den overgeleverden tekst staan de namen Mattanja, Bakbukja en Obadja bij het volgende vers, waar de poortwachters genoemd worden. Uit 11 : 17 echter blijkt dat Mattanja en Bakbukja geen poortwachters, maar koorleiders waren bij den tempeldienst, terwijl de daar genoemde Abda wel dezelfde zal zijn als de hier genoemde Obadja; deze 3 namen zijn dus de namen van de in dit vers genoemde broeders en moeten derhalve nog bij vs 24 genomen worden.

4) Zie I Kron. 16 : 4, 23 : 30, e.a. pl.

5) Vgl. 11 : 19, Ezra 2 : 42, I Kron. 9 : 17; de in de beide laatste teksten genoemde Sallum heet hier Mesullam.

Jeruzalems bevolking[1]) hun beslag gekregen hadden, was ten laatste het oogenblik aangebroken dat tot plechtige en feestelijke inwijding van Jeruzalems muur kon worden overgegaan. Daartoe zocht men de levieten op uit al hun woonplaatsen waar zij zich gevestigd hadden, om ze naar Jeruzalem te brengen, opdat de inwijding onder vreugdebetoon zou kunnen plaats vinden met lofliederen en blijde zangen van vreugde en dank, onder begeleiding van cymbalen, harpen en citers.

28 Zoo verzamelden zich de leden van de drie levietische zangkoren[2]) uit het zuidelijk deel van de Jordaanvlakte, dat nog min of meer tot de omgeving van Jeruzalem behoorde, en uit de dorpen en gehuchten in de nabijheid van
29 Netofa, ten Zuid-Westen van Jeruzalem, en uit de streek ten Noorden van Jeruzalem, te weten uit Beth-Gilgal, en uit de velden van Geba en Azmaveth. Want er was slechts een deel der zangers, dat in Jeruzalem woonde; de anderen hadden zich dorpen gebouwd in de omgeving van Jeruzalem, in de nabijheid van de zooeven genoemde steden.

30 Vóór het feest der inwijding van den stadsmuur moest er echter eerst een reiniging en ontzondiging plaats vinden van allen die daaraan wilden deelnemen. Daarom reinigden de priesters en de levieten eerst zichzelf, terwijl zij daarna ook zond- en brandoffers[3]) brachten ter reiniging van het volk en van de poorten en de muren.

31 Nadat daarmede de laatste voorbereidselen voor de feestelijke inwijding van Jeruzalems muur getroffen waren, vergaderde ik de vorsten van Juda op den muur, opdat zij in twee groote processies in tegenovergestelde richting over den muur zouden trekken, om ten slotte bij den tempel elkander te ontmoeten.

Het eene dankkoor ging over den muur naar rechts, in
32 de richting van de Aschpoort. Achter dat dankkoor der levieten ging Hosaja met de helft van de vorsten van Juda,

---

[1]) Zie 11 : 1 vv.
[2]) Zie 11 : 17; 12 : 25.
[3]) Vgl. II Kron. 29 : 20 vv.

33-36 namelijk Azarja, Ezra[1]), Mesullam, Juda, Benjamin[2]), Semaja en Jeremia. Verder kwam er een aantal priesters met trompetten[3]), terwijl daarbij zich aansloot Zacharia, de zoon van Jonathan, den zoon van Semaja, den zoon van Mattanja, den zoon van Michaja, den zoon van Zakkur, den zoon van Asaf, die aan het hoofd stond van zijn broeders, de levietische muzikanten, te weten Semaja, Azareël, Milalai, Gilalai, Maäi, Nethaneël, Juda en Hanani, met muziekinstrumenten zooals die sinds David, den man Gods, gebruikelijk waren geweest[4]).

Aan het hoofd van deze vorsten van Juda en van de priesters en de muzikanten, vlak achter het dankkoor dat den kop van den stoet vormde, ging Ezra de Schriftkundige.

37 Vanaf het punt van opstelling[5]) ging deze processie in de richting van de Aschpoort en verder via de Fonteinpoort, en vandaar rechtuit bestegen zij de trappen van de Davidsstad, waar de muur bij het huis van David omhooggaat, en verder in noordelijke richting tot zij aan den oostkant van de stad bij de Waterpoort het tempelplein bereikt hadden.

38 Het andere dankkoor der levieten, waar ik zelf achter volgde met de andere helft van de vorsten van Juda, en met priesters met trompetten en muzikanten, ging vanaf het punt van opstelling in tegenovergestelde richting over den
39 stadsmuur, langs de Bakovenstoren tot aan den breeden muur, langs de Efraïmspoort en de Oude poort en de Vischpoort en den toren van Hananeël en den toren van Mea, tot aan de Schaapspoort, tot zij eindelijk kwamen bij den ingang aan de Noord-Oostzijde van het tempelplein, bij de

---

[1]) Deze Ezra is niet Ezra de Schriftkundige, die in vs 36 genoemd wordt.
[2]) De namen Juda en Benjamin zijn hier persoonsnamen, vgl. Nehem. 12 : 8 en 36 en 11 : 9, waar de naam Juda ook nog voorkomt, en Ezra 10 : 32 en Neh. 3 : 23, waar de naam Benjamin voorkomt.
[3]) Vermoedelijk zeven priesters, evenals, blijkens vs 41, ook in den anderen stoet zeven priesters waren.
[4]) Vgl. II Kron. 29 : 26, I Kron. 15 : 16; 23 : 5.
[5]) Vermoedelijk bij de Dalpoort aan den Z.-W. punt van Jeruzalem.

40 Gevangenispoort [1]), waar zij stand hielden. Vervolgens
stelden de beide dankkoren met de daarachter volgende
processies zich op op het tempelplein bij het huis Gods, de
eerste processie die het tempelplein betrad van uit het
Zuid-Oosten door de Waterpoort, en de andere stoet, waar
ik zelf bij was met de helft van de vorsten van Juda, en met
41 de priesters Eljakim, Maäseja, Minjamin, Michaja, Eljoënai,
Zacharia en Hananja, die de trompetten staken, en met de
42 muzikanten Maäseja, Semaja, Eleazar, Uzzi, Johanan,
Malkia, Elam en Ezer, terwijl de zangers hun lofliederen en
vreugdezangen zongen onder leiding van Jizrahja.
43 Ten besluite van dezen plechtigen ommegang der beide
processies over den stadsmuur, waardoor de geheele stad
met haar muren en torens, haar inwoners en gebouwen den
HEERE gewijd werd, werden op dien dag groote slacht- en
dankoffers gebracht, die hun hoogtepunt vonden in blijde
offermaaltijden, waarbij men zich overgaf aan groote en uit-
bundige blijdschap, omdat God door Zijn daden rijke
stof tot blijdschap gegeven had. Ook de vrouwen en kinde-
ren namen aan de offermaaltijden deel, ja zóó groot en uit-
bundig was de blijdschap die Jeruzalem vervulde, dat de
vreugdekreten van Jeruzalems feest tot op grooten afstand
gehoord werden.

---

[1]) Vergelijk voor al deze poorten 3 : 13-26. De Efraïmspoort en de Gevangenispoort werden in hoofdstuk 3 niet genoemd, vermoedelijk omdat daaraan geen herstel-werkzaamheden verricht behoefden te worden.

DERDE HOOFDDEEL: NEHEMIA's WERKZAAMHEID GEDURENDE ZIJN TWEEDE AMBTSPERIODE TE JERUZALEM. (12 : 44—13 : 31).

I. *De door Nehemia tot stand gebrachte verbeteringen inzake eeredienst en volksleven.* 12 : 44—13 : 3.

1. *De zorg voor de wettelijke leveranties ten behoeve van de tempeldienaren.* 12 : 44-47.

12 : 44 In dien tijd van Nehemia's werkzaamheid [1]) waren er maatregelen getroffen met het oog op het inzamelen van de volgens de wet verplichte bijdragen voor de priesters en de levieten. Er werden mannen aangesteld om toezicht te houden op de voorraadkamers, waar de eerstelingen en de tienden en de vrijwillige hefoffers, die daarenboven nog gebracht werden, opgeslagen werden.

In die voorraadkamers moesten de opzichters de door de wet voorgeschreven bijdragen verzamelen, die uit de akker-opbrengst door de verschillende steden ten behoeve van de priesters en de levieten opgebracht werden. Want de inwoners van Juda waren met blijdschap vervuld over de priesters en de levieten, die den dienst in den tempel waarnamen, en leverden daarom met groote bereidwilligheid en met vreugde, wat door de wet voor de tempel-
45 dienaren voorgeschreven was, en zij namen den dienst huns Gods nauwkeurig waar, en hielden zich stipt aan alles wat met het oog op den reinigingsdienst voorgeschreven was,

[1]) In dit gedeelte 12 : 44—13 : 3 wordt een korte samenvatting gegeven van wat Nehemia gedurende zijn eerste en ook gedurende zijn tweede verblijf te Jeruzalem tot stand bracht. Bij 13 : 4 volgt dan het bericht van wat er gedurende Nehemia's afwezigheid te Jeruzalem was voorgevallen, en hoe Nehemia bij zijn terugkeer te Jeruzalem aan die misstanden een einde maakte.

terwijl ook de zangers en de poortwachters nauwkeurig hun dienst vervulden, zooals die naar het voorschrift van David en van zijn zoon Salomo voor hen geregeld was[1]).

46 Want David had hun dienst nauwkeurig geregeld. In zijn dagen was van ouds af Asaf het hoofd van de zangers, die belast was met de leiding van het lofgezang en van de dankzeggingen, waarmede God geprezen werd.

47 Geheel Israël gaf daarom in de dagen van Zerubbabel en in de dagen van Nehemia ook de wettelijke bijdragen voor de zangers en de poortwachters, naar dat er voor elken dag noodig was, en zij gaven de wijgeschenken ten behoeve van de levieten, terwijl deze laatsten van het door hen ontvangene op hun beurt wederom een deel afzonderden voor de priesters, de zonen van Aäron.

2. *Hoe de heidenen afgezonderd werden van Israël.* 13 : 1-3.

13 : 1 In dien zelfden tijd van Nehemia's werkzaamheid[2]), hadden er ook telkens herhaalde voorlezingen plaats uit het wetboek van Mozes ten aanhoore van het volk[3]). Daarbij vond men ook die plaats uit de wet van Mozes[4]), waar door den HEERE voorgeschreven was, dat den Ammonieten en Moabieten tot in eeuwigheid de toegang tot het heiligdom ontzegd werd, en dat zij tot in eeuwigheid aan het gemeentelijk leven van het volk Israël en aan alles wat den
2 dienst des HEEREN betreft, niet mochten deelnemen, op grond van hun houding, die zij eertijds tegenover Israël hadden aangenomen. Want zij waren de kinderen Israëls niet met brood en water tegemoet gekomen, toen dezen op het punt stonden bij hun tocht uit Egypte naar Kanaän het Oost-Jordaanland binnen te trekken[5]), maar Balak, de koning der Moabieten, had den profeet Bileam tegen hen gehuurd en getracht hem om te koopen tot een vloek-

---

[1]) Vgl. II Kron. 8 : 14; I Kron. 24-26.
[2]) Zie de noot bij 12 : 44.
[3]) Zie hoofdst. 8 en 9: op den eersten en tweeden dag van de zevende maand, ook dagelijks gedurende het loofhuttenfeest, en op den nationalen boete- en bededag.
[4]) Deut. 23 : 3-6.
[5]) Num. 21 : 21 v.v.

profetie over Israël [1]), welke poging evenwel door onzen God verijdeld was, Die den vloek in een zegen veranderd had.

Op grond van die eertijds door hen aangenomen vijandige houding had God bepaald dat geen Ammoniet noch Moabiet ooit mocht deelnemen aan het gemeentelijk leven van het volk Israël.

3 Daarom had men, toen deze wet in de dagen van Nehemia's werkzaamheid ten aanhoore van het volk gelezen was, allen die van heidensche afstamming waren en die gemengd bloed in hun aderen hadden, afgezonderd van het volk Israël.

II. *Nehemia maakt een einde aan de tijdens zijn afwezigheid ingeslopen misstanden.* 13 : 4-31.

1. *De reiniging van het huis Gods door verwijdering van Tobia den Ammoniet.* 13 : 4-9.

13 : 4 Voordat deze afzondering der heidenen, waarbij zij uit het heiligdom des HEEREN geweerd werden, haar definitief beslag gekregen had, had Eljasib, de hoogepriester, aan wien het toezicht over de bijgebouwen en dienstvertrekken
5 van het huis onzes Gods was opgedragen, aan Tobia, den Ammonietischen slaaf, één van mijn felste tegenstanders [2]), aan wien hij verwant was, een groot vertrek in een der bijgebouwen van den tempel voor diens particulier gebruik ter beschikking gesteld, waar deze telkens als hij te Jeruzalem kwam, zijn intrek nam. Het was het vertrek dat tevoren gebruikt was als bergruimte voor alles wat voor het spijsoffer noodig was, namelijk meel en olie, en waar de wierook en het tempelvaatwerk bewaard werden, en waar ook de tienden van koren, most en olie opgeslagen werden, die de wettelijke inkomsten vormden van de levieten, de zangers en de poortwachters, evenals ook alles wat opgebracht werd ten behoeve van de priesters.

6 Toen dit alles gebeurde, was ik echter niet te Jeruza-

---

[1]) Num. 22.
[2]) Zie 2 : 10.

lem. Nadat ik twaalf jaar te Jeruzalem vertoefd had, was ik in het twee en dertigste jaar van koning Artaxerxes [1]), den Perzischen koning die ook Babel aan zich onderworpen had, naar den Koning te Babel teruggekeerd, om daar mijn ambt van schenker des konings weder op mij te nemen [2]).

Nadat ik eenigen tijd [3]) aan het hof vertoefd had, vroeg en verkreeg ik echter van den koning verlof om weer naar het land mijner vaderen te mogen terugkeeren.

7 Zoo kwam ik weder te Jeruzalem, waar ik mij persoonlijk op de hoogte stelde van het kwaad, dat Eljasib voor Tobia gedaan had door voor hem een kamer in te richten in de voorhoven van het huis Gods, waar geen Ammoniet komen mocht.

8 Dit mishaagde mij ten zeerste. Daarom wierp ik al het huisraad van Tobia naar buiten, de kamer uit, en liet het van het tempelplein verwijderen.

9 Daarna gaf ik aan de priesters bevel dat zij de kamer, die Eljasib aan Tobia ter beschikking gesteld had, benevens de andere vertrekken, waar Tobia zich genesteld had, volgens de voorschriften zouden reinigen, waarna ik die vertrekken aan hun oorspronkelijke bestemming teruggaf en ze weer in gebruik nam als bergplaats voor het vaatwerk van het huis Gods en voor het spijsoffer en den wierook.

2. *De verzorging der levieten opnieuw geregeld.* 13 : 10-14.

13 : 10 Verder kwam ik tot de ontdekking dat tijdens mijn afwezigheid ook de verzorging der levieten niet naar behooren had plaats gevonden. Hoewel het volk tijdens mijn eerste verblijf te Jeruzalem zich onder eede hiertoe verbonden had [4]), hadden zij toch nagelaten de bijdragen voor de levieten af te geven, wat ten gevolge had gehad dat de

---

[1]) Vgl. 1 : 1; 2 : 1. Het 32e jaar was 432 v. Chr.

[2]) Vgl. 1 : 11b.

[3]) Hoe lang Nehemia in Babel geweest is, wordt hier niet gezegd. Letterlijk: na verloop van dagen. Gezien de in Jeruzalem ingeslopen misstanden, kan het niet een te korte tijd geweest zijn; op zijn minst één jaar; sommigen meenen dat Nehemia eerst tegen het einde der regeering van Arthasasta (= Artaxerxes, † 425) naar Jeruzalem terugkeerde.

[4]) Zie 10 : 37-39.

levieten en de zangers, die in den tempel dienden, Jeruzalem hadden verlaten en naar het platteland gevloden waren, om daar zelf op hun akker elk in eigen onderhoud te voorzien.
11 Hierover twistte ik met de gemeenteleiders, en maakte er hun een verwijt van dat zij hun invloed niet hadden aangewend om voor den goeden gang van zaken zorg te dragen, en ik zeide tot hen: „Waarom is het huis Gods in den steek gelaten?"
En ik verzamelde de levieten en bracht hen op hun post terug, dat zij den dienst in den tempel weer waar-
12 namen, wat ten gevolge had dat er nu ook bij het volk weer bereidwilligheid was om de tienden te leveren, zoodat gansch Juda de tienden van het koren en den most en de olie weer bracht naar de voorraadkamers van den tempel.
13 Daarna stelde ik ook een commissie van toezicht aan over de voorraadkamers, te weten den priester Selemja, en Zadok den schrijver, die alles moest registreeren en de lijsten van gevers en giften moest bijhouden, en Pedaja uit de levieten, waaraan nog werd toegevoegd Hanan, de zoon van Zakkur, den zoon van Mattanja; want deze mannen golden voor betrouwbaar. Zij werden er mee belast aan de priesters en de levieten het hun toekomende deel te geven.

14 Gedenk mijner, o mijn God, om wat ik in dezen gedaan heb, en wisch uit het gedenkboek dat voor Uw aangezicht is, mijn weldaden niet uit, die ik aan het huis mijns Gods en aan zijn instellingen gedaan heb.

3. *Maatregelen tegen ontheiliging van den sabbatdag.* 3 : 15-22.

13 : 15 In dien zelfden tijd waarin ik bezig was betreffende de verzorging der levieten orde op zaken te stellen, zag ik dat het met de heiliging van den sabbatdag droevig gesteld was, en dat ook in dit opzicht sedert mijn eerste verblijf te Jeruzalem een droevige verwording ingetreden was, hoewel het volk toen in het trouwverbond dat zij gesloten hadden, toch ook tot onderhouding van den sabbat zich verbonden had [1]).

---

[1]) 10 : 31.

Nu zag ik dat er op het platteland van Juda menschen waren die op den sabbat de wijnpersen traden, en die garven, op ezels geladen, naar Jeruzalem brachten, benevens wijn, druiven, vijgen en allerlei last. Ik zag dat zij dat alles op den sabbatdag naar Jeruzalem brachten om daar op de markt hun waar ten verkoop aan te bieden.

Daarom waarschuwde ik hen, toen zij bezig waren die levensmiddelen op den sabbat te verkoopen.

16 Verder waren er ook Tyriërs, die ongestoord in Jeruzalem verblijf hielden en die er visch en allerlei koopwaar inbrachten om die op den sabbatdag aan de kinderen van Juda op de markt te verkoopen, en dat binnen Jeruzalem!

17 Daarover twistte ik met de edelen van Juda, en ik maakte er hun een verwijt van dat zij hun gezag en invloed niet hadden aangewend om aan dien misstand een einde te maken, en ik zeide tot hen:

„Wat is dit voor een kwaad ding dat gij doet, dat gij zoo den sabbatdag ontheiligt?

18 Weet gij niet dat uw vaders hetzelfde gedaan hebben [1]) en hoe zij door hun handelwijze oorzaak geworden zijn dat onze God de straf der ballingschap en alle ellende die er nu is, over ons land en over ons volk en over deze stad heeft doen komen? Zoudt gij, door opnieuw aan dezelfde zonden u schuldig te maken en door op deze wijze den sabbatdag te ontheiligen, den toorn Gods nog feller tegen Israël willen doen ontbranden?"

19 Daarom werden, om aan deze ontheiliging van den sabbatdag een einde te maken, zoodra het tegen den sabbat donker begon te worden in de poorten van Jeruzalem, op mijn bevel de poortdeuren gesloten, en ik gebood dat men ze niet weer zou openen tot na den sabbat, opdat geen kramers met hun marktwaar meer op den sabbat in de stad zouden kunnen komen.

Waar echter de poorten van Jeruzalem natuurlijk ook op den sabbatdag niet absoluut gesloten konden zijn, maar het den inwoners van Jeruzalem mogelijk moest zijn de stad in en uit te gaan, liet ik een paar mannen van mijn lijfwacht [2]) bij de poorten van Jeruzalem post vatten om

[1]) Zie b.v. Jer. 17 : 21 vv.
[2]) Zie 2 : 9; 5 : 10, 16.

er op toe te zien dat er toch geen marktkramers met koopwaar op den sabbat in de stad kwamen.

20 Toen gebeurde het echter dat de kramers en de verkoopers van allerlei koopwaar buiten Jeruzalem overnachtten, waardoor de maatregel die ik genomen had, werd gesabotteerd, wijl nu de markt gehouden werd vóór de poorten van Jeruzalem.

21 Toen dit een paar maal geschied was, waarschuwde ik die marktventers en kooplieden en ik zeide tot hen:

„Waarom vernacht gij vóór den muur? Als gij dat nog eens doet, zal ik de hand aan u slaan en zal ik het u aan den lijve doen ondervinden wat het zeggen wil den sabbat des HEEREN te ontheiligen."

Toen was het afgeloopen. Sedertdien kwamen zij niet meer met hun koopwaar op den sabbat naar Jeruzalem.

22 Waar de bewaking der poorten met het oog op de heiliging van den sabbatdag noodzakelijk was, en dus ook rechtstreeks met den dienst des HEEREN te maken had, droeg ik voor het vervolg de bewaking der poorten aan de levieten op. Daarom beval ik hun dat zij, evenals voor den dienst dien zij in den tempel te verrichten hadden, hun lichaam en kleederen zouden reinigen, opdat zij levietischrein zouden zijn, en dan de poortwacht zouden betrekken.

Gedenk mijner ook om wat ik in dezen gedaan heb, o mijn God, en laat mijn ijveren voor Uw dienst mij ten goede komen, hoewel ik door mijn zonden dat ten eenen male verbeurd heb. Maar wees Gij barmhartig over mij in de vergeving mijner zonden naar de grootheid Uwer goedertierenheid.

4. *Maatregelen tegen het weer ingeslopen kwaad der gemengde huwelijken.* 13 : 23-29.

13 : 23 Ook zag ik in dien tijd op een van mijn inspectietochten Joden, die Asdodische, Ammonietische en Moabietische vrouwen getrouwd hadden, hoewel toch het volk in het trouwverbond dat indertijd ter gelegenheid van den nationalen boete- en bededag gesloten was, onder eede be-

loofd had dat zij geen huwelijken zouden sluiten met de dochteren der landsbevolking [1]).

24 De helft van de kinderen uit die gemengde huwelijken sprak Asdodisch, het Filistijnsche dialect, de taal der onbesnedenen. Joodsch konden zij niet spreken, wel de taal van het volk waar hun moeder toe behoorde.

25 Daarom twistte ik met hen; ik slingerde hun mijn verwijten in het aangezicht; ik vervloekte hen en sloeg sommigen van hen; ook onteerde ik hen door hun de baardharen uit te trekken, en ik liet hen bij God zweren:

„Zoo gij uw dochters aan hun zonen zult geven, of hun dochters voor uw zonen of voor uzelf ter vrouwe nemen zult!

26 Was het niet door de vreemde, heidensche vrouwen dat ook Salomo, de koning van Israël, in zonden gevallen is en gekomen is tot afwijking van den HEERE? En toch was er onder de groote volken geen koning zooals hij! En ook was hij van God geliefd, waar de HEERE Zelf hem den naam Jedidja gegeven heeft [2]). En God Zelf had hem aangesteld tot koning over gansch Israël!

Maar zelfs hij, die groote en machtige koning, was niet sterk genoeg om aan den invloed zijner heidensche vrouwen zich te onttrekken, doch is door haar ten val gekomen.

27 Moeten wij dan nu van u hooren, dat gij aan diezelfde zonde u schuldig maakt waar hij in verstrikt geraakt is, en dat gij al dit kwaad bedrijft en trouwbreuk pleegt tegenover onzen God door met vreemde vrouwen te trouwen?"

28 Ook onder de priesters, waar deze zonde toch zeker het allerminst voorkomen mocht [3]), was de gruwel van het gemengde huwelijk doorgedrongen: zelfs een van de zonen van Jojada, den zoon van Eljasib, den hoogepriester, was er niet voor teruggedeinsd een dochter van den Samaritaanschen stadhouder Sanballat, den Horoniet, den aartsvijand van het volk Israël [4]), ter vrouw te nemen.

Daarom verstootte ik hem uit de volksgemeenschap en joeg hem van bij mij weg.

---

[1]) Zie 10 : 30.
[2]) II Sam. 12 : 24-25.
[3]) Zie Lev. 21 : 13, 14, de strenge huwelijksbepalingen voor de priesters.
[4]) Zie 2 : 10.

29 Gedenk hunner, die aan deze zonde zich hebben schuldig gemaakt, o mijn God, om het kwaad dat zij bedreven hebben, en laat Uw vloek hen treffen, omdat zij het priesterschap bevlekt hebben door hun huwelijk met een heidensche vrouw, wat met de heiligheid van het priesterambt in lijnrechten strijd is, en omdat zij daarmede het verbond geschonden hebben, dat Gij eertijds met den stam van Levi gesloten hebt, dat zijn zonen U als priesters en levieten zouden dienen in het heiligdom[1]).

5. *Besluit.* 13 : 30, 31.

13 : 30 Zoo kan mijn werkzaamheid ten behoeve van de gemeente der uit Babel teruggekeerde ballingen in het kort hierin worden samengevat, dat ik de vreemden uit hun midden wegzond, zoodat zij weder als van ouds het afgezonderde volk van God waren.

Verder zorgde ik voor de geregelde vervulling van de heilige diensten, en stelde vast welke diensten de priesters en de levieten, elk naar de hun toegewezen taak, te ver-
31 vullen hadden; ik trof ook voorzieningen voor de regelmatige leveranties van hout voor het brandofferaltaar, en van de eerstelingen der landbouwproducten voor het onderhoud der priesters, en van alles wat voor de instandhouding van den eeredient verder noodig was.

Gedenk mijner, o mijn God, ten goede, en vergeet niet wat ik in dit alles voor Uw volk en voor Uw dienst gedaan heb.

---

[1]) Zie Ex. 28 : 1, vgl. Mal. 2 : 8.

PARAPHRASE

VAN HET BOEK

ESTER

DOOR

W. TOM

TER INLEIDING.

Het boek Ester zouden we kunnen noemen één doorloopende bevestiging van het woord van den psalmdichter: „De HEERE vernietigt den raad der heidenen, Hij breekt de gedachten der volken, maar de raad des HEEREN bestaat in eeuwigheid" (Psalm 33 : 10, 11a). Hoewel de naam des HEEREN in het gansche boek niet genoemd wordt — ter verklaring waarvan men onder meer ook een oorspronkelijk-Perzischen tekst vermoed heeft, die dan later in het Hebreeuwsch vertaald zou zijn, waarop ook de vele Perzische woorden wijzen, die in het boek voorkomen — is toch het gansche boek, op schier iedere bladzijde, vol van het wondere bestel des HEEREN, waarmede Hij waakt over Zijn volk en door een samentreffen van tal van schijnbare toevalligheden verlossend tusschenbeide komt.

We hebben in dit boek, dat waarschijnlijk omstreeks 400 v. Chr. geschreven is — niet door Mordechai, van wien de schrijver van het boek zichzelf onderscheidt, 9 : 20-32 — de opteekening van een spannende episode uit den eeuwenouden strijd tusschen het zaad der slang en het zaad der vrouw. Waar de gansche macht van het uitgebreide Perzische wereldrijk bij deze worsteling satan ten dienst staat, schijnt de ondergang van het vrouwenzaad onafwendbaar, waarmede ook de komst van *hèt* Vrouwenzaad verijdeld zou zijn. Satans instrument in dezen strijd is Haman, een nazaat der Agags, het oude koningsgeslacht van Amalek. De oude worsteling tusschen Israël en Amalek, reeds aangevangen bij het eerste begin van Israëls volksbestaan (Exodus 17 : 8-16) en daarna steeds weer in den loop der eeuwen tot uiting komende (ten tijde van Saul, I Sam. 15, van David, I Sam. 27 : 8, 30 : 1 vv., II Sam. 8 : 12, en van Hiskia, I Kron. 4 : 42, 43) vindt hier haar eindbeslissing. Wanneer Haman staat op het toppunt van zijn macht en met één slag meent het volk Gods te kunnen vernietigen en zoo de heerlijke belofte, door God aan dit volk geschonken, te verijdelen, dan grijpt de HEERE Zelf in en komt wonderbaar tusschenbeide tot redding van Zijn volk, waaruit naar Zijn belofte de Christus geboren moest worden. Zonder de galg van Haman geen kruis van Christus.

Zoo leest het kind van God hier overal tusschen de regels door den naam des HEEREN, Die zelfs het woeden Zijner vijanden weet te gebruiken tot verlossing Zijns volks, en Die ook van zondige menschen — gelijk ook Ester en Mordechai waren — Zich bedient tot volvoering van Zijn heilsplan.

EERSTE HOOFDDEEL: DE AANSLAG OP HET VOLK DER JODEN VOORBEREID (1 : 1—5 : 14).

I. DE VOORGESCHIEDENIS. AHASVEROS' FEESTMAAL EN VASTI's VERSTOOTING. 1 : 1-22.

1. *Ahasveros richt voor zijn verzamelde rijksgrooten een feestmaal aan, bij welke gelegenheid hij zijn macht en heerlijkheid ten toon spreidt.* 1 : 1-8.

1 : 1 De volgende geschiedenis heeft zich afgespeeld in de dagen, toen Ahasveros, de machtige alleenheerscher [1]), regeerde over het Medo-Perzische rijk, dat zich uitstrekte van Indië in het Oosten tot Nubië en Abessynië, ten Zuiden van Egypte, in het Westen, en dat aldus het rijk van Darius den Meder nog overtrof in omvang. Terwijl deze laatste honderdtwintig satrapen [2]) over de provincies van zijn rijk aangesteld had [3]), was het rijk van Ahasveros in honderdzevenentwintig provincies verdeeld.

2 Het was in de dagen toen Ahasveros in koninklijke majesteit op den burg Susan troonde, zijn weelderig winterverblijf in de bloemrijke vlakte van Susan [4]), ten Oosten

---

[1]) De naam Ahasveros is een Perzisch woord, dat beteekent: „een groot hoofd", „een machtig alleenheerscher"; sommigen meenen, dat dit eigenlijk een soort titel geweest is, evenals Farao bij de Egyptenaren, Abimelech bij de Filistijnen en Agag bij de Amalekieten. Er zijn in ieder geval blijkbaar meerdere vorsten uit dien tijd geweest, die dezen naam gedragen hebben. De hier bedoelde Ahasveros is dezelfde als de uit de ongewijde geschiedenis bekende koning Xerxes I (485—465 v. Chr.), een tyran in den slechtsten zin van het woord: wellustig en luimig, wreedaardig en eerzuchtig.

[2]) De Perzische titel van landvoogd.

[3]) Dan. 6 : 2.

[4]) De naam der stad, die „lelie" beteekent, was ontleend aan de leliën, die in groote menigte in haar omgeving gevonden werden.

3 van Babel [1]), in het derde jaar zijner regeering, dat hij voor al zijn vorsten en knechten een koninklijken feestmaaltijd aanrichtte, waar alle militaire en civiele hoogwaardigheidsbekleeders uit het gansche rijk aan deelnamen. Immers, er waren daar op den burg Susan bij den koning vergaderd allereerst de militaire macht van Perzië en Medië [2]), vertegenwoordigd door de generale staf en de hoofdofficieren van het leger, vervolgens de hoogste adel des lands, en eindelijk de oversten der landschappen, de satrapen, en al wat er verder groot was onder de regeeringsambtenaren.

4 Al die rijksgrooten waren bij den koning op den burg Susan vergaderd, waar hij hun, honderdtachtig dagen lang, al de glorie van zijn rijk, en zijn macht en grootheid ten toon stelde, hun al zijn rijkdommen en kostelijkheden ontsloot, en hun toonde wat er lag opgestapeld in de schatkameren van zijn rijk, waar de schatten der onderworpen volken samenvloeiden.

5 Aan het einde van die honderdtachtig dagen richtte de koning een koninklijken feestmaaltijd aan voor al die edelen en machtigen [3]), die daar uit alle oorden des rijks op den burg Susan waren samengekomen, waaraan zij allen, van de hoogst-geplaatsten onder hen tot de lagere militaire en burgerlijke machthebbers toe, mochten deelnemen. Zeven dagen lang heerschte bij hoog en bij laag de vreugde, en

---

[1]) De overblijfselen van de eens zoo machtige stad Susan zijn in 1851 door den Engelschen geleerde Loftus ontdekt; ook het koninklijk paleis heeft men gevonden, waarvan in 1914 reeds honderdtien grootere en kleinere zalen waren blootgelegd.

[2]) Terwijl bij Daniël, 6 : 9 en 16, de Mediërs voorop gesteld worden, wijl zij toen de hoofdpersonen waren, wordt hier Perzië het eerst genoemd, wijl ten tijde van Ahasveros de Perzen de alleenheerschappij verkregen hadden.

[3]) Letterlijk staat er: „voor al het volk, dat gevonden werd op den burg Susan". Toch zullen we niet aan een volksfeest hebben te denken van zeven dagen lang, juist omdat er niet van de *stad*, maar van den *burg* Susan gesproken wordt. Op verschillende gronden meen ik dat er niet *twee* maaltijden hebben plaats gehad, één van 180 dagen voor de rijksgrooten, en daarna nog een volksfeest van 7 dagen, maar dat er, na de rijksconferentie van 180 dagen, *één* maaltijd geweest is van zeven dagen. Waarschijnlijk zullen wij het ons zoo hebben te denken, dat koning Xerxes na de onderwerping van Egypte de grooten van zijn rijk naar Susan geroepen heeft, om den veldtocht naar Griekenland met hen te bespreken. Om voor die expeditie hun bewilliging en steun te verkrijgen, liet de koning hun 180 dagen lang de grootheid en macht zien van zijn rijk en zijn financieel vermogen, opdat zij des te gemakkelijker naar 's konings wil

werden zij onthaald aan den koninklijken maaltijd, die aangericht werd in de zuilengalerijen van het park van het
6 koninklijk paleis, waar geen kosten waren gespaard en waar natuur en kunst hand aan hand gingen om het koninklijk park te maken tot een weelderig lustoord van feeërieke schoonheid.

Kostbare Perzische tapijten van verschillende kleur: wit en groen en donkerblauw[1]), waren met behulp van witte banden van zeer kostbare byssus en van scharlakenroode purperen snoeren bevestigd aan zilveren ringen, en zoo verbonden aan de wit-marmeren pilaren van de zuilengalerijen, die het park omringden.

De zeer kostbare rustbedden, waarop men aan den maaltijd aanlag, droegen kleeden, met goud- en zilverdraad doorwerkt, terwijl de vloer, waarop de rustbedden geplaatst waren, een kunststuk was van het kostbaarste mozaïek, van hel-roode porfiersteen met wit marmer en parelmoerachtige steensoorten en donkerkleurige steen.

7 Ook aan den maaltijd heerschte een overdadige weelde van koninklijken luister. Gouden bekers gingen daar rond, waarvan er geen twee aan elkander gelijk waren en waarvan de een al sierlijker en kostbaarder was dan de ander, terwijl er in overeenstemming met des konings macht en rijkdom een overvloed was van de uitgezochtste wijnen, de
8 beste uit de koninklijke kelders. Van dien wijn, die anders slechts op den koninklijken disch prijkte, mochten nu de feestvierende gasten gebruiken zooveel als zij verkozen. Want zoo had de koning een speciaal voorschrift aan de hofdignitarissen uitgevaardigd, de gasten volkomen vrij te

---

een beslissing zouden nemen, die daarna met een grooten maaltijd gevierd werd. Zoo schijnt er ook overeenstemming te zijn met de berichten van den Griekschen geschiedschrijver Herodotus, die meedeelt dat Xerxes vier jaar lang met de voorbereiding van den oorlog tegen Griekenland bezig is geweest. De eerste drie jaar zijner regeering heeft Xerxes dan besteed om de middelen voor dien veldtocht bijeen te brengen; in het derde jaar zijner regeering — hier vermeld — werd tot den veldtocht besloten, terwijl er ook daarna nog wel een jaar noodig geweest zal zijn voor verdere voorbereiding en toerusting. De Grieksche vertaling der Septuaginta meent dat het hier beschreven feest het kroningsfeest geweest is. Waar de Schrift zelf van de aanleiding tot den feestmaaltijd geen melding maakt, zal het wel bij een gissen blijven.

[1]) Wit en donkerblauw waren de kleuren van de Perzische heerschers.

laten in wat zij drinken wilden. Men zou niet gedwongen worden op te houden, maar ook niemand zou gedwongen worden meer te nemen dan hem gelustte. Met ieders wensch zou ten volle rekening worden gehouden. Vrijheid blijheid!

2. *Koningin Vasti weigert te verschijnen voor koning Ahasveros en zijn rijksgrooten.* 1 : 9-12.

1 : 9 Terwijl zoo de koning met zijn rijksgrooten, van hoog tot laag, een zevendaagschen maaltijd hield in het park van het koninklijk paleis, had er in de vrouwenafdeeling van het koninklijk paleis, onder leiding van koningin Vasti, een der aanzienlijke vrouwen van koning Ahasveros, ook een feestmaaltijd plaats, waaraan deelgenomen werd door de vrouwen van den koninklijken harem en de echtgenooten van de rijksgrooten.

10 Toen de koninklijke feestmaaltijd ten einde liep, en de koning met zijn hofstoet, half beneveld door den wijn, in een stemming van dronkenmans-vroolijkheid geraakt was, gaf de koning, op den zevenden dag, bevel aan de zeven [1]) kamerheeren, die in 's konings persoonlijken dienst stonden, te weten de eunuchen Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta,

11 Abagta, Zethar en Karkas, dat zij Vasti, de koningin, zouden halen, om haar in vollen koninklijken luister, met de koninklijke tulband op het hoofd, te brengen te midden van de feestvierende gasten, opdat de geheele menigte uit al de verschillende naties, en al de vorsten, van hoog tot laag, zich aan haar bekoorlijkheden zouden kunnen vergasten en hun hart ophalen aan het gracieuze van haar verschijning en de schoonheid haars lichaams; want zij was schoon van gestalte.

12 In vrouwelijke fierheid weigerde koningin Vasti echter te voldoen aan dit krenkend bevel des konings, haar door den dienst der kamerheeren overgebracht.

---

[1]) Deze kamerheeren, „hovelingen", gesnedenen, ontmanden, waren 7 in getal. Dat 7-tal komt telkens voor. Er is sprake van 7 vorsten der Perzen en Meden, 1 : 14, en evenzoo van 7 aanzienlijke jongedochters uit het huis des konings, die Ester toegevoegd werden, 2 : 9, terwijl er ook een 7-daagsch feest gehouden werd. Daaruit kan blijken, dat ook bij de Perzen en Meden het getal 7 een soort heilig getal was; het hing samen met de Perzische godenleer, de 7 door Ormuzd, den god des lichts, geschapen Amschaspands, of ook met de 7 planeten, die in hun godsdienstige beschouwingen een voorname plaats innamen.

Toen werd koning Ahasveros zeer verbolgen en zijn grimmigheid ontbrandde in hem, wijl koningin Vasti ten overstaan van al zijn rijksgrooten hem, den machtigen heerscher, wederstond, en hem dwarsboomde in zijn grillen en luimen. Wat zouden zijn genoodigde gasten moeten denken van een vorst, die wel over honderdzeventwintig landschappen regeerde, maar zich in eigen huis de wet moest laten stellen door een vrouw?!

3. *Koningin Vasti door Koning Ahasveros verstooten.* 1 : 13-22

1 : 13 De koning legde de zaak daarom aanstonds voor aan het hoogste rechtscollege uit den lande, den raad der wijzen, de astrologen, mannen van doorzicht en kennis, die tevens de beoefenaars waren van de rechtsgeleerdheid. Want dat was naar het recht, de zaak des konings vóór te leggen aan alle deskundigen van wet en recht.

14 Dat hoogste rechtscollege bestond uit zeven[1]) vorsten der Perzen en Meden, te weten Karsena, Sethar, Admatha, Tarsis, Meres, Marsena en Memuchan; zij waren de hoogstgeplaatsten in den staat, die de eerste plaatsen in het koninkrijk innamen, die steeds onmiddellijk met den **koning** mochten verkeeren en bij den koning in- en uitgingen, en die dienovereenkomstig nu ook aan den koninklijken feestdisch de eereplaatsen bij den koning innamen.

15 Aan dat college van hoogwaardigheidsbekleeders legde de koning de vraag voor, hoe er volgens de wet met de ongehoorzame koningin Vasti gehandeld zou worden, die geweigerd had te voldoen aan het bevel van koning Ahasveros, haar door den dienst der kamerheeren overgebracht.

16 Memuchan was het, die daarna advies in deze aangelegenheid uitbracht[2]) voor het aangezicht des konings en der vorsten, waarbij hij de daad der koningin niet slechts als majesteitsschennis, maar ook als ondermijning van het staatsbelang kwalificeerde. Hij sprak als volgt:

„Niet alleen tegen den koning heeft koningin Vasti

[1]) Zie de vorige noot, over het 7-tal.

[2]) Vermoedelijk zullen de heeren van het rechtscollege wel een oogenblik afzonderlijk met elkander beraadslaagd hebben.

door haar weigering misdreven, waardoor zij aan majesteitsschennis zich heeft schuldig gemaakt, zij heeft ook misdreven tegen het rijk, tegen al de vorsten en tegen al de volken, die in alle landschappen van het groote koninkrijk
17 van den machtigen koning Ahasveros zijn. Deze daad der koningin immers zal een geweldige nasleep hebben, want haar optreden zal aanstekelijk werken op alle vrouwen in het gansche koninkrijk. Die zullen alle op het voorbeeld der koningin, die in het openbaar geweigerd heeft aan des konings bevel gehoorzaam te zijn, zich beroepen; het gevolg zal zijn dat de mannen door hun vrouwen veracht in plaats van geëerbiedigd zullen worden. Want het zal overal in kleuren en geuren verteld worden: Koning Ahasveros beval koningin Vasti tot hem te brengen, maar zij kwam
18 niet! De vorstinnen van het Perzisch-Medische rijk zullen het gebeurde van dezen dag met haar mannen, de vorsten des konings, bespreken, en zullen ook de gehoorzaamheid aan haar echtgenooten opzeggen, en dat kwade voorbeeld zal in de lagere kringen maar al te spoedig navolging vinden. Zoo zal het gansche land, en ook het huis van u, mijne heeren mede-vorsten des rijks!, het schouwtooneel worden van huiselijke ellende, en met allen huiselijken vrede zal het zijn gedaan: verachting van den kant der vrouwen, en toorn van de beleedigde echtgenooten.

Het staatsbelang vordert daarom, dat koningin Vasti voorbeeldig gestraft worde, en uit de koninklijke waardigheid worde ontzet, om al zulke droeve gevolgen van haar openlijke ongehoorzaamheid te voorkomen.

19 Ik zou daarom den koning willen adviseeren er zijn goedkeuring aan te hechten, dat er een koninklijk besluit uitgevaardigd worde, dat opgenomen wordt in de onveranderlijke [1]) wetten van Perzië en Medië, en dat niet herroepen kan worden [2]), dat Vasti [3]) niet meer voor het aan-

---

[1]) Ester 8 : 8, Dan. 6 : 9.

[2]) Met deze bepaling nadrukkelijk te vermelden willen de raadsheeren de mogelijkheid afsnijden van een verzoening tusschen den koning en koningin Vasti, waarbij zij natuurlijk de wraak der koningin te duchten zouden hebben.

[3]) In het voorgaande sprak hij 2 malen van „koningin Vasti" en 2 malen van „de koningin". Blijkbaar heeft hij al sprekende van de instemming des konings zich kunnen vergewissen, waarom hij in zijn conclusie het noemen van de koninklijke waardigheid achterwege laat, en slechts spreekt van „Vasti".

gezicht van koning Ahasveros verschijnen mag; haar koninklijke waardigheid geve de koning aan een ander, die meer volgzaam is dan zij.

20 De uitwerking van dit bevel des konings zal zeker niet worden gemist. Als deze uit te vaardigen beslissing des konings in uw gansche koninkrijk zal worden gehoord — Gij zijt een groot vorst, o koning, gebieder over een groot koninkrijk! — dan zullen àlle vrouwen aan haar mannen eere geven, van de hoogste tot de laagste toe."

21 Dit advies van Memuchan was goed in de oogen des konings en der vorsten. En de koning deed naar het woord van Memuchan, zoodat koningin Vasti verstooten werd, en er een koninklijk edict uitgevaardigd werd overeenkomstig

22 het voorstel van Memuchan. Op 's konings bevel werden daartoe door bemiddeling van den koninklijken postdienst brieven gezonden naar alle landschappen des koninkrijks, geschreven naar het schrift van iedere provincie en naar de spraak van elk volk, waarvan de hoofdinhoud deze was:

„dat elk man in den meest volstrekten zin des woords opperheer zijn zou in zijn eigen huis, en dat de vrouw zich in alle dingen naar haar man zou hebben te schikken, wat ook daarin moest uitkomen, dat in elk huis niet de taal van de vrouw, maar die van den man gesproken zou worden"[1]).

II. DE BEIDE PARTIJEN EN HET ONTSTAAN VAN HET CONFLICT. 2 : 1—3 : 15.

A. *Hoe Ester tot Koningin wordt verheven en Mordechai zich verdienstelijk maakt jegens den Koning.* 2 : 1-23.

1. *Ester tot Koningin verheven in Vasti's plaats.* 2 : 1-18.

2 : 1 Toen al de feestelijkheden ten einde waren, en drank

[1]) De laatste woorden zijn eenigszins duister. Men heeft er ook van gemaakt: en dat ieder spreken zou, d.w.z. zijn vrouw bevelen zou, wat hem goed mocht voorkomen. Tot tekstwijziging heeft men de toevlucht genomen, en dan gelezen: en alle onrust bij zich aan huis zou onderdrukken. De Grieksche vertaling der Septuaginta heeft de woorden onvertaald gelaten. De geboden paraphrase, die overeenkomt met de opvatting der Rabbijnen, houdt zich aan den overgeleverden Hebr. tekst, zooals die ook door de Stat. vertalers is weergegeven.

en drift koning Ahasveros niet langer benevelden, kwam
er ook aan de gramschap van koning Ahasveros, die door
de ongehoorzaamheid van Vasti in hem ontbrand was, een
einde. En de koning gedacht aan Vasti, en wat zij gedaan
had, en wat met een onherroepelijk edict over haar besloten
was.
2 De leden van de hofhouding bemerkten wel, wat er bij
den koning omging, en hoe het gemis van Vasti hem blijk-
baar ter harte ging [1]). Daarom kwamen de hovelingen met
een voorslag, om de ledige plaats van Vasti door een ander
te doen bezetten. Niet ten onrechte verwachtten zij er heil
van, wanneer de oude hartstocht des konings door een
nieuwen verdrongen werd. Zij opperden daarom een plan,
dat geheel berekend was op bevrediging van 's konings
zinnelijke natuur en dus kans had zijn goedkeuring weg
te dragen.
Dit was hun voorstel aan den koning: Men zoeke voor
den koning schoone maagden, jonkvrouwelijke schoonheden
3 van den eersten rang. De koning stelle opzichters aan in
alle landschappen van het gansche koninkrijk, wier taak
het zal zijn alle jeugdige, bekoorlijk uitziende jonkvrouwen
naar den burg Susan te brengen. In het vrouwenhuis zullen
zij daar bijeengebracht worden, onder het opzicht van
Hegai [2]), den hoofd-eunuch des konings, den bewaarder der
vrouwen. Gedurende een jaar lang [3]) passe men op haar
alle middelen toe, die de lichaamsschoonheid moeten be-
4 vorderen. Dan kieze de koning uit die velen de plaatsver-
vangster van Vasti. De jonkvrouw, die in 's Konings oogen
de schoonste zijn zal, die worde dan koningin in plaats
van Vasti! [4])

---

[1]) De Joodsche uitleggers zijn van meening, dat koning Ahasveros de 7 wijzen, Memuchan c.s., die in het gansche boek niet weer genoemd worden, om hun slecht advies eenvoudig ter dood gebracht heeft.

[2]) De Hebr. tekst geeft hier: Hège, waarvoor in overeenstemming met vs. 8 en 15 Hegai te lezen is.

[3]) Zie vs. 12.

[4]) Nog vóór Haman, de booze belager van Gods volk, optreedt, is de HEERE reeds bezig voor Ester den weg te banen tot den troon en zoo te arbeiden aan de toekomstige verlossing des volks, waartoe zelfs ook de goddelooze hovelingen des konings met hun voorstellen dienen moesten. Hier zien we reeds den aanvang van dien keten van schakels van het wondere Godsbestuur, dat in het heele boek Ester zoo treffend aan het licht treedt.

Dat voorstel der hovelingen behaagde aan den koning. Hij ging er aanstonds op in; boden gingen uit om in alle landschappen des konings zijn wil in dezen bekend te maken en met de uitvoering van 's konings besluit een aanvang te maken.

5 Nu was er in die dagen onder de knechten des konings [1]) op den burg Susan een zekere Mordechai [2]), een Joodsch man, uit den stam van Benjamin, gesproten uit het geslacht van Jaïr en van Simeï en van Kis, den vader van koning Saul, en die dus zoo van verre nog geparenteerd was aan Israëls eerste koningshuis [3]).

6 Deze Mordechai was een nakomeling van de ballingen, die door koning Nebucadnezar uit Juda waren weggevoerd, toen deze bij de eerste deportatie tegelijk met koning Jojachin de vorsten en aanzienlijken des lands — waartoe dus ook het geslacht van Mordechai behoorde — uit Jeruzalem naar Babel voerde en alleen het arme volk des lands was achtergebleven [4]).

---

[1]) Dat Mordechai tot de koninklijke dienaren behoorde, blijkt uit 3 : 2; het wordt ook bevestigd door zijn „zitten in de poort des konings", 2 : 19, 21, en door 2 : 5, waar van hem gezegd wordt dat hij was, niet: in de stad, maar: op den burg Susan, waardoor hij ook in staat was het complot, dat tegen den koning gesmeed werd, te ontdekken, 2 : 21 v., en in verbinding te blijven met Ester; misschien bekleedde hij een post als dorpelwachter of poortwachter, zie 2 : 21, 3 : 2.

[2]) Er is geen enkele aanwijzing om dezen Mordechai, gelijk men wel gedaan heeft, te vereenzelvigen met dien uit Ezra 2 : 2 en Neh. 7 : 7, die met Zerubbabel naar Jeruzalem vertrok en die dan later weer naar Susan zou zijn teruggekeerd.

[3]) Is met den hier genoemden Kis inderdaad de vader van koning Saul bedoeld, wat niet met zekerheid uit te maken is, dan werpt dit op de gebeurtenissen van dit bijbelboek een eigenaardig licht. We krijgen dan in Mordechai en Ester eenerzijds, en Haman den Agagiet anderzijds, niet alleen maar tegenover elkaar Israël en Amalek, maar meer bepaald nog het huis van Saul, die Amalek uitroeide, tegenover een nakomeling uit het Amalekietische koningshuis (Agag is de titel der koningen van Amalek).

[4]) Zie II Kon. 24 : 14. Eigenlijk staat er dat Mordechai zèlf was weggevoerd. De bedoelde wegvoering had plaats in 597 v. Chr., terwijl Ester in het 7e jaar der regeering van Ahasveros, dat is dus 479, koningin werd. Mordechai zou dus ± 125 jaar geweest zijn, toen hij eerste minister werd. Op zichzelf is dat niet onmogelijk. De hoogepriester Jojada was 139 jaar, toen hij stierf, II Kron. 24 : 15. Wanneer we echter bedenken dat Ester een dochter was van Mordechai's oom, kan zij toch niet meer een jonge maagd geweest zijn, 2 : 7; vandaar dat

7 Bij hem in huis was zijn nicht Hadassa, de dochter van zijn oom Abichaïl. Toen haar ouders stierven, had Mordechai zich het lot zijner nicht aangetrokken en haar, toen zij nog heel jong was, als een dochter bij zich in huis genomen om haar geheel te verzorgen en zich met haar opvoeding te belasten. Zij was een beeldschoon meisje, bovenmate schoon van gestalte en van uiterlijk, zóó zelfs, dat zij onder al de schoone jonkvrouwen, die uit het gansche koninkrijk voor koning Ahasveros werden bijeengebracht, uitmuntte door haar schoonheid als een ster van de eerste grootte, waarom zij toen zelfs den naam „Ester" ontving [1]).

8 Want ook zij kon voor den blik van de koninklijke speurders niet verborgen blijven. Toen het bevel en de verordening des konings eenmaal in het gansche land ruchtbaar geworden was en veel meisjes bijeengebracht werden in den burg Susan, onder het opzicht van Hegai, den hoofdeunuch des konings, den bewaarder der vrouwen, toen werd ook Ester in 's konings huis opgenomen en onder zijn opzicht gesteld.

9a Door haar schoonheid maakte zij aanstonds grooten indruk op Hegai, en kwam zij dadelijk bij hem in de gunst. Hij liet er daarom geen tijd over verloopen, maar zorgde er voor dat onmiddellijk met de voorgeschreven behandeling van haar lichaam een aanvang werd gemaakt. Hij verstrekte haar de noodige reinigingszalven, om door inwrijvingen met vluchtige oliën de huid lenig en zacht te maken en het lichamelijk schoon te verhoogen. Hij voorzag haar ook van
10 de uitnemendste spijzen, waar Ester zonder eenig protest gebruik van maakte [2]); want in opdracht van Mordechai had Ester haar Joodsche afkomst voor Hegai verzwegen.

9b Bovendien stelde Hegai zeven jonkvrouwen van de aan-

---

men haar wel spottend „een grijze schoonheid" genoemd heeft. Heel deze moeilijkheid echter verdwijnt, wanneer we — wat heel wel mogelijk is — het zóó verstaan, dat Mordechai behoorde tot het volk, dat door Nebucadnezar uit Jeruzalem naar Babel was gevoerd, in gelijken zin als wij nu nog wel zeggen: „Wij hebben 80 jaar tegen Spanje gevochten".

[1]) De naam Ester, haar Perzische naam, beteekent: ster; haar Joodsche naam Hadassa beteekent: myrtetak.

[2]) Zij deed dus anders dan Daniël en zijn vrienden, Dan. 1.

zienlijkste uit des konings paleis tot haar persoonlijke beschikking, en gaf hij haar met haar jonkvrouwen de schoonste vertrekken van het vrouwenhuis, waar zij van alle zijden door gemak en weelde omringd was.

11 Ook daar zorgde Mordechai er echter voor, dat het contact met zijn nicht bewaard bleef. Elken dag wandelde hij over het plein vóór het huis der vrouwen en wist dan wel op een of andere wijze te vernemen hoe het met Ester ging en wat er met haar geschieden zou.

12 Nu was de regel deze, dat de meisjes, die op den burg Susan verzameld waren, vóór zij tot den koning komen mochten, eerst nog, gedurende twaalf maanden, een schoonheidskuur te ondergaan hadden. Zoo werd volgens het voorschrift der vrouwen met haar gehandeld: zes maanden lang een behandeling met myrrhe-olie, en dan nog zes maanden met allerlei balsemsoorten en andere welriekende zalven en
13 vrouwelijke schoonheidsmiddelen. Wanneer een van de meisjes dan aan de beurt was om bij koning Ahasveros te komen, kon zij zich geheel naar eigen smaak tooien en sieren; zij had het recht al wat zij begeerde uit het vrouwenhuis mee te nemen naar het paleis des konings om
14 indruk op hem te maken. Zoo versierd en geparfumeerd ging zij dan 's avonds uit het vrouwenhuis naar het paleis des konings, terwijl zij 's morgens naar het tweede huis der vrouwen ging, het huis der bijwijven, waarover Saäsgaz, des konings kamerling, bewaarder der bijwijven, het bestuur had. En zij kwam niet meer bij den koning, tenzij de koning begeerte naar haar kreeg en haar persoonlijk roepen liet.

15 Toen nu Ester, de dochter van Abichaïl, den oom van Mordechai, die hij als dochter aangenomen had, aan de beurt was om naar den koning te gaan, begeerde zij niets anders dan wat Hegai, haar beschermer, des konings kamerling en bewaarder der vrouwen, haar aanried. Zij wist dat hij haar gunstig gezind was, en dat hij een man was van fijnen smaak. Dus liet zij de keus van haar toilet en versiering geheel aan hem over. En allen die haar zagen, bewonderden haar en werden geboeid door haar betooveren-
16 de verschijning. Zoo werd zij gebracht tot koning Ahasveros in zijn koninklijk paleis, in de tiende maand, de maand

17 Tebeth [1]), in het zevende jaar zijner regeering [2]). Zoo overweldigend was de indruk dien zij maakte op den koning, dat hij het niet meer noodig vond nog met andere meisjes kennis te maken. Hij beminde Ester boven alle andere vrouwen, die hij had, en zij verkreeg van hem meer gunst en welwillendheid dan alle maagden, die hij den laatsten tijd had leeren kennen. Zijn besluit was genomen. Ester zou koningin worden in Vasti's plaats. Hij zette haar de koninklijke kroon op het hoofd, en erkende haar openlijk als de uitverkorene.

18 Vanzelfsprekend werd er ook een groot bruiloftsmaal aangericht voor alle vorsten en dienaren des konings, „den Estermaaltijd", terwijl de koning er ook voor zorgde, dat er in het gansche land feestvreugde heerschte, door onthefting van belasting die bij verleende [3]) en doordat hij met koninklijke mildheid geschenken liet uitdeelen [4]).

2. *Mordechai ontdekt een complot en redt daardoor 's Konings leven.* 2 : 19-23.

2 : 19 Nadat Ester aldus tot koningin verheven was, zou er ook een oogenblik komen, waarop Mordechai zich jegens den koning verdienstelijk kon maken, en 's konings bijzondere aandacht op Mordechai gevestigd werd. Het was in de dagen toen opnieuw jonge maagden verzameld werden voor den

---

[1]) December—Januari.

[2]) Het is dus in het jaar 479/8, 4 jaren na de verstooting van Vasti. Wij kunnen dezen langen tijdsduur zoo verklaren. dat reeds vóór 's konings veldtocht naar Griekenland, die omstreeks dezen tijd plaats had en waaraan hij persoonlijk deelnam, met de verzameling der maagden en haar schoonheidsbehandeling een aanvang werd gemaakt, en dat de koning na zijn terugkeer begon de verzamelde meisjes tot zich te roepen. Dit stemt overeen met wat de ongewijde geschiedenis meedeelt, dat Xerxes na zijn nederlagen in Griekenland, zijn smaad en vernedering heeft zoeken te vergeten in wellust en brasserijen.

[3]) Letterlijk staat er: hij gaf den landschappen rust. Sommigen denken hierbij aan vrijstelling of vermindering van militairen dienst en druk, anderen aan het uitschrijven van één of meer vacantiedagen voor de feestviering.

[4]) Denk aan de ridderorden, die in onze dagen bij zulke gelegenheden verleend worden.

koninklijken harem [1]). Mordechai behoorde nog steeds tot
20 de hofbeambten van het koninklijk paleis. Naar de opdracht
van Mordechai had Ester nog steeds niets verteld over haar
afkomst, noch ook dat zij tot het Joodsche volk behoorde,
want ook na haar verheffing tot koningin voegde zij zich
nog in alles naar het bevel van haar neef, evenals toen zij
nog als kind bij hem in huis was.
21 In die dagen dan, toen Mordechai dus onder het hof-
personeel verkeerde en ook in voortdurende verbinding
stond met koningin Ester, werd er door Bigtan en Teres,
twee kamerlingen des konings, die als leden van de koninklijke paleiswacht geroepen waren den toegang tot de particuliere vertrekken van Zijne Majesteit te bewaken en aldus voor het leven van hun heer te waken, een aanslag beraamd tegen het leven des konings. Om de een of andere reden werden zij tegen den koning vertoornd, en zochten daarom
22 de hand aan hem te slaan om hem te dooden. Dit kwam
Mordechai ter oore. Hij gaf het aan koningin Ester te
kennen, terwijl deze het in Mordechai's naam ter kennis
23 van den koning bracht. De zaak werd onderzocht, waarbij
de schuld der zoo even genoemden duidelijk aan het licht
trad; zij beiden werden daarop aan een paal gespietst [2]).
Als vermeldenswaardige gebeurtenis werd de geschiedenis
van dezen aanslag en haar ontdekking aangeteekend in het
boek der rijkskronieken, dat steeds binnen des konings bereik was, opdat hij daarin zou kunnen lezen, wanneer het hem behaagde. Ook Mordechai's naam werd daarin vermeld; een verdere belooning of dankbetuiging werd den redder van het leven des konings echter niet geschonken.

---

[1]) Blijkbaar heeft Ahasveros dus ook na Esters verheffing zijn zondig spel voortgezet; denk hierbij ook aan de 700 vrouwen en 300 bijwijven van Salomo. Sommigen meenen dat uit de verafgelegen provincies van het groote Perzische rijk nu pas de dienaars des konings met hun buit aan schoonheid binnen de poorten van den burg gekomen zijn. Dit doet echter geen recht wedervaren aan het „ten anderen male".

[2]) Letterlijk staat er: aan een paal gehangen, een uitdrukking die nog vele malen in het boek voorkomt: 5 : 14; 6 : 4; 7 : 9, 10; 8 : 7; 9 : 13, 14, 25; waarschijnlijk zullen we hierbij niet aan het hangen met een strop hebben te denken of aan een soort kruisiging, maar aan den marteldood op de punt van een paal, volgens Herodotus bij de Assyriërs en Perzen gebruikelijk.

B. *Hamans macht en aanzien. Zijn conflict met Mordechai en wat daarvan het gevolg was.* 3 : 1-15.

1. *Hamans verheffing en zijn conflict met Mordechai.* 3 : 1-6.

3 : 1 Nadat dit alles zich had afgespeeld, verhief koning Ahasveros Haman tot hooge waardigheid. Deze was een zoon van Hammedatha, nazaat der Agags en derhalve van koninklijken bloede, gesproten uit het oude koningsgeslacht der Amalekieten, de aloude erfvijand van het volk Israël[1]). Deze Haman de Agagiet werd door koning Ahasveros bovenmate begunstigd en aangesteld als zijn grootvizier, wien alle hoogwaardigheidsbekleeders in het Perzische rijk naar de oogen moesten zien. In de vergaderingen met den koning was Hamans zetel het dichtst bij den koning geplaatst, hooger dan de zetel van alle vorsten.

2 De koning eischte voor zijn groot-vizier een buitengewone hulde. Naar 's konings bevel moesten alle knechten des konings, alle hofbeambten zich voor Haman buigen en zich voor hem ter aarde werpen. Zoo werd Hamans zelfbehagen gestreeld, als allen op 's konings bevel die voorgeschreven hulde hem bewezen.

Eén was er echter, die het niet deed; die eene was: Mordechai, de Jood! Tot groote verbazing van zijn mededienaren boog hij zich niet en wierp zich niet voor Haman ter aarde.

3 Toen vroegen de hofbeambten hem naar de reden van zijn ongehoorzaamheid, hoe hij het durfde wagen het gebod des konings zoo openlijk te overtreden.

4 Nadat zij telkens weer met hem daarover gesproken en herhaaldelijk tevergeefs getracht hadden hem tot gehoorzaamheid aan het gebod des konings te bewegen, hebben zij het aan Haman aangebracht. Zij wilden wel eens zien of Mordechai ook bij zijn houding zou volharden als de

[1]) De naam Agag is evenals Farao en Bileam geen eigennaam, maar koningstitel. Of Haman een nakomeling was van den door koning Saul gespaarden, door Samuël gedooden koning van Amalek, is niet nader uit te maken; op het feit dat Haman een Agagiet was, valt wel bijzondere nadruk, zoo wordt hij telkens genoemd: 3 : 10; 8 : 5; 9 : 24.

aandacht van Haman er op gevestigd was, en of hij dan ook zijn woord gestand zou doen. Hij had hun namelijk de reden te kennen gegeven, waarom hij weigerde aan 's konings bevel gehoorzaam te zijn en Haman de voorgeschreven hulde te bewijzen. Hij had hun gezegd dat hij een Jood was, dat daarom zijn weigering van de gevraagde eerbetooning geen koppigheid, maar een beginsel-kwestie voor hem was. Haman behoorde tot het volk der Amalekieten, het gevloekte volk, welks gedachtenis de HEERE van onder den hemel zou uitdelgen [1]) en aan welks vijandschap Israël steeds denken moest [2]). Geen Jood zou dus aan een Amalekiet eer kunnen bewijzen zonder met Gods wil in botsing te komen [3]).

5 Toen Haman dat ook zag, dat allen zich voor hem bogen en neigden, behalve die ééne, Mordechai, de Jood, die zich niet verroerde, werd Hamans eerzucht en trots daardoor zoo schrikkelijk gekwetst, dat hij met grimmig-
6 heid vervuld werd. Toch wachtte hij er zich wel voor, Mordechai aanstonds in boeien te laten slaan. Voor zijn grenzeloozen hoogmoed en wraakgierigheid was het te min alleen aan Mordechai de hand te slaan. De oude haat tegen den erfvijand van het volk der Amalekieten vlamde in hem op. Daarom wilde hij op alle Joden zich wreken, op dat gansche gevloekte volk, dat eens het volk van Amalek met zijn koningshuis verdelgd had. Want men had hem ook te kennen gegeven, waaròm Mordechai zich niet voor hem buigen wilde, namelijk omdat hij een Jood was, en zijn weigering dus voortkwam uit nationaal-religieuze motieven. Daarom zon hij op een moordplan om alle Joden, die in het gansche koninkrijk van Ahasveros waren, dat

---

[1]) Exod. 17 : 14, vgl. Deut. 25 : 19.

[2]) Deut. 25 : 17.

[3]) De opvatting, dat de Perzische koning, en dus ook zijn plaatsvervanger Haman, als een god werd beschouwd en het dus een goddelijke eer was, die bewezen moest worden, vindt in de Schrift geen steun en is met de historische gegevens in strijd. Het waren nationale motieven bij Mordechai, die echter gegrond waren in de openbaring van den Goddelijken wil, zooals hij die uit de geschiedenis van zijn volk had leeren kennen. Zoo was het nationale met het religieuze verweven, en is ook begrijpelijk, waarom Haman de hand aan alle Joden zocht te slaan.

gansche gehate volk, waartoe Mordechai behoorde, uit te roeien.

2. *Met Ahasveros' bewilliging vaardigt Haman het bevel uit dat alle Joden moeten worden omgebracht.* 3 : 7-15.

3 : 7 Met wijze bedachtzaamheid wilde hij daarbij echter te werk gaan. Allereerst wilde hij door loting laten uitmaken, welke datum een „geluksdag" zijn zou, waarop hij zijn beraamde plan zou kunnen ten uitvoer brengen. In de eerste maand van het twaalfde jaar van koning Ahasveros — het was dus dezelfde maand Nisan, waarin het volk Israël zijn Paaschfeest vierde en zich verheugde over zijn redding uit Egypteland — werd door de astrologen het Poer, het lot, geworpen in Hamans tegenwoordigheid om den rechten dag te vinden. Om den eenen dag na den anderen, en de eene maand na de andere werd geloot. Maar 't duurde lang eer de geluksdag gevonden werd. Ten slotte was men er: de laatste maand van het jaar, de maand Adar, de dertiende van die maand, dat zou de groote dag wezen. Het duurde dus nog wel lang, nog bijkans een vol jaar, eer Haman zijn wraakzucht bevredigen kon, maar dan ...! Dan zou zijn wraak ook geweldig zijn, waarmede hij op alle Joden zich wreken zou en zijn moordplan zou ten uitvoer brengen, waarvoor hij bereids de toestemming des konings verkregen had.

8 Want op listige wijze had hij ook den koning voor zijn plan weten te winnen, daarbij alle gedachten aan persoonlijke wraakneming op bedriegelijke wijze verborgen houdende achter groote bezorgdheid voor het staatsbelang, terwijl hij in zijn beschrijving die hij gaf van het Joodsche volk — dat hij echter niet met name noemde — op geraffineerde manier waarheid en leugen dooreenmengde. Want zóó had hij tot koning Ahasveros gezegd: Daar is, o koning, een eigenaardig volk, dat verspreid is onder de volken in alle landschappen uws koninkrijks. Zij houden er hun eigen wetten op na, die andersoortig zijn dan de wetten van alle andere volken. Aan die wetten houden zij zich streng, met dit gevolg, dat zij ongehoorzaam zijn aan des konings wetten. Zoo vormen zij een staatsgevaarlijk,

revolutionair element in uw gansche koninkrijk, reden, waarom des konings waardigheid het niet kan gedoogen hen ongemoeid te laten. Het bestaan van zulk een verwaten volk houdt een voortdurende bedreiging in van uw gezag, o koning! Het staatsbelang vordert mitsdien, dat er aan
9 hun bestaan een einde worde gemaakt. Daarom moge ik Uwe Majesteit adviseeren, er uw koninklijke goedkeuring aan te hechten, dat er een edict uitgevaardigd worde om dat volk te verdelgen. Persoonlijk wil ik mij daar ook gaarne moeite en offers voor getroosten. Gaarne wil ik dan tienduizend talenten zilver[1]) aan de koninklijke beambten ter hand stellen, om die te deponeeren in de koninklijke schatkist.

10 Koning Ahasveros, verrukt over een groot-vizier, die zulk een zorg toonde voor den vrede en de rust des koninkrijks, en die zoo op de bres stond voor de eere des konings en voor de belangen van de koninklijke schatkist, was aanstonds voor het plan van Haman gewonnen. Zonder verdere navraag of eenig nader onderzoek trok hij zijn koninklijken zegelring, waarmede alle besluiten en edicten des konings verzegeld en tot onherroepelijke edicten bekrachtigd werden, van zijn hand, en gaf dien aan Haman, den zoon van Hammedatha, den Agagiet, den doodsvijand der Joden, hem daarmede blanco mandaat gevend om te doen naar hem
11 goeddacht, en, niet den schijn op zich willende laden alsof hij zich door die groote geldsom voor Hamans plan had laten winnen, zeide hij tot hem: Dat zilver zij u geschonken, Haman, en ook dat volk; ik geef er u de volle beschikking over, om er mee te doen wat goed is in uw oogen.

12 En Haman liet er geen tijd over verloopen, van de koninklijke volmacht die hij verkregen had, gebruik te maken. Was het edict eenmaal uitgevaardigd en met 's konings zegelring bekrachtigd, dan eerst meende hij zeker te zijn van zijn zaak en zou niets het gehate volk der Joden van den ondergang kunnen redden. Met de uitvoering van het beraamde plan werd daarom aanstonds een aanvang gemaakt. Op den dertienden dag —

---

[1]) ± 48.000.000 gulden, een geweldige som voor die dagen. Natuurlijk dacht Haman zich schadeloos te stellen met den buit der omgebrachte Joden.

deze was immers door het lot als de geluksdag aangewezen — van diezelfde eerste maand Nisan werden de schrijvers van de koninklijke kanselarij ontboden, en in overeenstemming met al wat Haman gelastte, schreef men aan de koninklijke stadhouders en aan de landvoogden van ieder landschap, dat wil dus zeggen: aan alle hoogere en lagere vertegenwoordigers des konings, benevens aan de in rang en aanzien gebleven vorsten der onderworpen volken; naar elk landschap en aan elk volk werd in de vereischte taal en schrijfwijze een officieele koninklijke missive verzonden; in naam des konings werd zij geschreven
13 en met den koninklijken zegelring verzegeld, terwijl de brieven door middel van de ijlboden van den Koninklijken Perzischen Postdienst aan alle landschappen des konings verzonden werden. Dit was de inhoud van de koninklijke missive, dat men zou verdelgen, dooden en ombrengen alle Joden in het gansche koninkrijk van koning Ahasveros, zonder iemand te sparen. Op één zelfden dag, den dertienden van de twaalfde maand, de maand Adar, zouden in het gansche koninkrijk alle Joden, van den oudste tot den jongste toe, grijsaards en zuigelingen, ook de vrouwen en de kleine kinderen, moeten worden ter dood gebracht, en zou men van hun bezittingen, van hun have en goed, zich meester maken. Geen ontkomen zou er voor de Joden mogelijk zijn, want de wet gold voor het gansche rijk,
14 dat zich uitstrekte van Oost tot West. Alle overheidspersonen moesten er voor zorg dragen dat er in hun eigen ressort, waarover zij met het bestuur belast waren, een afzonderlijke wet uitgevaardigd zou worden, die openlijk ter kennis gebracht moest worden aan alle volken, opdat er niemand onkundig van blijven zou, dat zij zich tegen dien datum, den dertiende van de maand Adar, gereed zouden houden.

15 De ijlboden van den postdienst spoedden zich voort naar alle deelen van het uitgestrekte rijk, nog eens tot buitengewonen spoed aangemaand door een bijzonder bevel des konings.

Het koninklijk edict, uitgevaardigd op den burg Susan, werd zoo ook aanstonds bekend in de stad Susan, waar het bekend worden der wet een ontzaglijke beroering te-

weeg bracht: ontsteltenis en droefheid onder de Joden, toen zij hun aller doodvonnis vernamen; blijdschap en gejuich bij allen die den Joden vijandig gezind waren, terwijl velen met bange ontzetting over de koninklijke willekeur vervuld waren en met vreeze en beven het komend bloedbad tegemoet zagen. Terwijl zoo in de stad Susan aller gemoederen in beweging waren, trokken koning Ahasveros en Haman zich niets aan van al den jammer, die komen zou. Zij hadden een drinkgelag aangericht, waar de bekers vroolijk rondgingen, om te klinken en te drinken op den goeden uitslag van de beraamde onderneming.

III. BEIDE PARTIJEN AAN HET WERK. 4 : 1—5 : 14.

A. *Mordechai dringt er bij Ester op aan voor haar volk bij den Koning tusschenbeide te komen.* 4 : 1-17.

1. *Mordechai stelt zich met Ester in verbinding.* 4 : 1-5.

4 : 1 Toen aan Mordechai dit alles ter oore kwam, niet alleen de inhoud van het koninklijk edict, maar ook wat er in het geheime kabinet des konings tusschen den vorst en zijn groot-vizier verhandeld was[1]), maakte ontzetting zich van hem meester. In felle bewogenheid der ziel scheurde hij zijn kleederen, ten teeken van grooten rouw, hulde zich in een haren kleed, strooide asch op zijn hoofd en doorkruiste zoo de straten van de stad Susan, onderwijl in hartstochtelijk gejammer uiting gevend aan de bittere smart zijner ziel.

2 Zoo kwam hij tot vóór de poort van het koninklijk paleis, zonder daar evenwel in te gaan, want geen rouwdragende mocht in een haren kleed de poort binnentreden, opdat de vreugde des konings toch vooral door niets zou worden gestoord.

3 En gelijk het met Mordechai was, zoo was het met alle Joden in het gansche koninkrijk. Overal waar de bloedplakkaten des konings aangeslagen werden, ontstond er bij

[1]) Blijkens vs 7 wist Mordechai ook van de geldsom; in zijn bluffende praalzucht zal Haman er wel niet over gezwegen hebben, vgl. 5 : 10-12; misschien ook was de onderhandeling afgeluisterd en zoo ter kennis van Mordechai gebracht.

de Joden groote rouw, zich uitende in vasten en geween en weeklachten. De bedrijvigheid van het gewone leven was lam geslagen, terwijl velen, als toonbeeld van volkomen verslagenheid en van diepe verootmoediging voor God, in zak en asch neerlagen.

4 Het doel dat Mordechai zich gesteld had met te jammeren in de nabijheid van de paleispoort, werd door hem ook bereikt. Immers hij had zijn plan reeds gereed. Eén middel zou nog slechts kunnen helpen in dezen grooten nood, namelijk de tusschenkomst van koningin Ester. Daartoe moest zij van alles op de hoogte worden gebracht. Mordechai's eerste opzet was daarom, de aandacht van Ester te trekken. Inderdaad gelukte dit ook. De hofdames en kamerlingen van Ester vertelden haar van Mordechai's rouwbedrijf vóór de poort van den koninklijken burg [1]). Toen zij dit vernam, kromp haar hart ineen van smart ter wille van haar neef. Wat zou er zijn? Aanstonds zond zij een van haar dienaren met de benoodigde hofkleeding tot Mordechai, opdat hij zijn haren rouwkleed zou afleggen en in de poort des konings zou binnentreden, en zij nader over de oorzaak van zijn droefheid kon worden ingelicht. Maar Mordechai weigerde die kleeding aan te nemen, opdat Ester begrijpen zou dat zijn droefheid buitengewoon groot was en dat hij de oorzaak daarvan maar niet aan den eersten den besten van haar dienaren kon meedeelen.

5 Toen riep Ester Hatach, een van des konings kamerlingen, dien de koning voor haar persoonlijken dienst aangewezen had, een man die ook haar volkomen vertrouwen genoot, en gaf hem opdracht aan Mordechai te gaan vragen wat dat was, en waarom Mordechai zoo deed.

2. *Mordechai's verzoek aan Ester overgebracht. Zij maakt bezwaar daaraan te voldoen.* 4 : 6-11.

4 : 6 En Hatach ging uit tot Mordechai op het stadsplein

---

[1]) Of zij reeds wisten van de verhouding tusschen Mordechai en de koningin, of dat zij haar eenvoudig het feit meedeelden dat Mordechai, één van 's konings dienaren, in rouwgewaad een hevig misbaar maakte vóór de poort van het koninklijk paleis, is niet uit te maken.

vóór het koninklijk paleis, om hem in naam der koningin te vragen naar de reden van zijn rouwbedrijf.

7 Toen vertelde Mordechai aan Hatach alles wat er geschied was, het geheele verloop van zijn conflict met Haman, terwijl hij niet naliet ook te vertellen van de groote som geld, die Haman beloofd had in de schatkist des konings te zullen deponeeren als de Joden mochten worden omgebracht [1]). Ester zou daaruit moeten begrijpen hoe diep de haat bij Haman geworteld was, en dat hij niet rusten zou vóór en aleer hij zijn doel: de verdelging der Joden, had bereikt. Ook zou zij al den smaad diep moeten gevoelen, die er in gelegen was dat zij met haar volk verkocht was [2]) in de hand van Haman, opdat de Joden des te zekerder
8 van haar hulp zijn mochten. Om verder allen twijfel aan de juistheid van zijn woorden te ontzenuwen, stelde Mordechai aan Hatach ook een afschrift ter hand van het koninklijk verdelgingsedict, dat te Susan uitgevaardigd was, opdat hij dat aan Ester zou laten lezen en haar de geheele geschiedenis vertellen zou. Voorts gaf hij aan Hatach het bevel mee aan de koningin, dat zij nu haar afkomst niet langer moest verzwijgen, maar tot den koning moest gaan om zijn genade in te roepen en met smeekingen hem te verzoeken om het leven van haar volk.

9 Met die boodschap keerde Hatach naar het paleis terug, waar hij alles aan Ester overbracht wat Mordechai hem meegedeeld had.

10 Bij Ester was echter aarzeling om zoo maar aan Mordechai's bevel te voldoen. Daarom liet zij door Hatach de volgende boodschap aan Mordechai overbrengen:

11 Alle dienaren des konings en ook alle onderdanen uit alle landschappen des konings zijn toch bekend met de Perzische wet, waarin zoo bijzonder streng gewaakt wordt over de veiligheid van den koning, en die bepaalt, dat niemand ongeroepen tot den koning naderen mag in het binnenste voorhof. En als iemand dat toch waagt te doen, hetzij man of vrouw, dan is er maar één vonnis, waardoor de

---

[1]) Mordechai maakt geen melding van des konings weigering van die geldsom, waarvan hij misschien onkundig was.
[2]) Vgl. 7 : 4.

vermetele getroffen zal worden: de doodstraf, tenzij hij genade mocht vinden in de oogen des konings en deze hem den gouden scepter toereiken zou, ten bewijze dat hij mag blijven leven. Daar komt nog bij, dat ik de laatste weken blijkbaar uit des konings gunst ben, of dat zijn liefde voor mij verflauwd is, want de koning heeft al een maand lang niet naar mij omgezien [1]).

3. *Op Mordechai's herhaald aandringen belooft Ester tot den Koning te zullen gaan.* 4 : 12-17.

4 : 12, 13 Toen men deze woorden van Ester aan Mordechai had meegedeeld, liet hij in teleurgestelde verontwaardiging over de weifelende houding van Ester haar de volgende boodschap wederbrengen:

Uit vrees voor uw leven weigert gij tot den koning te gaan? Beeld u echter niet in, dat gij alleen van alle Joden het gevaar ontkomen zult, omdat gij koningin zijt. Ook úw leven staat op het spel; de aartsvijand der Joden zal ook u weten te treffen, zonder dat zelfs de koning, die als opperste wetgever zelf ook aan de wet gebonden is, u uit Hamans hand zal kunnen redden. Ja, als gij in deze benarde omstandigheden zoudt blijven zwijgen, dan zal er voor de Joden wel van een andere zijde uitkomst en redding komen opdagen. Het volk Israël zal zeker niet ondergaan. Herinner u maar, hoe een van onze dichters reeds gezongen heeft:

Rondom Jeruzalem zijn bergen;
alzoo is de HEERE rondom Zijn volk,
van nu aan tot in der eeuwigheid! [2])

14 Als gij echter weigert, uw volk in dezen nood hulp te

---

[1]) Van de mogelijkheid, een audiëntie aan te vragen door bemiddeling van tusschenpersonen, wordt geen melding gemaakt. Het zou, gezien de laatste woorden van Ester, waarschijnlijk toch op een weigering uitloopen, of de koning zou eerst door zijn dienaren hebben laten vragen wat zij had, waarop zij gedwongen zou zijn haar zaak dadelijk bloot te leggen, wat zij om de blakende gunst waarin Haman bij den koning stond, niet raadzaam achtte.

[2]) Psalm 125 : 2.

bieden, zult gij stellig met ondergang gestraft worden, en gij zult uw familie mede in het verderf storten. Bovendien moet gij u eens afvragen, of gij misschien niet juist met het oog op dezen benauwden tijd tot de koninklijke waardigheid verheven zijt, opdat gij in uw hooge positie het middel zoudt zijn om verlossing voor uw volk tot stand te brengen.
15 Deze boodschap van Mordechai trof doel; de aarzelende koningin gaf zich gewonnen. Zij zou het waagstuk bestaan om ongeroepen voor den koning te verschijnen. Zij gevoelde daarbij echter behoefte aan de voorbede van haar
16 volk. Daarom liet zij Mordechai boodschappen: Ga, verzamel alle Joden, die zich te Susan bevinden, en vast met elkander te mijnen behoeve[1]; eet en drink niet tot overmorgen, als ik naar den koning gaan zal, opdat door dat vasten uw smeekgebed te dringender moge zijn. Ook ik en mijn dienaressen zullen op gelijke wijze vasten; zóó toegerust, gesterkt door het gebed en gedragen door de smeekingen van mijn volk, zal ik dan bij den koning binnengaan, hoewel dat tegen de wet is. Ik wil echter mijn leven wagen, en mij door geen vrees laten weerhouden van het vervullen van mijn roeping, er kome dan van, wat wil. Mocht het dan verkeerd afloopen, dan zal ik mijn leven voor mijn volk ten offer brengen.
17 Mordechai keerde daarop terug in de stad en deed naar alles wat Ester hem geboden had.

B. *Ester door den Koning in gunst aangenomen. Hamans besluit tot Mordechai's onverwijlden ondergang.* 5 : 1-14.

1. *Ester, door den Koning in gunst aangenomen, noodigt hem met Haman tweemaal ten maaltijd.* 5 : 1-8.

5 : 1 De door Ester genoemde tijd van gebed en vasten, op den dertienden Nisan[2]) aangevangen, liep op den morgen van den vijftienden Nisan ten einde. Het beslissende oogenblik was gekomen, waarop Ester ongeroepen zich begeven

---

[1]) Van gebed wordt niet met even zoovele woorden gesproken; in de Schrift gaan gebed en vasten echter steeds samen, zie Joël 1 : 14, Jona 3 : 5-8.
[2]) Zie 3 : 12, 15.

zou tot den koning. Zij tooide zich in vol koninklijk ornaat, het vorstelijk gewaad om haar bevallige leest, hopende dat aldus haar verschijning indruk zou maken op haar gemaal. Zoo betrad zij het binnenste voorhof van des konings paleis, tegenover de koninklijke audiëntiezaal, waar Ahasveros op zijn koninklijken troon gezeten was tegenover den ingang der zaal, zoodat hij zien kon wie in het binnenste voorhof tot hem naderde.

2 Toen de koning koningin Ester zag staan in het voorhof, kreeg zij genade in zijn oogen. Ten teeken van zijn gunst reikte hij haar den gouden scepter toe die in zijn hand was, waarop Ester naderbij kwam in de troonzaal en de spits des scepters aanraakte [1]).

3 Terecht vermoedde de koning, dat iets zeer gewichtigs de koningin tot hem dreef, wijl zij anders haar leven niet zou hebben gewaagd. Daarom vroeg hij haar de reden van haar komst, haar bij voorbaat de verzekering gevende, dat hij haar verzoek niet zou afwijzen, wàt zij hem ook vragen mocht. Zoo sprak hij: Wat wilt gij, koningin Ester, en wat is uw verlangen? Al zou het de helft des koninkrijks zijn, het zal u gegeven worden [2]).

4 Nu bleek dat koningin Ester, hoezeer zij ook eerst geweifeld had, toch met een wèl overlegd en van te voren beraamd plan tot den koning was gegaan, dat nu ook met koele kordaatheid door haar volvoerd werd. Had zij daar in de audiëntie-zaal aanstonds gezegd wat de reden was van haar komst, dan had zij daarna kunnen heengaan, waarna voor Haman de weg vrij zou zijn om te trachten den koning aan zijn zijde te krijgen en alsnog zijn plan door te zetten. Daarom bewandelde zij een anderen weg, waarbij zij den koning eerst kon voorbereiden, alvorens hem te plaatsen voor de keuze: Haman of Ester. Zij noodigde daarom, naar haar te voren beraamde plan, den koning met zijn gunsteling Haman uit tot den maaltijd, dien zij bereid had. Bij het rondgaan van de bekers aan een vroolijken disch zou de koning te gereeder Ester in alles ter wille zijn. Ook

[1]) Sommigen denken dat dit met de hand geschiedde, anderen — zoo de Vulgaat — dat men den scepter kuste.

[2]) Ook Herodes sprak tot de dochter van Herodias van de helft des koninkrijks, Marc. 6 : 23. Waarschijnlijk behoorde deze uitdrukking tot den hofstijl.

moest Haman persoonlijk er bij tegenwoordig zijn, opdat zij hem des te zekerder treffen zou en tevens voorkwam, dat zijn machtige invloed op koning Ahasveros zich daarna nog weer gelden deed, waardoor al haar moeite vergeefs zou zijn geweest. Zoo sprak zij dan in antwoord op de vriendelijke woorden des konings: Indien het den koning goeddunkt, zoo kome de koning met Haman heden tot den maaltijd, dien ik voor u aangericht heb.

5 Daarop zeide de koning tot zijn dienaren: Laat Haman spoedig komen, opdat wij aan Esters woorden gevolg geven.

Zoo kwam dan de koning met Haman tot den maaltijd,
6 dien Ester bereid had. En waar hij begreep dat de uitnoodiging tot den maaltijd slechts de voorbereiding was voor Ester om haar eigenlijk verzoek tot den koning te richten, herhaalde de koning, toen men aan het dessert toegekomen was en de wijnbekers bij het drinkgelag na den maaltijd rondgingen, zijn vraag aan Ester, wederom met de verzekering zijner goedwilligheid: Wat is uw bede? Zij zal u gegeven worden. En wat is uw verzoek? Al zou het ook de helft des koninkrijks zijn, het zal geschieden.

7 Nog wilde Ester echter niet haar verzoek aan den koning kenbaar maken. Kwam de koning nòg eenmaal met Haman tot den maaltijd, dien zij aanrichten zou, dan zou hij haar stellig weder de verzekering geven dat hij doen zou, wat zij begeerde. Na zulk een drievoudige verzekering zou afwijzing van haar bede te meer onmogelijk zijn[1]). Daarom sprak zij met welbewust overleg in onderdanige breedsprakigheid, opdat des konings eigenwaarde zou worden gestreeld en hij goed zou gevoelen hoe nederig zijn gemalin tot hem opzag: Mijn bede en mijn verzoek is:
8 Indien ik genade gevonden heb in de oogen des konings, en indien het des konings goedkeuring kan wegdragen mijn bede in te willigen en aan mijn verzoek te voldoen, zoo kome de koning met Haman ook nog op den dag van morgen tot den maaltijd dien ik dan voor u bereiden zal. Dan zal ik

---

[1]) Achter deze overwegingen van Ester hebben wij te zien den Raad des Heeren, die zich volvoert. Tusschen de beide maaltijden was nu de gedenkwaardige slapelooze nacht van koning Ahasveros, waarin de nog nimmer beloonde weldaad van Mordechai, die eenmaal zijn leven redde, hem in herinnering wordt gebracht, zie het volgende hoofdstuk.

morgen de vraag des konings beantwoorden en mijn verzoek den koning kenbaar maken.

2. *Onder invloed der hem ten deel gevallen onderscheiding besluit Haman tot Mordechai's onverwijlden ondergang.* 5 : 9-14.

5 : 9 Na den maaltijd verliet Haman het koninklijk paleis, in de beste stemming die zich denken liet, verheugd over de groote onderscheiding, die hem te beurt gevallen was. Toen hij echter Mordechai zag in de poort des konings, en deze hem geen enkel eerbetoon bewees, ja hem zelfs absoluut negeerde, werd Haman met woede tegen Mordechai vervuld, en hij, voor wien het eenmaal te min was om alleen aan Mordechai de hand te slaan, wenschte nu niets liever dan den dood van dien onbeschaamden Jood daar
10 in de poort des konings. Hij bedwong zich echter, hoewel hij inwendig kookte. Thuis gekomen, kon hij het echter niet langer verkroppen, en moest hij zijn toorn luchten. Hij liet
11 zijn vrienden komen en zijn vrouw Zeres[1]), en vertelde hun met veel ophef van de hooge en eervolle positie die hij innam. In den breede mat hij zijn rijkdommen voor hen uit en de heerlijkheid van al zijn schatten, vertelde hun vol trots van zijn tien zonen[2]) en van de grootheid, die de koning hem verleend had, dat de koning in rang hem verheven had boven alle vorsten en dienaren des konings,
12 terwijl het glanspunt van alles nog was de buitengewoon eervolle uitnoodiging, die hij van de koningin ontvangen had: Ook heeft koningin Ester mij, mij alleen, uitgenoodigd om met den koning bij haar ten maaltijd te komen, terwijl ik ook voor morgen wederom met den koning bij haar genoodigd ben!
13 Er is echter één persoon, die mij al mijn vreugde ten eenen male vergalt. Ik kan van dit alles niet genieten, zoo lang als ik dien ééne zie zitten in de poort des konings: Mordechai de Jood, die pertinent weigert mij ook maar den

---

[1]) De naam Zeres beteekent: ster der aanbidding; niet onmogelijk dat Haman, zèlf de rijzende zon, die aangebeden moest worden, haar dien naam gegeven had.
[2]) Zie 9 : 10.

minsten eerbied te bewijzen, en die zich blijkbaar ook door het uitgevaardigde edict van de Jodenverdelging in het minst niet heeft laten intimideeren.

14 Toen zeiden zijn vrouw Zeres en al zijn vrienden tot hem: Laat bij uw huis[1]) een paal oprichten en zeg dan morgen in de vroegte tot den koning, nog vóór gij met hem tot den maaltijd gaat, dat men Mordechai daaraan spietse. Gij hebt maar te spreken, dan zal de koning daar zeker zijn goedkeuring aan hechten. Laat het vooral een hooge paal zijn, vijftig el hoog[2]), van wege de grootheid der beleediging, u aangedaan, en opdat het een publieke waarschuwing zij en ieder het zien kan, hoe de smaad, den doorluchten groot-vizier des konings aangedaan, gewroken wordt. Dan kunt gij morgen vroolijk met den koning ter maaltijd gaan; er zit dan geen Mordechai meer in de poort des konings om uw ergernis gaande te maken.

Deze eenstemmige raad van zijn vrouw en vrienden was goed in Hamans oogen. Hij gaf terstond bevel om den paal te maken en op te richten in de nabijheid van zijn huis.

---

[1]) Zie 7 : 9.
[2]) ± 25 M.

TWEEDE HOOFDDEEL: DE AANSLAG OP HET VOLK DER JODEN VERIJDELD (6 : 1—10 : 3).

I. HAMANS VAL. 6 : 1—8 : 2.

A. *Haman, die voor zich de hoogste eer verwacht, moet die bewijzen aan Mordechai.* 6 : 1-13.

1. *Ahasveros wordt aan Mordechai's vroegere verdienste herinnerd en wil weten welke erkenning hem daarvoor ten deel gevallen is.* 6 : 1-5.

6 : 1 In dien nacht kon Ahasveros den slaap niet vatten [1]; daarom beval hij den dienstdoenden hovelingen het boek der rijkskronieken te halen, waar de merkwaardigste gebeurtenissen in waren opgeteekend, en hem daaruit voor
2 te lezen. Zoo gebeurde het, dat tegen den morgenstond aan den koning voorgelezen werd die passage, waarin melding gemaakt werd van den aanslag, dien Bigtan [2]) en Teres, twee kamerlingen des konings, die tot de koninklijke paleiswacht behoorden, tegen het leven van koning Ahasveros beraamd hadden, en hoe door de kennisgeving van Mordechai deze aanslag verijdeld en het leven des konings gered was.
3 Toen vroeg de koning, welke eer en onderscheiding daarvoor aan Mordechai was te beurt gevallen. Hij moest

---

[1]) Misschien was het tafelgesprek, waarbij Ester bekendheid getoond zal hebben met wat er in het Perzische rijk omging, de middellijke oorzaak van deze slapeloosheid des konings. In ieder geval hebben wij ook hier weder den Raad des Heeren op te merken.

[2]) De Hebr. tekst leest hier: Bigtana; in overeenstemming met 2 : 21 is dat gewijzigd in Bigtan.

echter van de dienstdoende hovelingen vernemen, dat Mordechai's daad in het vergeetboek was geraakt en dat hij geen enkele belooning of eervolle onderscheiding voor zijn daad ontvangen had.

4 Aanstonds was des konings besluit genomen, dat gepleegde verzuim te herstellen en Mordechai alsnog — beter laat dan nooit — voor zijn daad te beloonen. Met zijn raadslieden wilde hij daarover nader overleg plegen. Daarom zeide de koning: Is er niet één van de ministers in de wachtkamer, om daar mijn bevelen af te wachten?

Nu was juist Haman, die zich in de vroegte naar het koninklijk paleis gespoed had om er met den koning over te spreken, dat Mordechai gespietst zou worden aan den paal, dien hij voor hem had laten oprichten, in de wachtkamer der staatsdienaars aangekomen.

5 Daarom gaven de dienstdoende hovelingen op des konings vraag, wie er in de wachtkamer was, ten antwoord, dat Haman daar was, de groot-vizier, waarop de koning onmiddellijk bevel gaf Haman te roepen.

2. *Haman geeft advies welke eerbewijzen aan een verdienstelijk man toekomen en moet op 's Konings bevel die eer bewijzen aan Mordechai.* 6 : 6-11.

6 : 6 Doordat Haman nu niet zichzelf bij den koning had laten aandienen, maar door zijn vorst ontboden was, zag hij zich den pas afgesneden, aanstonds met zijn eigen verzoek voor den dag te komen, maar moest hij wachten tot eerst de koning gesproken had. Deze legde hem de vraag voor, zonder dat hij den naam van Mordechai daarbij noemde: Haman, wat moet men doen met den man, aan wien de koning lust heeft eer te bewijzen?

In eerzuchtige zelfverblinding zeide Haman bij zichzelf: Aan wien zou de koning liever eer willen bewijzen
7 dan aan mij? Daarom greep hij in zijn antwoord aan den koning naar de hoogste eere, die zijn eerzuchtig hart zich droomen kon: zelf ook eens een oogenblik als koning geeerd te worden, en hij zeide: Voor den man, aan wien de
8 koning lust heeft eer te bewijzen, moet men uit des konings garderobe een koninklijk kleed halen, dat de koning zelf

ook gedragen heeft, terwijl men uit de koninklijke stallen
een paard hale, door den koning zelf ook eenmaal be-
reden, welks kop men versieren zal met de koninklijke
9 kroon[1]). Dan zal dat koninklijke kleed en dat paard in
ontvangst genomen worden door één der vorsten des
konings, die tot de allerhoogste kringen behoort; die zal
den man, aan wien de koning lust heeft eer te bewijzen,
met dat gewaad kleeden, en zal hem op dat paard voeren
door de straten der stad, onderwijl vóór des konings gunste-
ling uitgaande en als heraut de aandacht op hem vestigende
met zijn geroep: Zóó zal men den man doen, aan wien de
koning lust heeft eer te bewijzen!
10 Daarop zeide de koning tot Haman: Haast u, om wat
gij gesproken hebt te doen aan Mordechai den Jood[2]),
die in de poort des konings zit; neem dat kleed en trek
het hem aan, en laat hem rijden op dat paard, en zorg er
voor dat er niets achterwege blijft van alles wat gij opge-
somd hebt.
11 Zoo nam Haman dat koninklijke kleed en trok het
Mordechai aan, en hij nam dat paard en voerde Mordechai
daarop rond door de straten der stad, zelf voor hem uit-
gaande en roepende: Zóó zal men den man doen, aan wien
de koning lust heeft eer te bewijzen! Door dezelfde straten
van de stad Susan, die hij nog slechts drie dagen tevoren
in rouwkleederen en met asch op het hoofd luid jammerend
doorkruist had, werd Mordechai nu in triumf rondgeleid
door den aartsvijand der Joden, Haman den Agagiet, die
het op de verdelging der Joden toegelegd had. Zoo kon
dat een bemoediging zijn voor de benauwde Joden, dat de
HEERE reeds bezig was hun gebed te verhooren en tot red-
ding van Zijn bedreigde volk opdaagde.

---

[1]) Volgens de Stat. Vert. zou de bedoeling zijn, de koninklijke kroon te zetten op het hoofd van des konings gunsteling; deze opvatting is echter in strijd met het Hebr. taaleigen. Van Perzische beeldhouwwerken is de afbeelding van gekroonde rijdieren bekend.

[2]) Waarschijnlijk zal de koning na de voorlezing van wat Mordechai voor hem gedaan had, wel nader naar hem hebben geïnformeerd en toen vernomen hebben dat hij een Jood was. Of de koning ook wist, dat Hamans aanslag tegen de Joden gericht was, is niet uit te maken. Veel is er te zeggen voor de meening, dat de koning dit niet heeft geweten.

3. *Hamans verdriet door de sombere voorspellingen der zijnen nog vermeerderd.* 6 : 12, 13.

6 : 12 Na afloop van den tocht keerde Mordechai, alsof er niets gebeurd was, naar de poort des konings terug. Vol vertrouwen kon hij rustig afwachten, wat er verder gebeuren zou. Gansch anders echter Haman. Met zijn rust was het gedaan. Zoodra hij maar kon, maakte hij dat hij thuis kwam, waar hij in groote verslagenheid en treurigheid, ten teeken van zijn schaamte, zich het hoofd om-
13 hulde, en aan zijn vrouw Zeres en al zijn vrienden vertelde al wat hem wedervaren was, om bij hen troost te zoeken. Nu geen verhaal, als op den vorigen dag, van zijn hooge positie en zijn rijkdom, maar van zijn schande en vernedering. Maar zij waren voor hem moeilijke vertroosters. Want zijn vrienden, waaronder ook zijn wijze raadgevers waren, de Magiërs, die hem in moeilijke gevallen van advies dienen moesten, met zijn vrouw Zeres voorspeelden hem: Uw val van heden is het begin van het einde! Nu eerst dringt het goed tot ons door, dat het conflict tusschen u en Mordechai niet maar een persoonlijke kwestie is, maar uitvloeisel van den fellen strijd, die er sinds eeuwen geweest is tusschen Amalek en het volk der Joden, en die met een verpletterende nederlaag der Agagieten geëindigd is. Daarom zult gij tegen Mordechai, die tot dat zelfde volk der Joden behoort, niets kunnen uitrichten, maar tegenover hem zeker het onderspit delven.

B. *Haman, door Ester aangeklaagd, wordt zelf gespietst aan den paal dien hij voor Mordechai had laten oprichten.* 6 : 14—8 : 2.

1. *Ester smeekt om lijfsbehoud voor zich en haar volk en klaagt Haman aan.* 6 : 14—7 : 6.

6 : 14 Vóór Haman nog gelegenheid had te antwoorden, kwamen de hofdienaren des konings om hem met spoed te geleiden naar den maaltijd, dien Ester bereid had.
7 : 1 Toen de koning met Haman den maaltijd bij koningin Ester gebruikt had, zeide de koning ook nu wederom op

den tweeden dag tot koningin Ester, toen men toegekomen
was aan het glanspunt van den feestdisch en de wijnbekers
2 rondgingen: Wat is uw bede, o koningin Ester? Zij zal u
gegeven worden. En wat is uw verzoek? Al zou het ook de
helft des koninkrijks zijn, het zal geschieden.
3 Het beslissende oogenblik, waarop Ester haar verzoek
den koning moest kenbaar maken, was aangebroken. Met
den noodigen eerbied sprak zij tot den koning: Indien ik
genade gevonden heb in uwe oogen, o koning, en indien
het den koning mocht behagen er zijn koninklijke goed-
keuring aan te hechten, dan worde mijn leven mij ge-
schonken op mijn bede, en mijn volk mij geschonken op
4 mijn verlangen. Want wij zijn verkocht, o koning, ik en
mijn volk, dat men ons verdelge, doode en ombrenge. Ik,
de geliefde gemalin van u, den machtigen koning Ahasveros,
en mijn volk, wij zijn voor bloedgeld verkocht [1]), ten doode
gedoemd. Indien wij nog als slaven en slavinnen verkocht
waren, ik zoude gezwegen hebben, maar nu ben ik wel ge-
dwongen te spreken. De verdelging van mijn volk zou voor
het rijk des konings een schade beteekenen, waarmede niets
vergeleken kan worden; een ramp als nog nimmer be-
leefd is [2]).
5 Toen kwam des konings toorn tot uitbarsting, en in
heftige gemoedsbeweging vroeg hij aan koningin Ester: Wie
is de onverlaat, die dat uitgedacht heeft? Waar is de man,
in wiens hart zoo'n moordplan opgekomen is?
6 En met uitgestrekten vinger op Haman wijzende, gaf
koningin Ester in diepe verontwaardiging scherp en snij-
dend ten antwoord: Die verdrukker en vijand is Haman, die
booswicht daar!

---

[1]) Men heeft het Ester wel kwalijk genomen, dat zij van des konings weigering, het aangeboden bloedgeld te aanvaarden, geen melding maakt. Het is echter de vraag of Ester daarvan geweten heeft, zie 4 : 7 met de daarbij gevoegde noot.

[2]) De laatste woorden van vs. 4 worden verschillend vertaald en weergegeven. De Stat. Vert. meent dat Ester doelt op de financieele schade, die voortvloeien zou uit een verkoopen van de Joden als slaven, welke schade niet door Haman zou kunnen worden vergoed. Anderen vertalen: „Want de onderdrukker is niet waard de beschuldiging des konings", of: „Want de vijand is niet waard om den koning daarmee lastig te vallen", waarmede Ester haar diepe minachting voor Haman zou hebben willen te kennen geven.

Toen maakte een groote schrik van Haman zich meester. Hij zag het vertoornde gelaat van den koning en de koningin. Doodsangst overviel hem. Hij wist, dat hij niets meer te hopen, het ergste te vreezen had. Zijn schuld stond op zijn gelaat te lezen. Hij was een verloren man!

2. *In groote woede geeft Ahasveros bevel tot onmiddellijke terechtstelling van Haman.* 7 : 7—8 : 2.

7 : 7 In woede ontstoken, verliet de koning de feestzaal en begaf zich naar den tuin van het paleis om tot zichzelf te komen. Haman echter, die ook opgesprongen was van zijn divan, bleef als verstijfd van schrik staan vóór koningin Ester, om haar tusschenkomst af te smeeken tot behoud van zijn leven; want hij zag wel, dat van den koning voor hem niets meer te hopen was.

8 Toen de koning een oogenblik daarna uit den tuin van het paleis in de feestzaal terugkeerde, was Haman in zijn doodsangst neergevallen op het rustbed van koningin Ester, om haar te bidden om zijn leven. Verblind van woede riep de koning, die nu alle vertrouwen in zijn groot-vizier verloren had en hem tot alles in staat achtte: Nu ook nog bij mij in huis de koningin geweld aandoen?! [1]) Dadelijk grepen daarop de hovelingen in. Zij hadden des konings wensch begrepen, dat Haman niet zou blijven leven. Als een des doods schuldige, die niet meer waardig was het gelaat des konings noch het stralende zonlicht langer te aanschouwen, bedekten zij Hamans gelaat.

9 Toen de hovelingen, die er bij tegenwoordig waren, daarop verschillende bezwarende getuigenissen tegen Haman inbrachten [2]), sprak Harbona, een van de kamer-

---

[1]) Er zijn uitleggers, die het koningin Ester euvel duiden, dat zij den koning niet heeft gezegd, welke bedoeling Haman had, dat hij haar geen kwaad wilde doen. Zij had in Haman echter niet een persoonlijken vijand tegenover zich, maar den vijand van God en Zijn volk, die door zijn optreden zijn leven had verbeurd. Haman te sparen, zou doen denken aan de afkeuringswaardige barmhartigheid van Saul tegenover Agag, den koning der Amalekieten.

[2]) Ik meen dit te mogen afleiden uit wat Harbona zegt: *Ook* zie, de paal dien Haman gemaakt heeft..... Wat hij zegt, is dus een toevoeging aan de woorden der anderen.

lingen, die in des konings bijzonderen dienst stonden [1]: Bovendien heeft Haman Mordechai uit den weg willen ruimen, die door zijn spreken destijds het leven des konings gered heeft. Zie, de paal, dien hij voor Mordechai heeft laten maken om hem daaraan te spietsen, staat bij zijn huis, vijftig el hoog.

Aanstonds velde de koning daarop het vonnis: Hang hem daaraan!

10 Zoo werd Haman gespietst aan den paal, dien hij voor Mordechai opgericht had, waarna aan de grimmigheid des konings een einde kwam.

8 : 1 Nog dien zelfden dag gaf koning Ahasveros de goederen van Haman, die door zijn terechtstelling rechtens aan de kroon vervallen waren, aan koningin Ester ten geschenke, als blijk van zijn liefde, en om haar eenigermate schadeloos te stellen voor de ellende, die zij ten gevolge van Hamans aanslag doorstaan had. Al die schatten en rijkdommen, het paleis en de landerijen, het goud en het zilver van Haman, der Joden vijand, kwam zoo in handen van koningin Ester. Ook werd Mordechai, die tot nog toe verkeerde in de poort des konings, verhoogd in rang en opgenomen onder de hoogste hofbeambten, die dagelijks met den koning mochten verkeeren en toegang tot hem hadden. Want toen zijn naam in die oogenblikken eenmaal door Harbona genoemd was, had Ester aan den koning te kennen gegeven, in welke familie-verhouding Mordechai tot haar stond, en hoe hij haar pleegvader en opvoeder was geweest, aan wien zij zich
2 nog steeds in dankbare liefde verbonden gevoelde. En die verheffing van Mordechai vond haar bekroning in zijn benoeming tot groot-vizier des konings. Want de koning deed zijn zegelring af, dien hij Haman had laten ontnemen, en gaf hem aan Mordechai, aan wien hij niet alleen om zichzelf, maar ook om zijn gemalin de grootste verplichtingen had, zoodat Mordechai daarmee benoemd was tot eersten minister en gevolmachtigde des konings in Hamans plaats. Bovendien stelde koningin Ester haar neef Mordechai aan tot rentmeester over al de bezittingen, die van Haman geweest waren.

---

[1]) Ook genoemd in 1 : 10.

II. DE REDDING DER JODEN. 8 : 3—9 : 32.

A. *Ester en Mordechai verkrijgen voor hun volk verlof zich gemeenschappelijk te verdedigen.* 8 : 3-17.

1. *Ester en Mordechai verkrijgen volmacht van den Koning, de noodige tegenmaatregelen te nemen.* 8 : 3-8.

8 : 3 Al was Haman zelf nu echter ook onschadelijk gemaakt, het door hem uitgevaardigde bloedplakkaat, dat hij als een fataal testament nagelaten had, was daarmede nog niet van zijn kracht beroofd. Nog immer werd het volk der Joden met ondergang bedreigd.

Wederom waagde koningin Ester daarom haar leven. Andermaal verscheen ze ongeroepen voor het aangezicht des konings in de koninklijke audiëntie-zaal, waar zij weenende hem te voet viel en hem smeekte, dat hij het booze moordplan, dat Haman de Agagiet tegen de Joden beraamd had, zou verijdelen.

4 Ook ditmaal werd Ester welwillend door den koning ontvangen, die haar ten teeken van zijn gunst, zijn gouden scepter toereikte.

5 Toen rees Ester overeind en zij stond voor den koning, om wat zij eerst snikkende en weenende gezegd had, nu meer ordelijk nog eens te herhalen: „Indien het des konings goedkeuring kan wegdragen, en indien ik genade in zijn oogen gevonden heb, en indien de koning van meening is dat het een rechte zaak is, waarvoor ik opkom, laat dan het verdelgingsedict van Haman herroepen worden. Want het is den koning nu toch bekend dat slechts wraakzucht, en niet zorg voor het staatsbelang, Haman gedreven heeft tot het uitvaardigen van een wet, waarbij een gansch volk ten doode gewijd wordt. Indien ik dan aangenaam ben in des konings oogen, dat de koning dan door zijn liefde tot mij zich late leiden, en bevel geve dat er een schrijven verzonden worde om de brieven van Haman, den zoon van Hammedatha, den Agagiet, die hij geschreven heeft, te herroepen, opdat zijn snoode plan, de Joden in alle landschap-
6 pen des konings om te brengen, verijdeld worde. Want hoe zou ik het onheil kunnen aanzien dat mijn volk treffen zou,

en hoe zou ik het kunnen aanschouwen, dat mijn geslacht werd uitgeroeid?"

7 Toen zeide de koning tot koningin Ester en tot Mordechai den Jood, die als groot-vizier hier ook bij tegenwoordig was: „Hoe gaarne ik ook koningin Ester ter wille zou willen zijn, het toestaan van dit haar verzoek ligt buiten mijn bereik. Zie, het huis van Haman, al wat hij had, heb ik, om haar eenigszins genoegdoening te verleenen, aan Ester ten geschenke gegeven, en hemzelf heeft men aan een paal gespietst, omdat hij zijn hand tegen de Joden uitge-
8 strekt had; maar het door hem uitgevaardigde edict te herroepen, dat is mij onmogelijk, want een geschrift, dat in des konings naam geschreven en met des konings ring verzegeld is — gelijk het door Haman uitgevaardigde edict — is niet te wederroepen. Wel wil ik u echter gaarne volmacht verleenen om tegenmaatregelen te nemen naar dat het goed is in uw oogen. Schrijft ten opzichte van de Joden wat u goeddunkt, maakt dat schriftelijk bekend in des konings naam en verzegelt het met des konings zegelring, dien ik aan Mordechai heb ter hand gesteld, opdat de door u beraamde maatregelen aldus tot rijkswet verheven worden. Moge dan al Hamans edict niet herroepen worden — wat met geen wet van Perzen en Meden ooit geschieden kan — het kan daardoor toch wel onschadelijk gemaakt worden."

2. *Mordechai geeft den Joden volmacht zich gewapend aaneen te sluiten ter gemeenschappelijke verdediging.* 8 : 9-14.

8 : 9 Aanstonds werd daarop met de uitvoering van des konings raad een aanvang gemaakt. Nog op denzelfden dag, den drie-en-twintigsten van de derde maand, de maand Sivan — dat was dus ruim twee maanden na de uitvaardiging van Hamans bloedplakkaat en nog bijna negen maanden voordat het moordplan ten uitvoer zou worden gebracht — werden de schrijvers van de koninklijke kanselarij ontboden. Er werd geheel op dezelfde wijze gehandeld als bij de uitvaardiging van Hamans edict [1]), behalve dat men er nu ook nadrukkelijk zorg voor droeg, dat ook aan de

[1]) Vergelijk 8 : 9-14 met 3 : 12-15.

Joden in hun eigen taal en schrijfwijze afzonderlijke brieven gezonden werden. Zoo schreef men in overeenstemming met alles wat Mordechai gebood, aan de Joden en aan de koninklijke stadhouders en aan de landvoogden en vorsten van alle landschappen in het gansche uitgestrekte koninkrijk, van Indië in het Oosten tot Nubië en Abessynië in het Westen; aan al de honderdzevenentwintig landschappen werd een officieele koninklijke missive verzonden, naar ieder land-
10 schap en naar elk volk in de vereischte taal en schrijfwijze, geschreven in naam des konings Ahasveros en verzegeld met des konings zegelring, terwijl de brieven verzonden werden door middel van de bereden ijlboden van den koninklijken Perzischen postdienst, die voor deze gelegenheid gebruik maakten van snelle rossen, die in de koninklijke stoeterij geteeld waren, de allerbeste paarden uit de vorstelijke stallen.
11 De inhoud van deze koninklijke proclamatie was, dat de koning aan de Joden in alle steden toestemming verleende, zich gewapend aaneen te sluiten om hun leven te verdedigen en — met vrouw en kinderen — te verdelgen, te dooden en om te brengen al wie het wagen zou hen op eenigerlei wijze te benauwen of aan te valllen, en dat zij de bezittingen van die omgebrachte tegenstanders mochten
12 buit maken. Op één dag, namelijk op den dertienden dag van de twaalfde maand, de maand Adar, door Hamans loting aangewezen, zou het aldus geschieden in alle landschappen van het gansche koninkrijk van koning Ahasveros.
13 Alle overheidspersonen moesten er voor zorg dragen, dat er in hun eigen ressort, waarover zij met het bestuur belast waren, een afzonderlijke wet uitgevaardigd zou worden, die openlijk ter kennis gebracht moest worden aan alle volken, opdat er niemand onkundig van blijven zou, dat de Joden zich op dien dag gereed zouden houden tot tegenweer en dat zij strijdvaardig zouden zijn om zich te wreken, niet in den wilde weg, maar als men vijandelijk tegen hen optrad.
14 Zoodra de wet in de kanselarij op den burg Susan uitgevaardigd was, spoedden de koeriers van den koninklijken postdienst zich voort op hun vorstelijke paarden naar alle deelen van het uitgestrekte rijk, nog eens tot buitengewonen spoed aangemaand door een bijzonder bevel des konings.

3. *Mordechai's eer en der Joden vreugde.* 8 : 15-17.

8 : 15 Overal waar de wet des konings werd bekend gemaakt, bracht zij groote blijdschap en vreugde teweeg. Niet het minst ook in de stad Susan.

Na het uitvaardigen van de wet verliet Mordechai het koninklijk paleis in vol ambtelijk ornaat, in het staatsiegewaad van groot-vizier, uitgevoerd in de koninklijke kleuren donkerblauw en wit, en met een grooten gouden tulband [1]) op het hoofd, die zijn hooge positie te kennen gaf, en gehuld in een mantel van fijn linnen en purper. En de stad Susan, waar velen van de beter-gezinde burgers het bloedbad, dat Haman aanrichten wilde, met schrik hadden
16 tegemoet gezien [2]), juichte van vroolijkheid, omdat er voor de Joden een gunstige wending gekomen was, en in plaats van rouw en geween, nu licht en blijdschap, vreugde en eere hun deel was.

17 Ja, ook overal waar het woord en het bevel des konings werd bekend gemaakt, in alle landschappen en steden van het gansche koninkrijk, daar was bij de Joden blijdschap en vroolijkheid, die zich ook uitte in het aanrichten van feestmaaltijden en het vieren van feestdagen. En velen uit de bevolking des lands, met verwondering ziende de bijzondere bescherming die het volk der Joden genieten mocht, werden Joden, want de schrik voor de Joden was op hen gevallen, zoodat zij voor hen vreesden en hen ontzagen.

B. *Der Joden wraak op hun vijanden en instelling van het Poerimfeest.* 9 : 1-32.

1. *De gemeenschappelijke verdediging gelukt den Joden uitstekend.* 9 : 1-19.

9 : 1 Eindelijk was de beslissende dag, de dertiende van de twaalfde maand, de maand Adar, aangebroken, waarop de beide koninklijke edicten, uitgevaardigd door Haman en door Mordechai, ten uitvoer gebracht moesten worden. In plaats echter dat het een dag werd, waarop de vijanden der

[1]) Hier is geen kroon bedoeld (Stat. Vert.), zooals de koning en de koningin droegen, 1 : 11, 2 : 17, 6 : 8, maar een gouden diadeem, hoofdband, tulband.
[2]) Zie 3 : 15.

Joden hen overweldigden, werd het juist omgekeerd een dag, waarop de Joden zelf hun haters overweldigden en zich op hen wreekten.

2 Want overal waar de Joden woonden, in al hun steden in alle landschappen van koning Ahasveros, sloten de Joden zich aaneen tot tegenweer, om zich met kracht van wapenen te verdedigen tegen allen, die het op hun ondergang hadden toegelegd. Want er werden er nog wel gevonden, die Hamans bloedplakkaat tot verdelging der Joden ten uitvoer wilden brengen, maar die waren tegen de Joden niet bestand, omdat schrik voor de Joden zich van alle volken in het gansche koninkrijk had meester gemaakt, zoodat ook hun vijanden met heimelijke vrees voor hen vervuld
3 waren. Terwijl bovendien de Joden zich goed hadden georganiseerd, ontbrak het hun vijanden ten eenen male aan eenige leiding, die hun van hooger hand gegeven werd. Want alle oversten der landschappen en de stadhouders en de landvoogden en alle ambtenaren des konings begunstigden en ondersteunden de Joden en verhieven hen in hooge posities, omdat zij bang waren voor Mordechai, den oppermachtigen groot-vizier des konings; want Mordechai, eerste
4 minister des konings en bovendien familielid der koningin, was aan het koninklijk hof de man bij uitnemendheid, wiens macht en invloed groeiden met den dag, en wiens gerucht zich verbreidde door alle landschappen des koninkrijks, zoodat hij door allen naar de oogen werd gezien.

5 Mede dank zij die begunstiging der stadhouders en landvoogden wisten de Joden hun vijanden te overmeesteren. De maandenlange spanning, waarin zij geleefd hadden, ontlaadde zich in een meedoogenlooze felheid, waarmede zij tegen hun haters te keer gingen, die zij sloegen met het zwaard, dood en verderf brengend over al wie als vijand der Joden zich kennen deed. Zoo koelden zij al hun wraak aan hun tegenstanders en deden met hun haters naar hun believen.

6 Alleen op den burg en in de stad Susan[1]), waar de

[1]) De Hebr. tekst spreekt hier en in vs. 12 alleen van den burg Susan, zonder ook van de stad melding te maken. Dat ook in de stad Susan gestreden is, blijkt echter uit vs. 18. De Grieksche vertaling der LXX spreekt steeds van de stad Susan.

zonen van Haman zich aan het hoofd der anti-Joden-be-
weging gesteld hadden om den dood huns vaders te wreken
en het edict, dat hij bij wijze van testament hun nagelaten
had, te volvoeren, doodden en verdelgden de Joden vijf-
7, 8 honderd man [1]). Ook doodden zij Parsandatha, en Dalpon,
9 en Aspatha, en Poratha, en Adalja, en Aridatha, en Par-
10 masta, en Arisai, en Aridai, en Vaizatha [2]), de tien zonen
van Haman, den zoon van Hammedatha, den vijand der
Joden, die zich eens op zijn zonen beroemd had [3]). De
Joden staken hun handen echter niet uit naar den buit [4]).
11 Nog op denzelfden dag werd den koning rapport uit-
gebracht over het aantal dooden, die op den burg en in de
12 stad [5]) Susan gevallen waren. Zelf deelde de koning het

---

[1]) Van gedoode vrouwen en kinderen wordt niet gesproken, hoewel het uitgevaardigde edict den Joden toestond ook die om te brengen, 8 : 11. Dit rechtvaardigt het vermoeden, dat alleen zij, die de wapenen tegen de Joden opnamen, gedood werden. In verband met de beschuldiging van wreedheid, waarover nader bij vs. 13, mag dit niet vergeten worden.

[2]) In den Hebr. tekst zijn de namen der tien zonen van Haman in 2 rijen onder elkander geplaatst, met open ruimten tusschen de woorden (in onze gedrukte Nederlandsche bijbels zouden wij zeggen: gespatieerd gedrukt), opdat de volle aandacht er op vallen zou en de namen met nadruk gelezen zouden worden.

[3]) Zie 5 : 11.

[4]) Tot driemaal toe wordt in dit hoofdstuk daarop gewezen, vs. 10, 15, 16, zonder dat de beweegreden wordt genoemd. Men heeft gegist dat het was om dezelfde reden, die hun stamvader Abraham eenmaal weigeren deed een geschenk te aanvaarden uit de hand van den koning van Sodom, Gen. 14 : 23, dat n.l. de heidenen niet zouden zeggen dat zij Gods volk hadden rijk gemaakt. Eerder lijkt mij dit niet slaan van de handen aan den buit echter saam te hangen met het feit, dat de strijd in Haman tegen Amalek ging, dat als „de eersteling der heidenen" (Num. 24 : 20) den HEERE verbannen was, waarom ook Saul bij de uitroeiïng van Amalek zijn handen niet mocht slaan aan den roof, I Sam. 15. Wel moest Saul toen ook de vrouwen en de kleine kinderen dooden, vs. 3, wat door de Joden nu niet gedaan werd, maar zij hadden daartoe nu ook niet een bevel van den HEERE ontvangen. Zij zullen echter wel begrepen hebben, door de wondere uitredding die hun geworden was, dat het hier een heilige strijd was tusschen het rijk Gods en het rijk der duisternis, dien zij door het uitstrekken hunner handen naar den buit niet ontheiligen mochten. Sauls fout was hun een waarschuwend voorbeeld. Alleen is dan nog niet verklaard, waarom Mordechai bij het uitvaardigen van zijn edict niet een zelfde standpunt heeft ingenomen, of het moest zijn dat hij van het buit maken der bezittingen alleen gesproken had om de tegenstanders der Joden te meer af te schrikken.

[5]) Zie noot 1 bij vs. 6.

aan koningin Ester mede: In de stad Susan en op den burg hebben de Joden gedood en omgebracht vijfhonderd man, benevens de tien zonen van Haman. Het zal mij eens benieuwen, hoe velen er in alle landschappen des koninkrijks zullen zijn gedood en omgebracht. Dat zal wel een groot aantal zijn. Echter, gij hebt slechts te spreken wat er nu verder gebeuren moet, Ester. Wat is verder uw bede? Zij zal u gegeven worden. En wat is uw verlangen? Er zal aan voldaan worden.

13 Toen antwoordde koningin Ester: Indien het des konings goedkeuring kan wegdragen, dan moge voor de Joden, die te Susan wonen, de wet van vandaag ook nog voor den dag van morgen van kracht zijn, en worde het hun toegestaan ook nog morgen zich te verzamelen en te strijden voor hun leven, en te verdelgen, te dooden en om te brengen al wie hen zou willen belagen. Bovendien hange men de tien zonen van Haman aan een paal! [1])

14 De koning stemde daarin toe. Een wet overeenkomstig het verzoek van koningin Ester werd uitgevaardigd te Susan, en de tien zonen van Haman deelden in den smaad huns vaders en werden gespietst.

15 Zoo verzamelden de Joden, die te Susan woonden, zich

---

[1]) Men heeft op grond van dit verzoek koningin Ester van wreedheid en wraakzucht beschuldigd, zoo Dr. A. Kuyper in „Vrouwen uit de H. Schrift". Men verlieze echter niet uit het oog, dat Ester aan den koning geen verlof vroeg voor de Joden om naar hartelust te moorden, maar om „te doen naar het gebod van heden", dat wil dus zeggen: voor hun leven te strijden en zich te verdedigen als zij werden aangevallen. De uitslag van den tweeden dag heeft wel getoond, dat er nog veel vijandschap tegen de Joden in de stad Susan gevonden werd. De lust tot buit had wellicht de hartstochten bij het gepeupel der stad ontketend, zoodat de haat tegen de Joden elk oogenblik weer kon oplaaien. Esters eerste verzoek aan den koning was dus een door de omstandigheden wel gerechtvaardigde voorzorgsmaatregel, om het goede voor haar volk te zoeken.

En wat het verzoek aangaande Hamans zonen betreft, misschien was het enkel wraakzucht, die haar daartoe dreef. Wij behoeven ook niet alle daden van Ester goed te keuren. Het kàn echter ook haar bedoeling geweest zijn, door het spietsen van de lijken van Hamans zonen op 's konings uitdrukkelijk bevel, voor de gansche stad nog eens duidelijk te doen blijken, hoe zeer de koning hun doen en dat hunner medestanders wraakte en afkeurde, om op deze wijze anderen van vijandelijke daden tegen de Joden te weerhouden. Zoo zou deze maatregel dus de bedoeling gehad hebben verder bloedvergieten te voorkomen en veiligheid voor de Joden te waarborgen.

ook nog op den volgenden dag, den veertienden Adar, en zij doodden op dien dag te Susan nog driehonderd man van hun haters, die hen benauwden; maar zij strekten hun handen niet uit naar den buit.

16 Ook de overige Joden in alle landschappen van het gansche koninkrijk verzamelden zich tot verdediging van hun leven tegen hun aanvallers, die door hen werden ten onder gebracht, zoodat de Joden zich rust verschaften van hun vijanden. De uitslag was, dat de Joden vijfenzeventig duizend van hun haters doodden; zij strekten hun handen evenwel niet uit naar den buit.

17 Zoo verliep de groote, beslissende dag, de dertiende van de maand Adar, door Hamans loting tot verdelging der Joden aangewezen. In plaats van een ongeluksdag werd het voor hen een dag der verlossing van hun vijanden! Vol dankbaarheid voor de wonderbare uitkomst, hun geschonken, maakten de Joden den daarop volgenden dag, den veertienden van de maand Adar, tot een feestdag, waarop zij
18 rustten en vreugdevolle feestmalen aanrichtten. Zoo deden tenminste de Joden op het platteland. Want in de stad Susan, waar de Joden zich zoowel op den dertienden als op den veertienden van de maand Adar verzameld hadden tot verdediging van hun leven, hebben zij op den vijftienden Adar gerust, en dien dag als overwinningsdag met feest-
19 malen gevierd. Maar voor de Joden op het platteland, die in de dorpen en de niet-ommuurde steden woonden, was de veertiende van de maand Adar de groote feestdag van vreugdebetoon en feestmalen, waarop men tot verhooging van de algemeene feestvreugde geschenken en porties van de feestgerechten aan elkander toezond [1]), waarbij vooral ook de armen niet vergeten werden, opdat er ook aan hun feestvreugde niets zou ontbreken [2]).

2. *Ter gedachtenis aan de blijde bevrijding wordt het Poerimfeest ingesteld.* 9 : 20-28.

9 : 20 En Mordechai, wenschende dat de herinnering aan deze

[1]) Vgl. Neh. 8 : 11, 13; voorts denke men ter vergelijking aan het bij ons gebruikelijke zenden van een taart.
[2]) Zie vs. 22.

veel-bewogen dagen van benauwdheid en uitredding tot in
lengte van dagen bewaard zou blijven, stelde de gebeurte-
nissen van deze dagen, den aanval op de Joden en hun
glorieuze verdediging van hun leven en het spontaan-ge-
vierde bevrijdingsfeest, te boek, en als vooraanstaand leider
der Joden zond hij brieven aan al zijn volksgenooten in alle
landschappen van koning Ahasveros, aan de Joden in Susan
21 en tot in de verste uithoeken van het gansche koninkrijk,
om het als een verplichting voor hen vast te stellen dat die
beide dagen, de veertiende en de vijftiende van de maand
Adar, jaarlijks als officieele feestdagen door hen zouden
worden gevierd, de vijftiende door de Joden in Susan en
22 de veertiende door alle andere Joden in het gansche koninkrijk, omdat dit de dagen waren, waarop zij rust gekregen hadden van hun vijanden, en de maand, die in plaats van een rouw-maand een vreugde-maand voor hen was geworden, waarin hun droefheid veranderd was in feeststemming. Daarom wilde Mordechai, dat de Joden allerwege er zich toe zouden verplichten die beide gedenkwaardige data als officieele feestdagen te vieren, waarop men gastmalen aanrichtte en vreugde bedreef, en elkander geschenken en feestgerechten zond, en giften zou geven aan de armen, opdat er op die dagen bij niemand gebrek zijn zou, maar bij alle Joden blijde feestvreugde heerschen zou.

23, 24 Dit voorstel van Mordechai werd door de Joden met grooten bijval ontvangen. Nadat de gewoonte om die dagen te vieren, eenmaal bij hen burgerrecht verkregen had, werd het door hen met groote bereidwilligheid als verplichte inzetting aanvaard om te doen zooals Mordechai hun schreef [1]), die ook de aanleiding tot het feest en den naam van die feestdagen in zijn schrijven hun in herinnering bracht: dat Haman, de zoon van Hammedatha, de nakomeling der Agags en aller Joden vijand, een plan beraamd had om de Joden om te brengen, en dat hij het Poer, dat is het lot, geworpen had om dag en maand der uitmoording vast te
25 te stellen. Maar toen de koning de rechte kennis van dezen

[1]) Waar in dit vers de gewoonte der Joden naar voren wordt gebracht: „wat zij begonnen waren te doen", blijkt dat Mordechai niet onmiddellijk het Poerimfeest ingesteld heeft. Door zijn schrijven werd als blijvend vastgesteld, wat bij de Joden reeds ingeburgerd was.

boozen aanslag van Haman gekregen had [1]), heeft hij door zijn ingrijpen het goddelooze plan van Haman, dat hij tegen de Joden bedacht had, verijdeld, en schriftelijk bevolen dat het op zijn eigen hoofd zou neerkomen, zoodat de uitslag was dat Haman en zijn zonen aan een paal gespietst werden.
26 Daarom noemt men de dagen, waarop die geschiedenis zich afgespeeld heeft, de dagen van Poerim, naar den naam van het Poer, het lot, dat Haman in de eerste maand geworpen had, waardoor de dertiende van de twaalfde maand als geluksdag aangewezen was [2]).

Daarom hebben de Joden bepaald, dat die dagen als jaarlijksche feestdagen zouden worden gevierd. Zij deden dat met groote bereidwilligheid, niet alleen om het schrijven van Mordechai, die bij hen in hoog aanzien stond, maar ook om hun eigen ervaring, wat zij zelf in dit opzicht hadden gezien en wat hun wedervaren was.
27 Daarom namen zij het aan als een inzetting voor zichzelf en voor hun nakomelingen en voor allen, die zich als proselieten uit de heidenen bij hen zouden voegen, dat zij zonder mankeeren jaar op jaar deze beide dagen vieren zouden, overeenkomstig de voorschriften die Mordechai
28 daaromtrent gegeven had, dat deze dagen op de daarvoor vastgestelde data herdacht en gevierd zouden worden, en dat geen geslacht of gezin in eenig landschap of stad zich aan de viering van deze dagen zou mogen onttrekken, zoodat ten allen tijde en overal waar Joden wonen mochten, deze Poerimdagen in eere zoude blijven en er aan hun gedachtenis geen einde zou komen bij hun nakomelingen [3]).

---

[1]) Er staat: als zij voor den koning gekomen was. Daarmede is niet Ester bedoeld (Kantt.), die in het geheele verband niet genoemd wordt, maar de aanhangige zaak.

[2]) Poerim is het meervoud van Poer.

[3]) Reeds in II Maccabeeën 15 : 37 wordt van het „feest van Mordechai" als een algemeen erkend feest melding gemaakt. Er zijn er ook, zoo o.a. J. van Andel in zijn toelichting op Johannes' Evangelie, die meenen dat in Joh. 5 : 1 het Poerimfeest bedoeld is, zoodat de Heiland dit feest tot op zekere hoogte zou hebben gesanctionneerd door het mede te vieren. Dr. C. Bouma in Korte Verklaring acht het echter „hoogst onwaarschijnlijk" dat in Joh. 5 : 1 het Poerimfeest bedoeld is. Nog immer is het Poerimfeest, dat onder luidruchtig vreugdebetoon gevierd wordt, bij de Joden in eere.

3. *Ester dringt aan op onderhouding van het Poerimfeest en van het daarmede gepaard gaande vasten en weeklagen.* 9 : 29-32.

9 : 29 Toch achtte Ester het na verloop van tijd noodzakelijk, dat er nog eens weer brieven gezonden werden aan alle Joden, om er met allen nadruk op aan te dringen, dat men het schrijven van Mordechai inzake het Poerimfeest toch vooral zou nakomen[1]). Het initiatief hiertoe ging uit van koningin Ester, die hierbij echter de hulp en medewerking inriep van haar neef Mordechai. Het was een speciaal Joodsche aangelegenheid, die door hen behartigd werd, waarom het dan ook geen officieele, met des konings ring verzegelde brieven waren, die door hen verzonden werden in hun kwaliteit van koningin en groot-vizier des konings; zij deden dit als leden van de Joodsche volksgemeenschap: Ester, de dochter van Abichaïl, en Mordechai de Jood, hoewel toch door de hooge positie, die zij beiden innamen, hun schrijven
30 een semi-officieel karakter droeg. Zoo schreef Ester dan, terwijl Mordechai, wien de koninklijke postdienst ter beschikking stond, er voor zorgde, dat er afschriften van Esters edict verzonden werden aan de Joden in al de honderdzevenentwintig landschappen van Ahasveros' rijk. In dat schrijven, dat van betuigingen van vriendschap en trouw vergezeld ging, om den Joden toch maar te doen verstaan hoe welgezind Ester en Mordechai hun waren,
31 drongen zij er met den meesten klem bij de Joden op aan, dat zij toch de Poerimdagen op de daarvoor gestelde data vieren zouden, zooals Mordechai de Jood en Ester de koningin dat voor hen bepaald hadden, en zooals zij ook zelf voor zich en hun nakomelingen bepalingen betreffende het vasten en het daarmede gepaard gaande weeklagen vastgesteld hadden. Zóó immers hadden de Joden de viering van het Poerimfeest uitgebreid, dat zij ook het vasten en weeklagen daarin hadden opgenomen. Waar Mordechai's brief

[1]) Blijkbaar was er na het eerste enthousiasme verslapping ingetreden. De Talmud verhaalt bovendien, dat de Joden in Palestina aanvankelijk weigerden het Poerimfeest, dat door Mordechai en Ester ingesteld was, en niet voortgekomen was uit de kringen der priesters of van andere geestelijke leidslieden, in den Joodschen feest-cyclus op te nemen.

gesproken had van verandering van droefheid in vreugde, en van rouw in feeststemming[1]), hadden de Joden gemeend, dat hun feestdagen de beste weerspiegeling zouden zijn van wat eenmaal gebeurd was, indien zij met vasten en weeklagen begonnen en in groote vreugde eindigden. Daarom drong Ester, die zelve tot het vasten destijds het eerst behoefte gevoeld had en haar volk daartoe had opgewekt[2]), er nu ook bij de Joden op aan, alle bepalingen van het Poerimfeest, en ook van het vasten en weeklagen, getrouw na te komen[3]).

32 Zoo werd door Esters schrijven al wat op de viering van het Poerimfeest betrekking had, vastgesteld en geregeld. En haar schrijven werd met de andere documenten betreffende het Poerimfeest opgenomen in een boek.

BESLUIT. *Aanzien en macht van Mordechai in het machtige Perzische wereldrijk.* 10 : 1-3.

10 : 1 Na afloop van de hier beschreven gebeurtenissen legde koning Ahasveros belasting op aan het vaste land en aan de eilanden in de Egeïsche zee[4]).

2 Hij was een van de machtigste vorsten der wereld, van wiens geweldige daden en uitgebreide macht de nadere gegevens te vinden zijn in het boek der koningskronieken van

---

[1]) 9 : 22.

[2]) 4 : 16.

[3]) De 13e Adar is nog altijd het zoogenaamde Ester-vasten, waarmede het eigenlijke feest een aanvang neemt. Ook in de Joodsche litteratuur wordt melding gemaakt van het Ester-vasten, dat drie dagen duurde, doch na het Poerimfeest plaats vond. Er zijn uitleggers die meenen dat het in vs. 31 genoemde vasten en weeklagen niet met het Poerimfeest in verband staat, doch dat Ester en Mordechai zich eenvoudig beriepen op de practijk der Joden, waarin, eveneens zonder Goddelijk bevel, verschillende treur- en vastendagen waren ingesteld, waarbij men dan verwijst naar Zach. 8 : 19: vasten in de 4e, de 5e, de 7e en de 10e maand. Daarom zou het dan ook aan Ester en Mordechai vrij staan, afzonderlijke vierdagen in te stellen en zou geen Jood daartegen gegrond bezwaar kunnen inbrengen.

[4]) Het kan zijn dat dit nieuwe belastingen geweest zijn; mogelijk staat dit echter in verband met het in 2 : 18 vermelde, dat de koning ter gelegenheid van zijn huwelijk met Ester ontheffing van belasting verleende, zoodat het hier vermelde eenvoudig beteekent, dat nu de belastingen hernieuwd werden en het volle pond weer moest worden opgebracht.

Medië en Perzië[1]), waar ook het nauwkeurig bericht te lezen is van de hooge waardigheden, waartoe de koning Mordechai verhief, en van de vorstelijke eerbewijzen en onderscheidingen, die hij hem verleende.

3 Want de Jood Mordechai was de eerste na koning Ahasveros in het gansche koninkrijk[2]); hij stond ook in hoog aanzien bij de Joden, bij wie hij tevens als geloofsgenoot geliefd was, omdat hij een Jood bleef met de Joden en ook als groot-vizier en 's konings eerste minister hen als zijn broeders bleef beschouwen, voor wier welzijn hij ook in zijn hooge positie ijverde. Want hij zocht het goede voor zijn volk en was een trouw pleitbezorger voor de belangen van de gansche Joodsche volksgemeenschap, die door hem bescherming en vrede genoot in het vreemde land.

---

[1]) In 1 : 3, 14, 19 wordt Perzië het eerst genoemd, zie noot 2 bij 1 : 3, hier echter Medië, wijl de Medische monarchie aan de Perzische voorafging, en haar geschiedenis dus in de koningskronieken eerder beschreven werd.

[2]) Waar de geschiedenis van het boek Ester zich heeft afgespeeld in de tijdsruimte van 57 jaar, die er ligt tusschen Ezra 6 (tempel-inwijding, 515 v. Chr.) en Ezra 7 (2e terugkeer uit Babel onder leiding van Ezra in het 7e jaar van Arthasasta (Artaxerxes), 458 v. Chr.), heeft men wel gedacht dat de welwillendheid waarmede Artaxerxes de Joden behandelde en naar Kanaän liet terugkeeren, middellijkerwijze ook aan Mordechai's invloed te danken is geweest. Is deze veronderstelling juist, dan zou daaruit metterdaad op treffende wijze blijken het ver-reikende van Mordechai's invloed, en zou dit ons ook bevestigen wat hier wordt meegedeeld, dat hij het goede voor zijn volk zocht.

INHOUD.

EZRA.

Pag.

Ter Inleiding 7

EERSTE HOOFDDEEL: DE TIJD VÓÓR EZRA's KOMST TE TE JERUZALEM. 1 : 1—6 : 22.

I. *De terugkeer uit de ballingschap.* 1 : 1—2 : 70.

1. Het edict van Cyrus. 1 : 1-4 9
2. De uitwerking van het edict van Cyrus. 1 : 5-11 . . . 10
3. Lijst der teruggekeerde ballingen. 2 : 1-67 12
   a. De leiders. 2 : 1-2a 12
   b. Het gewone volk 2 : 2b-35 12
   c. De priesters en levieten, met het tempelpersoneel. 2 : 36-58 14
   d. Burgers en priesters die hun afkomst niet konden bewijzen. 2 : 59-63 15
   e. De eindcijfers. 2 : 64-67 16
4. Het einde van de reis. 2 : 68-70 16

II. *Aanvankelijk herstel van den eeredienst.* 3 : 1-13.

1. Herbouw van het altaar en weder-instelling van den offerdienst. 3 : 1-6 17
2. De eerste-steenlegging van den tempel. 3 : 7-13 19

III. *Tegenstand, volharding, triumf.* 4 : 1—6 : 22.

1. Tegenstand der landsbevolking tegen den tempelbouw. 4: 1-5 20
2. Overzicht van de tegenwerking der landsbevolking tegen den herbouw der stad, en het daarmede bereikte succes. 4 : 6-23 22

Pag.

a. Het schrijven van Rehum c.s. om den herbouw van muren en fundamenten van Jeruzalem te verhinderen. 4 : 6-16 22
b. Het door Rehum c.s. behaalde succes. 4 : 17-23 . . . 24
3. Het verdere verloop van den tempelbouw. 4 : 24—6 : 15 26
a. Het optreden der profeten Haggaï en Zacharia. 4 : 24—5 : 2 26
b. Het optreden van Tattenai. 5 : 3—6 : 15 27
aa. Tattenai's komst te Jeruzalem. 5 : 3-5 27
bb. Tattenai's rapport aan Koning Darius. 5 : 6-17 . . 28
cc. Koning Darius voldoet aan Tattenai's verzoek. 6 : 1-5 30
dd. Antwoord van Koning Darius aan Tattenai. 6 : 6-12 32
ee. Met Tattenai's hulp de tempelbouw voltooid. 6: 13-15 33
4. Inwijding des tempels en viering van het Paaschfeest. 6 : 16-22 34

TWEEDE HOOFDDEEL: EZRA's TERUGKEER NAAR EN EERSTE WERKZAAMHEID TE JERUZALEM. 7 : 1—10 : 44.

I. *Ezra's terugkeer en volmacht.* 7 : 1-28a.

1. De tweede uittocht uit Babel onder leiding van Ezra. 7:1-10 36
2. De door Arthasasta aan Ezra verleende volmacht. 7 : 11-26 38
3. Ezra's dankzegging aan den God der vaderen. 7 : 27-28a 40

II. *Lijst van hen, die met Ezra terugkeerden en verslag van de reis.* 7 : 28b—8 : 36.

1. Wie met Ezra terugkeerden. 7 : 28b—8 : 14 41
2. Verslag van de reis. 8 : 15-36 42
a. Het verzamelen vóór den tocht. 8 : 15-20 42
b. De bidstond vóór den aanvang van den tocht. 8 : 21-23 43
c. Laatste maatregelen vóór het vertrek. 8 : 24-30 . . . 44
d. Veilige overtocht en behouden komst te Jeruzalem. 8 : 31-36 45

III. *Ezra's arbeid te Jeruzalem.* 9 : 1—10 : 44.

1. Uitslag van het aan Ezra opgedragen onderzoek. 9 : 1-2 . 46
2. Ezra's ontzetting en schuldbelijdenis. 9 : 3-15 48
3. Hoe Ezra's schuldbelijden bij de omstanders weerklank vond. 10 : 1-6 51

Pag.

4. Het besluit der volksvergadering. 10 : 7-17 52
5. Lijst der schuldigen. 10 : 18-44 54

NEHEMIA.

Ter Inleiding 59

EERSTE HOOFDDEEL: JERUZALEMS MUUR ONDER LEIDING VAN NEHEMIA HERBOUWD. 1 : 1—6 : 19.

I. *Hanani's mededeeling en Nehemia's gebed.* 1 : 1-11 . . 61

II. *Nehemia's verzoek door den Koning ingewilligd.* 2 : 1-8 . 63

III. *Nehemia's komst en werkzaamheid te Jeruzalem.* 2 : 9-20.

1. Nehemia's komst te Jeruzalem. 2 : 9-11a 65
2. De nachtelijke inspectie-tocht. 2 : 11b-15 66
3. De ontvangst van Nehemia's plan bij vriend en vijand. 2 : 16-20 67

IV. *De herbouw van Jeruzalems muren en poorten.* 3 : 1—4 : 23.

1. Lijst van de bouwers met aanduiding van de plaats waar zij bouwden. 3 : 1-32 69
2. Sanballat en Tobia trachten door spot en hoon het werk te verijdelen. 4 : 1-6 74
3. Een beraamde aanslag verijdeld 4 : 7-15 76
4. Verdere voorzorgsmaatregelen van Nehemia. 4 : 16-23 . . 78

V. *Nehemia's houding ten opzichte van het sociale leven te Jeruzalem.* 5 : 1-19.

1. Nehemia maakt een einde aan sociale misstanden binnen Jeruzalem. 5 : 1-13 79
2. Nehemia's onbaatzuchtigheid. 5 : 14-19 81

VI. *Ondanks intrigues tegen Nehemia het werk voltooid.* 6 : 1-19.

1. De eerste intrigue van Sanballat c.s. 6 : 1-9 83

Pag.

2. Een volgende intrigue. 6 : 10-14 85
3. De voltooiïng van den muur en hoe ook daarna nog werd geïntrigeerd. 6 : 15-19 86

TWEEDE HOOFDDEEL: NEHEMIA's VERDERE WERKZAAMHEDEN TEN BEHOEVE VAN HET VOLK. 7 : 1—12 : 43.

I. *Maatregelen ter beveiliging en bevolking van Jeruzalem.* 7 : 1-73 88

II. *Geestelijke opwaking bij de teruggekeerde ballingen onder leiding van Ezra.* 8 : 1—10 : 39.

1. Het feest des geklanks op den Nieuwjaarsdag. 8 : 1-13 . . 93
2. Het Loofhuttenfeest. 8 : 14-19 97
3. De nationale boete- en bededag. 9 : 1-37 98
4. De oorkonde over de naleving der wet. 9 : 38—10 : 39 . . 106

III. *Overzicht der bevolking.* 11 : 1—12 : 26.

1. Verdeeling der bevolking tusschen Jeruzalem en de overige steden van Juda en Benjamin. 11 : 1-36 . . . 110
2. Register van priesters en levieten. 12 : 1-26 114

IV. *Plechtige inwijding van Jeruzalems muur.* 12 : 27-43 . 116

DERDE HOOFDDEEL: NEHEMIA's WERKZAAMHEID GEDURENDE ZIJN TWEEDE AMBTSPERIODE TE JERUZALEM. 12 : 44—13 : 31.

I. *De door Nehemia tot stand gebrachte verbeteringen inzake eeredienst en volksleven.* 12 : 44—13 : 3.

1. De zorg voor de wettelijke leveranties ten behoeve van de tempeldienaren. 12 : 44-47 120
2. Hoe de heidenen afgezonderd werden van Israël. 13 : 1-3 121

II. *Nehemia maakt een einde aan de tijdens zijn afwezigheid ingeslopen misstanden.* 13 : 4-31.

1. De reiniging van het huis Gods door verwijdering van Tobia den Ammoniet. 13 : 4-9 122

Pag.

2. De verzorging der levieten opnieuw geregeld. 13 : 10-14 123
3. Maatregelen tegen ontheiliging van den sabbatdag. 13: 15-22 124
4. Maatregelen tegen het weer ingeslopen kwaad der gemengde huwelijken. 13 : 23-29 126
5. Besluit. 13 : 30, 31 128

ESTER.

Ter Inleiding 131

EERSTE HOOFDDEEL: DE AANSLAG OP HET VOLK DER JODEN VOORBEREID. 1 : 1—5 : 14.

I. *De voorgeschiedenis. Ahasveros' feestmaal en Vasti's verstooting.* 1 : 1-22.

1. Ahasveros richt voor zijn verzamelde rijksgrooten een feestmaaltijd aan, bij welke gelegenheid hij zijn macht en heerlijkheid ten toon spreidt. 1 : 1-8 133
2. Koningin Vasti weigert te verschijnen voor Koning Ahasveros en zijn rijksgrooten. 1 : 9-12 136
3. Koningin Vasti door Koning Ahasveros verstooten. 1 : 13-22 137

II. *De beide partijen en het ontstaan van het conflict.* 2 : 1—3 : 15.

A. *Hoe Ester tot Koningin wordt verheven en Mordechai zich verdienstelijk maakt jegens den Koning.* 2 : 1-23.

1. Ester tot Koningin verheven in Vasti's plaats. 2 : 1-18 . . 139
2. Mordechai ontdekt een complot en redt daardoor 's Konings leven. 2 : 19-22 144

B. *Hamans macht en aanzien. Zijn conflict met Mordechai en wat daarvan het gevolg was.* 3 : 1-15.

1. Hamans verheffing en zijn conflict met Mordechai. 3 : 1-6 146
2. Met Ahasveros' bewilliging vaardigt Haman het bevel uit dat alle Joden moeten worden omgebracht. 3 : 7-15 . . 148

Pag.

III. *Beide partijen aan het werk.* 4 : 1—5 : 14.

A. *Mordechai dringt er bij Ester op aan voor haar volk bij den Koning tusschenbeide te komen.* 4 : 1-17.

1. Mordechai stelt zich met Ester in verbinding. 4 : 1-5 . . 151
2. Mordechai's verzoek aan Ester overgebracht. Zij maakt bezwaar daaraan te voldoen. 4 : 6-11 152
3. Op Mordechai's herhaald aandringen belooft Ester tot den Koning te zullen gaan. 4 : 12-17 154

B. *Ester door den Koning in gunst aangenomen. Hamans besluit tot Mordechai's onverwijlden ondergang.* 5 : 1-14.

1. Ester, door den Koning in gunst aangenomen, noodigt hem met Haman twee maal ten maaltijd. 5 : 1-8 155
2. Onder invloed der hem ten deel gevallen onderscheiding besluit Haman tot Mordechai's onverwijlden ondergang. 5 : 9-14 158

TWEEDE HOOFDDEEL: DE AANSLAG OP HET VOLK DER JODEN VERIJDELD. 6 : 1—10 : 3.

I. *Hamans val.* 6 : 1—8 : 2.

A. *Haman, die voor zich de hoogste eer verwacht, moet die eer bewijzen aan Mordechai.* 6 : 1-13.

1. Ahasveros wordt aan Mordechai's vroegere verdienste herinnerd en wil weten welke erkenning hem daarvoor ten deel gevallen is. 6 : 1-5 160
2. Haman geeft advies welke eerbewijzen aan een verdienstelijk man toekomen en moet op 's Konings bevel die eer bewijzen aan Mordechai. 6 : 6-11 161
3. Hamans verdriet door de sombere voorspellingen der zijnen nog vermeerderd. 6 : 12, 13 163

B. *Haman, door Ester aangeklaagd, wordt zelf gespietst aan den paal dien hij voor Mordechai had laten oprichten.* 6 : 14—8 : 2.

1. Ester smeekt om lijfsbehoud voor zich en haar volk en klaagt Haman aan. 6 : 14—7 : 6 163

Pag.

2. In groote woede geeft Ahasveros bevel tot onmiddellijke terechtstelling van Haman. 7 : 7—8 : 2 165

II. *De redding der Joden.* 8 : 3—9 : 32.

A. *Ester en Mordechai verkrijgen voor hun volk verlof zich gemeenschappelijk te verdedigen.* 8 : 3-17.

1. Ester en Mordechai verkrijgen volmacht van den Koning, de noodige tegenmaatregelen te nemen. 8 : 3-8 167
2. Mordechai geeft den Joden volmacht zich gewapend aaneen te sluiten ter gemeenschappelijke verdediging. 8 : 9-14 . 168
3. Mordechai's eer en der Joden vreugde. 8 : 15-17 . . . 170

B. *Der Joden wraak op hun vijanden en instelling van het Poerimfeest.* 9 : 1-32.

1. De gemeenschappelijke verdediging gelukt den Joden uitstekend. 9 : 1-19 170
2. Ter gedachtenis aan de blijde bevrijding wordt het Poerimfeest ingesteld 9 : 20-28 174
3. Ester dringt aan op onderhouding van het Poerimfeest en van het daarmede gepaard gaande vasten en weeklagen. 9 : 29-32 177

BESLUIT. *Aanzien en macht van Mordechai in het machtige Perzische wereldrijk.* 10 : 1-3 178